

časno na tujem str. 19-26

rodna gruda slovenija

2

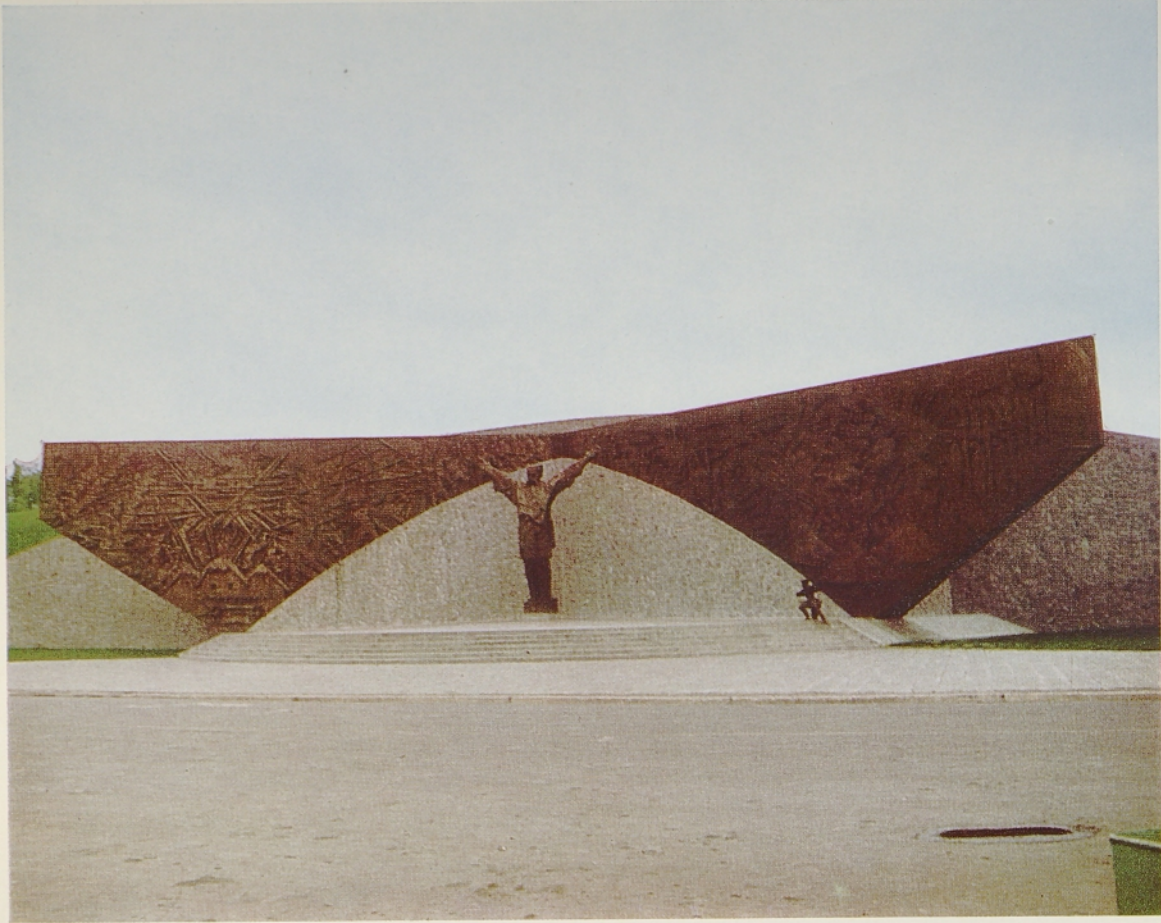
februar
1976

letnik 23

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

Slika na naslovni strani:
*Glavni vhod
v novi klinični center
v Ljubljani*

*Spomenik
Matiji
Gubcu
v Gornji
Stubici*

*Novi
klinični
center
v Ljubljani
ima tudi
na zunaj
lep izgled*

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

februar 1976
letnik 23

Izdaja — Published by:
Slovenska izseljenska matica
Ljubljana
Tel.: 061/20-657

Naslov — Address:
61001 Ljubljana
Cankarjeva 1/II, p. p. 169
Slovenija-Jugoslavija
Tel.: 061/23-102 — uredništvo
061/21-234 — uprava

Glavni urednik
Drago Seliger

Odgovorni urednik:
Jože Prešeren

Urednica:
Ina Slokan

Uredniški odbor:
Janez Kajzer, Jože Olaj, Ernest Petrin,
Jože Prešeren, Ina Slokan, Mila Šenk,
Juš Turk

Uredniški svet:
Anton Ingolič (predsednik), Matjaž Jančar,
France Poznič, Franci Stare,
Andrej Škerlavaj, Martin Zakonjšek

Upravnica publikacij:
Vera Valenci

Oblikovalec:
Peter Žebre

Prevajalca:
Milena Milojević-Sheppard/Angleščina
Alberto Gregorič/Španščina

Letna naročnina:
Jugoslavija 100,00 din, USA 6,00 US \$
Kanada 6,00 c \$, Avstrija 5,00 au \$
Anglija 2,80 Lstg, Avstrija 115,00 Sch,
Belgija 220,00 Bff, Danska 35,00 Dkr,
Finska 23,00 FM, Francija 25,00 FF,
Holandija 16,00 Hfl, Italija 4.000,00 Lit,
Nemčija 16,00 DM, Norveška 33,00 Nkr,
Švedska 25,00 Skr, Švica 19,00 Sfr.

Plačila naročnine:
Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 50100-620-010-32002-575
pri Ljubljanski banki
Plačilo je možno tudi po mednarodni
poštni nakaznici ali s čekom, naslovljenim
na »Slovenska izseljenska matica«
v priporočenem pismu

Payment from Abroad:
Assignment to our account no.
50100-620-010-32002-575
at Ljubljanska banka, or by international
money order, or by check — addressed to
»Slovenska izseljenska matica«
— in registered letter

Revija izhaja vsak mesec — 7. in 8.
številka izideta skupno
Oproščeno prometnega davka po pristojnem
sklepu št. 421-1/73 z dne 24. 7. 1973

Tisk — Printed by:
ČGP DELO, Ljubljana

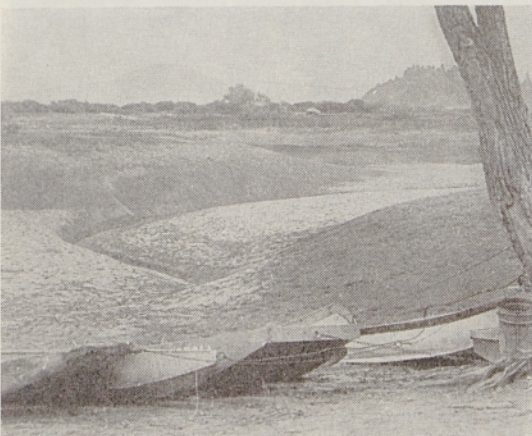
Stran 7

Novi klinični center
v Ljubljani,
katerega uradna
otvoritev je bila v
novembru lani, je
med najsodobnej-
šimi tovrstnimi
zgradbami v Evropi.
V tej bolnišnici je
okrog 1100 postelj.

Stran 10

Cerkniško jezero
je svojevrstna
posebnost, znana po
vsem svetu. Naš
sodelavec se je
mudil tam preteklo
jesen, ko so
odtekale jezerske
vode, in so ribiči
reševali ribji
zarod . . .

Stran 16

Znani slovenski
novinar in
himalajec Zoran
Jerin pripoveduje o
dosedanjih sloven-
skih odpravah na
najvišje gore na
svetu, pripoveduje
»o fantih, ki so
shodili na Hima-
laji«.

Stran 34

Letos mineva 127
let od smrti največ-
jega slovenskega
pesnika dr. Fran-
ceta Prešerna.
Enega od naših
člankov ob tej ob-
letnici smo tokrat
posvetili življenju
pesnikove hčere.

Naša Lidija

Vsi učenci slovenske šole v Luzernu so bili skupaj z mano veseli, ko smo v novembrski številki zagledali našo ljubljeno Lidijo. Kar nerodno ji je bilo ob tako veliki sliki. Je pa zares dobro, pristrčno dekle. Tudi njen bratec Tomažek je dober učenec.

Nasprotno pa me je članek z naslovom »Zahodna druga stran«, ki ga je podpisal neki A. P., pošteno razočaral. Toliko negativnega je res težko podpisati s polnim imenom. Škoda, da ste mu v uredništvu verjeli in stvar tiskali. Tega mnenja nas je več v Švici. Morda bo kdo kaj odgovoril. Vsekakor imamo mnogo lepšo sliko o tej deželi tisti, ki živimo tukaj že dolgo.

Marija Omahen, Luzern, Švica

O dogodkih vnaprej

Zelo sem bil presenečen, ko sem decembrsko številko dobil že 2. decembra. Obenem pa me je seveda spomnila, da še nimam poravnane naročnine.

Ko berem, da nekateri dopisniki pišejo glede oblike Rodne grude, naj povem, da je po mojem mnenju taka, da ne najdem nobene napake. Mene zlasti zanimajo prispevki v rubriki Naša beseda, opisi slovenskih krajev, zgodovinski podatki teh krajev in drugo. Zdi se mi, da je poleg besedila toliko prelepih slik, da je nemogoče, da je kdo nezadovoljen z revijo. Vem, da to ni vaša krivda, vendar bi radi, da bi nas o kakih dogodkih obveščali tudi vnaprej, zlasti o gostovanjih iz domovine med nami. Radio Ljubljana o tem že pravočasno obvešča, vendar pa ga v našem kraju ni slišati.

Ob koncu naj se vam zahvalim za letošnjo turnejo Zadovoljnih Kranjcev, ki nam bodo ostali v prijetnem spominu. Prinesli ste nam resnično košček domovine. Počutili smo se doma.

Ivan Kodeh, Fleurus, Belgija

Zahvala za Zg. Gorje

Zelo sem vesela, kadar mi na to stran Atlantskega oceana Rodna gruda prinese lepe slike in opise raznih krajev naše lepe Slovenije. Tako spoznavamo našo domovino vsaj po slikah, ker nam ni bilo dano, da si jo sami ogledam.

Uredništvu se zahvaljujem, da ste objavili sliko vasi Zgornje Gorje. Pozdravljam vse naročnike po širnem svetu. Priдруžujejo se mi tudi Ana Mlekush, Mary Puhel iz Spokane in Louise Petach iz Kalifornije.

Mary Omejc, Valley, Wash. ZDA

Sam v Avstraliji

Sporočam vam, da se imam kar dobro, enako pa želim tudi vam v domovini. Zdaj pa bi vam rad napisal nekaj o mojem življenju v Avstraliji.

V Avstralijo sem prišel pred dvajsetimi leti in do zdaj še nisem našel sreče, ki jo iščem. Mogoče je tudi ne bom. Pred kratkim sem izgubil tudi svojo družino, za katero sem mislil, da si jo bom ustvaril tukaj. Izbral sem si pač napačno dekle. Po dvajsetih letih sem ostal sam in tudi začel na novo graditi svoj dom. Upanje mi še vedno ostane. Seveda vsakemu Slovencu priporočam, naj ne poroči Avstralke. Jaz sem jo imel in sem zdaj izgubil vse, za kar sem delal dvajset let, in tudi tri moje otroke.

Rojak Budja z avstralskim domorodcem

Tu pri nas ni nobenega Slovenca, da bi se lahko pogovoril z njim. Jaz sem doma iz Male Nedelje v Slovenskih goricah. Zapustil sem jih kot otrok, zato ne vem, kakšne so danes. Nekaj slik sem imel, pa mi je vse žena odnesla. Pošiljam pa vam eno fotografijo od tu, kjer zdaj živim. Rad bi si tudi dopisoval s kakim slovenskim dekletom.

Franc Budja, Nhulunbuy, Gove, N-T, Avstralija

Domovina nas ni pozabila

Oprostite, da se tako pozno oglašam. Podnevi se veliko sprehajam, kadar je lepo vreme, ponoči pa zaradi moje visoke starosti ne vidim pisati. Zdravnik mi priporoča, da se veliko gibljam in to tudi upoštevam. V sekciji me vedno vabijo, zdaj na kavo, zdaj na skupno kosilo, tako da ji komaj ustrezem. Danes sem pa sam doma in še deževno vreme je, zato sem se odločil, da vam pišem.

Najprej se naj vam pristrčno zahvalim za prelep sprejem na izseljenskem pikniku. Videl sem, da nas domovina še ni pozabila. Moja najmlajša hči je bila prvokrat v Jugoslaviji, videla je mojo rojstno domovino, hišo mojih staršev. Zdaj vse drugače gledajo na Jugoslavijo. Moj zet je napisal veliko knjigo, ob obisku pa je vse posnel na filmski trak, kar rad pokaže tudi drugim. S počitnicami v Jugoslaviji smo bili zadovoljni vsi, stari in mladi. Naslednje leto pa se spet vidimo; upam, da bom še pri zdravju.

Vse Slovence, kjerkoli na svetu živijo, lepo pozdravljam, in jim želim, da se zavedajo, in jim želim, da bi vsi ljubili našo lepo Slovenijo, našo rodno grudo. Živela naša velika in pravična Jugoslavija!

Franc Belinc, Kerkrade, Holandija

Leto je spet naokrog

Leto je spet naokrog in čas je, da se vam oglašim z nekaj vrsticami. Zvrstilo se je že deset let in če bi me kdo vprašal, kako so minila, bi mu ne vedel povedati. O Švedski

bi človek lahko veliko napisal, jaz pa naj rečem le to, da smo se privadili življenju tukaj in ljudem, naše Slovenije pa ne moremo zamenjati, čeprav je tukaj veliko naravnih lepot. Domovina je kot mati, ki je vedno lahko samo ena. Zahvaljujem se vam za izseljenski koledar, ki ga še nisem vsega pregledal, lahko pa že rečem, da je več kot bogato opremljen.

Franjo Breznik, Köping, Švedska

Kje je resnica?

Po vrnitvi nekaterih naših obiskovalcev iz Jugoslavije je slišati marsikaj nerazumljivega, kar zaveden rojak težko razume. Na splošno pa vemo, da bi se jugoslovanskemu turizmu slabo pisalo, ko bi bil odvisen samo od kanadskih turistov. V imenu več rojakov sprašujem, če drži, da v Jugoslaviji resnično zadržijo 10 odstotkov ob menjavi »travelers« čekov? To je namreč ena puščica proti Jugoslaviji. Po drugi strani pa se nekateri mladi, vsega presiti obiskovalci pritožujejo nad tem, kako revno da žive ljudje v Jugoslaviji, da nimajo angleških stranišč, da nimajo kopalnic, da so vse hiše čudno vlažne in zanič.

Mi na splošno vemo, da tam ni raja, kakor ga ni niti tukaj v Kanadi. Ali je to zahvala za prijazen sprejem v Jugoslaviji? Želimo si predvsem resnice in manj laži. Stari pregovor pravi: Najprej pométi pred svojim pragom, in če je ta res čist, pometi še drugega!

»Kanadčan« (ki ne želi biti podpisan)

Odgovor uredništva: Po višini življenjske ravni se Jugoslavija kot celota najbrž res še ne more primerjati s Kanado. Tega ne trdi nihče. Vendarle pa lahko dokažemo, da razlika kljub vsemu ni več tolikšna, kot je bila še pred nekaj desetletji ali leti. Seveda pa bomo o tem težko prepričali nekoga, ki pride v našo deželo s predsodkom, da je vse, kar je jugoslovansko, zanič. Njihove trditve pač najbolj pobijajo predvsem izjave številnih tujih gostov, ki so bili pri nas zadovoljni, in se k nam vračajo vedno znova. Pri menjavi »travelers«, potovalnih čekov zadržijo vse menjalnice v Jugoslaviji en (1) odstotek vrednosti čeka. Pri menjavi gotovine je njihova provizija 1,5 odstotka.

Usoda je čudna

Mislila sem veselo presenetiti mamó Terezijo Jakšič Fink, rojeno v Žužemberku, ko sem vam sporočila, da je v preteklem maju praznovala 87 let. Vsak mesec je vašo revijo tako z veseljem pogledala in prebrala in jo potem dala meni, da jo berem še jaz. A žal prav te revije, ko ste pisali o njej, ni več dočakala. Kruta smrt ji je nepričakovano za vedno zatisnila njene blage oči 9. septembra lani. Usoda je res čudna. O mojem pokojnem bratu Milanu na strani 39 v julijski številki moralo biti zapisano, da je pred upokojitvijo maja 1974 delal 24 let za General Motors Corporation. Bil je SUPERVISOR of STATISTICAL QUALITY CONTROL of GENERAL MOTORS EUCLID O. Bil je tudi odvetnik in je dvajste let imel svoj urad v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave.

Voščim vam vse najlepše in veliko uspehov Rodni grudi in koledarju.

Jean E. Paik, Euclid O., ZDA

Najpomembnejši februarski dogodek v Sloveniji je brez dvoma slovenski kulturni praznik, 8. februar, ali Prešernov dan, kot mu pravimo v spomin na obletnico smrti našega največjega pesnika. Prešernove nagrade, največja slovenska priznanja za dela na področju književnosti in kulture sploh, so sestavni del teh praznovanj, vendar pa ne najpomembnejši. Slovenci imamo do naše narodne kulture poseben odnos, drugačen kot drugi narodi, saj se je drugače odvijal tudi boj za našo mednarodno priznanje, za priznanje naših kulturnih prizadevanj.

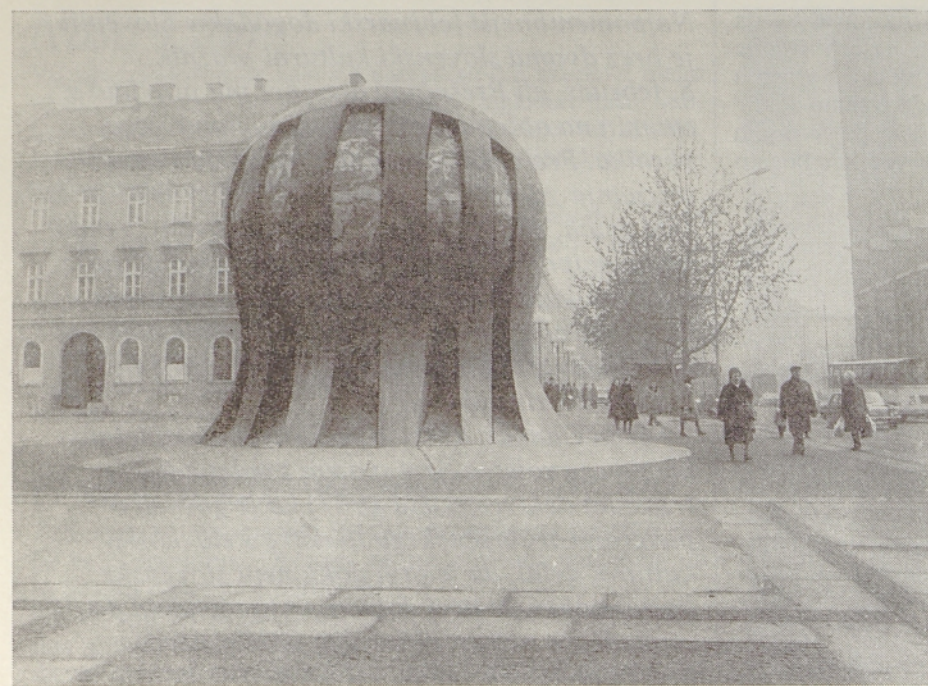
Že Ivan Cankar, ki letos proslavljamo stoletnico njegovega rojstva, je v svojem predavanju tržaškim delavcem leta 1907, ko je govoril o povezanosti slovenskega ljudstva s slovensko kulturo, dejal, da je prvi dokument slovenske kulture obenem prvi dokument hrepenenja po svobodi, po višjem duševnem in telesnem blagostanju.

»Edina pot je boj ljudstva,« je tedaj dejal Ivan Cankar, »brezobziren boj, dokler ne pade poslednja barikada, dokler ni dosežen poslednji cilj! Boj za popolno socialno in politično osvobojenje — zakaj brez socialne in politične svobode je nemogoča kulturna svoboda. Dokler bo ljudstvo suženj družbe, suženj tega anonimnega naroda — dotlej bo tlačanila, dotlej bo brezpravna in ponižana tudi duševna kultura. Boj za osvobojenje ljudstva je kulturni boj — in kdor ta boj obrekuje, kdor mu podstavlja nečiste cilje, je sovražnik ljudstva in sovražnik kulture.« Cankarjeve besede so se najbolje uresničile šele desetletja po njegovi smrti. Med narodnoosvobodilnim bojem so bile mnogim našim borcem vodilo pri vztrajanju v njihovem boju, dajale so jim veliko moralno moč. Naš narodnoosvobodilni boj je bil obenem tudi največje kulturno dejanje našega naroda.

Prešeren in Cankar sta bila velika sinova našega ljudstva, ki sta odločilno vplivala na razvoj vse slovenske kulture.

Veseli smo, da so usmerjena v kulturo v najširšem pomenu tudi vsa društva naših rojakov po svetu. Skrb za materinski jezik in pesem, za ohranitev narodnih tradicij in slovenske kulture je največja naloga tako starejših kakor tudi najmlajših slovenskih društev po svetu. Kakor v preteklosti nas danes naša kultura veže med seboj, bolj kot kdajkoli poprej pa nas tudi povezuje z drugimi narodi.

Jože Prešeren

Ob dnevu republike v lanskem novembru so v Mariboru odkrili veličasten spomenik narodnoosvobodilni vojski, delo akademskega kiparja Slavka Tihca.

Plodnih četrť stoletja samoupravljanja

Ob 25-letnici delavskega samoupravljanja v ladjedelnici Viktor Lenac na Reki je govoril Stane Dolanc, sekretar izvršnega komiteja predsedstva zveze komunistov Jugoslavije. Med drugim je v svojem govoru poudaril:

»Četrť stoletja po prvih korakih zakonskega in praktičnega uresničevanja revolucionarnega gesla ‚tovarne delavcem‘, po tistih zgodovinskih besedah tovariša Tita v ljudski skupščini leta 1950, lahko danes upravičeno rečemo, da se je delavsko samoupravljanje uveljavilo kot najučinkovitejši dejavnik družbenega in gospodarskega napredka ter socialistične demokracije. Samoupravljanje v Jugoslaviji je pognalo že tako globoke korenine, da tega drevesa življenja ne more nihče več izrupati. To je lastnina delavskega razreda, ki mu je nihče ne more od-tujiti.«

Varčevanje na vseh ravneh

Sprostitev pri vlaganju deviznih prihrankov na hranilne knjižice in osebne devizne račune je imela ugodne posledice na rast deviznih hranilnih vlog

tako pri naših rojaki, ki so začasno zaposleni v tujini, kakor tudi pri naših občanih. V prvih desetih mesecih leta 1975 so devizne hranilne vloge pri jugoslovanskih bankah porasle za 50 odstotkov.

Armada povezana z ljudstvom

V vsej Jugoslaviji so bile ob 22. decembru, dnevu Jugoslovanske ljudske armade, velike proslave, ki so bile obenem najlepši zaključek celoletnih proslav 30-letnice osvoboditve Jugoslavije. Na sprejemu delegacije jugoslovanskih oboroženih sil, ki ga je priredil predsednik republike in vrhovni poveljnik oboroženih sil Jugoslavije Josip Broz Tito, je naš predsednik dejal, da »na svetu ni armade, ki bi bila tako tesno povezana z ljudstvom kot naša armada«.

Jugoslavija danes izdeluje večino orožja in vojaške opreme doma in se lahko primerja z najboljšimi dosežki vojaške tehnike drugod po svetu.

Visoko izobraženi Slovenci

Kvalifikacijska struktura zaposlenih v Sloveniji se nenehno izboljšuje. Medtem ko je bilo leta 1966 med zaposlenimi le 5,4 odstotka delavcev z visoko in višjo izobrazbo, se je njihov delež že leta 1971 zvišal na 6,7 odstotka.

Ta odstotek pa še vedno nenehno raste, saj sta obe slovenski univerzi — ljubljanska in mariborska — tesno povezani tudi s proizvodnimi organizacijami.

Poglejmo si še nekaj podatkov o vpisovanju na ljubljansko univerzo: leta 1945 se je na to univerzo vpisalo 2569 študentov, v letošnjem študijskem letu pa že 14.598, od katerih jih 986 študira na tretji stopnji, na podiplomskem študiju. V letu 1945 je bilo 180 univerzitetnih učiteljev, danes pa jih je okrog 1500. Nove fakultete in nove smeri študija omogočajo študij vedno več strok. Zrasla je vrsta novih znanstvenih inštitutov.

Od leta 1945 do zdaj je odšlo z univerze prek 22.000 diplomantov, doktorat znanosti pa je doseglo 858 študentov.

»Sarajevski atentat« vzbuja zanimanje

Ameriški distributer filma »Sarajevski atentat« je naročil kar 200 kopij angleške verzije tega jugoslovanskega filma, ki ga je režiral Fadil Hadžić. Veliko zanimanje za ta film je tudi drugod po svetu. V glavnih vlogah nastopajo Lucina Vinicka, Faruk Begoli, Janez Rohaček, Maks Furijan, Majda Potokarjeva, Bert Sotlar in drugi.

Film Sarajevski atentat je tudi kandidat jugoslovanske kinematografije za nagrado oskar.

Atomske elektrarne v Jugoslaviji

Do konca tega stoletja bomo v Jugoslaviji po nekaterih napovedih zgradili 20 jedrskih elektrarn s skupno močjo 20.000 mgw. Prva jedrska elektrarna v Krškem bo začela obratovati leta 1979, pripravljene pa so tudi že projekti za dve močnejši jedrski elektrarni na Hrvaškem.

Stekić, najboljši športnik

Po tradicionalni anketi lista Sportske novosti je najboljši športnik v Jugoslaviji v preteklem letu Nenad Stekić, ki je na predolimpijskem tekmovanju v Montrealu postavil nov evropski rekord v skoku v daljavo — 845 cm. Najboljša športnica je namiznoteniška igralka Branka Batinić, najboljša ekipa pa košarkarska reprezentacija Jugoslavije, ki je lani ponovno osvojila evropsko prvenstvo.

France Prešeren - pesnik in mislec

Ob 175-letnici rojstva dr. Franceta Prešerna, 3. decembra lani, je imela Prešernova družba v Ljubljani slavnostno sejo, na kateri je imel priložnostni govor predsednik družbe Boris Zihel. Iz njegovega govora povzema mo nekaj misli.

Tudi letošnji Prešernov dan, 8. februar — slovenski kulturni praznik, proslavlja vsa slovenska javnost z velikimi slovesnostmi.

Pred stopenosedemdesetimi leti se je rodil France Prešeren, človek, ki ni le največji v zgodovini slovenskega pesništva, marveč se je v njem pesnik združeval z mislecem, ki se je vzpenjal k vrhovom tedanje evropske napredne misli. Z vso odprtostjo zares velikega pesnika je humanizem in demokratizem te misli posredoval slovenskemu človeku, dvigal njegovo plebejsko zavest, ki je bila hkrati zavest prebujajočega se naroda, stremečega po svobodi in enakopravnosti v krogu narodov.

Prav odprtost velikega pesnika in napredna usmerjenost njegove misli sta tisto, kar Franceta Prešerna dela nenehno sodobnega, nenehno pričujočega v našem času. Prav to ga neločljivo povezuje z vsem, kar v tem našem času in na tej naši slovenski zemlji stremi naprej, k zmerom bolj človeškimi razmerjem med ljudmi in narodi. In prav zategadelj ne more mimo Prešernovega imena nobeno naše prizadevanje, ki hoče veljati za socialistično kulturno prizadevanje, če socialistično kulturo pojmuje v leninskem smislu, se pravi, prevzemanje in nadaljnje razvijanje vsega, kar je bilo v zgodovini materialne in duhovne kulture ustvarjenega zares človeško pomembnega. Med takšna prizadevanja sodijo nedvomno tudi prizadevanja Prešernove družbe, prizadevanja, ki jih skuša že več ko dve desetletji po svojih močeh uresničevati.

Prešernov odnos do slovenskega človeka in posebej do slovenskega kmečkega ljudstva je bil odnos resničnega demokrata, patriota v najprogresivnejšem smislu te besede: izhajajoč iz tega ljudstva, je nesel s seboj idejno neizoblikovane njegove najgloblje težnje in se, znanja bogat, vračal k njemu, ne da bi ga učil, kako naj še vesteje hlapčuje, marveč da bi ga dvignil k zavesti lastnega človeškega dostojanstva, ki je tedaj neogibno vodila v zanikanje vseh preživelih družbenih ustanov.

Prešernova beseda je bila obrnjena proti vsem oblikam mračnjaštva in zaostalosti v slovenskem življenju. Za-

175 let je minilo, odkar se je v Vrbi na Gorenjskem rodil največji slovenski pesnik dr. France Prešeren

vračal jih je povsod, kjer koli je naletel nanje, vse do najelementarnejših razmerij med človekom in človekom. Bil je prvi slovenski pesnik, v čigar tvornosti se je na visoko umetniški način odražalo novo pojmovanje ljubezni kot izrazito individualnega čustva, na katero naj ne vplivajo materialni interesi bogastva, položaja, niti očetovska ali kakršna koli druga avtoriteta, niti razlike v stanu, veri in poreklu. Vsa njegova poezija, ki bodisi neposredno ali posredno zadeva vprašanje ljubezni do ženske, služi plemenitenju človeških čustev, boju proti mračnim predsodkom, ki so prav tu najmočnejše zakoreninjeni.

Z vsem svojim pesniškim ustvarjanjem, vse tja do »Zdravljice«, s katero je na predvečer revolucionarnega leta 1848 izrazil globoko vero v uresničenje svojih demokratičnih zamisli, je Prešeren iz žive ljudske govornice klesal veličasten spomenik neuničljivi življenjski sili slovenskega ljudstva. Na najneposrednejši način, s svojim stihom, je dokazal uporabnost slovenske govornice za vse duhovne manifestacije prebujajočega se slovenskega človeka kot posameznika in kot pripadnika svojega naroda. Na domača tla je presadil najbolj dognane oblike pesniškega ustvarjanja, upostavil visoko skladnost med njimi in vsebino svoje poezije, jih razvijal dalje, da ga v tem pogledu ni ne prej ne kasneje dosegel nihče v slovenski poeziji.

Prešernovi pogledi na rast naroda in posebej slovenskega naroda so bili daljnovidni, realistični in dosledno

demokratični. Njegov zagovor Slovencev kot naroda, njihovega svobodnega oblikovanja in razvoja, razodeva do neke mere sorodnost s Heglovo filozofijo zgodovine: vsak narod ima v zgodovini svoje poslanstvo, zato je treba pustiti, naj raste, kar je vzkliko in izpričalo svojo življenjsko silo. Globoko zakoreninjen v svojem ljudstvu je Prešeren odločno odklanjal ilirizem in panslavizem z njunimi blodnjami o umetnem jezikovnem zlivanju južnih Slovanov in Slovanov nasploh.

Vsa globina Prešernove misli se nam odkrije, če pogledamo na pretekli razvoj z današnjega vidika, z vidika izoblikovanega slovenskega naroda kot enakopravnega člana v družini narodov in narodnosti socialistične Jugoslavije. Boreč se proti ilirskim in panslavističnim iluzijam na Slovenskem, je Prešeren s svojo tvornostjo krepil vse tiste zgodovinske dejavnike, ki so Slovence kot narod ohranili jugoslovanstvu.

Ljubezen do svojega ljudstva in do svoje domovine, do njune svobode in napredka, je Prešeren zmerom povezoval z idejo svobode, bratstva in enakosti vseh narodov. Svoje prepričanje o njuni neločljivi povezanosti je kot pesnik najčudoviteje izpovedal v »Zdravljici«; ta njegova izpoved hkrati pomeni pozdrav pomladi narodov, ki jo je slutil in ki so jo naznanjala naraščajoča revolucionarna gibanja v Evropi, v Franciji, v Italiji, na Poljskem in drugod, gibanja za odpravo preživelih fevdalnih odnosov in za nacionalno osvoboditev.

V Škocjanu bodo dobili zdravstveni dom. Zgradili ga bodo občani s samoprispelkom. Tako so se odločili na referendumu prebivalci Škocjana, Stare in Dobruške vasi, Grmovelj, Dobrave, Tomažje vasi, Osrečja, Zaloga, Velikih Poljan, Zagrada, Goriške vasi, Zloganja, Stare Bučke vasi in Dolenjih Dol. Od 1607 prebivalcev škocjanske krajevne skupnosti, ki imajo volilno pravico, jih je za samoprispelk po 340 dinarjev na družinskega člana glasovalo 1344, kar je nad 83 odstotkov volilnih upravičencev.

Na Bledu je bil pred nedavnim seminar pod naslovom »Ženska

Na Pokljuki si zimski obiskovalci, med katerimi so v večini seveda smučarji, lahko privoščijo tudi ježo na iskrih konjih in vožnjo na saneh. Sončni zimski dnevi so tako še lepši. (Foto: Janez Zrnec)

v združenem delu.« Na seminarju so razpravljali tudi v delovni dobi naših žensk v zvezi s sprejetjem novega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Sedanji zakon, uveljavljen z januarjem 1973, je treba po sprejetju nove ustave prilagoditi. Tako mora biti zvezni zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju usklajen do konca letošnjega leta, republiški pa do konca junija 1977 in bo pričel veljati leta 1978. Po sedanjem zakonu so ženske upravičene do polne pokojnine, ko dopolnijo 55 let starosti in 35 let

delovne dobe, moški pa, ko dopolnijo 65 let in 40 let delovne dobe.

Ugotovili so, da je v Sloveniji zaposlenih nad 42 odstotkov žensk, kar dviga našo republiko visoko nad evropsko povprečje. Povprečna življenjska doba žensk v Jugoslaviji je za tri leta daljša kot pri moških, v Sloveniji pa žive ženske poprečno kar šest let dalj kot moški.

Ugotavljajo tudi, da se življenjska doba Slovenk v zadnjem času še večja, medtem ko pri Slovencih, starih nad 45 let, počasi upada.

Pri tem je posebej zanimivo tudi to, da je življenjska doba Slovenk najvišja prav tam, kjer je zaposlenost večja, in najnižja tam, kjer je manj žensk zaposlenih. Strokovnjaki s področja medicinskega dela se pri tem vprašujejo, ali naj bi bilo temu vzrok, da so ženske biološko močnejše ali pa zaposlenim ženskam podaljšuje življenje sprememba in vpliv okolja? Ob koncu ne smemo

pozabiti tudi tega, da imajo jugoslovanske žene porodniški dopust, ki je med najdaljšimi na svetu, saj traja kar 35 tednov. V Avstriji imajo žene le 16 tednov porodniškega dopusta, ta pa se poveča za dva nadaljnja tedna le v primeru, če žena rodi dvojčka ali trojčke.

V Polani pri Murski Soboti živi in kmetuje Franc Šiftar, katerega so na nedavni razstavi goveje živine v Murski Soboti proglasili za največjega proizvajalca tržnih govedi. Franc Šiftar letno vzredi za prodajo 50

govedi. Na posestvu, ki meri s 5 ha gozda skupaj 15 ha, kmetujeta predvsem sama z ženo, ker sta odrasla otroka zaposlena. Hčerka je šivilja, sin kmetijski inženir. Delo na kmetiji Šiftarjevima olajšujejo stroji in moderno urejen hlev.

V Veliki Loki pri Trebnjem so 21. novembra lani slovesno izročili namenu novo tovarno za izdelovanje avtomobilskih tesnil. Tovarno je zgradilo podjetje kemične industrije Donit iz Medvod. Prebivalci iz Velike Loke in okolice so nove tovarne seveda zelo veseli, saj je v njej takoj ob otvoritvi dobilo zaposlitev 107 delavcev. Ko pa bo delala s polno zmogljivostjo, bo v njej delalo 210 delavcev. Vodilni delavci so se za delo priučili v obratu podjetja Donit v Medvodah. Skupaj z obratnimi sredstvi je tovarna veljala 68 milijonov dinarjev. Izračunali pa so, da bo ob polni zmogljivosti po današnjih cenah ustvarila proizvodnjo vredno 105 milijonov dinarjev.

V Kočevju so imeli oktobra lani slovesnost v tiskarni Kočevski tisk, ki je naslednica nekdanje partizanske tiskarne Urške. Tiskarna Kočevski tisk je dobila nove proizvodne prostore in nove tiskarske stroje, ki so veljali 5,5 milijona dinarjev. Stočlanski delovni kolektiv, ki ga sestavljajo večidel mladi ljudje, je že v oktobru lani dosegel 20 milijonov dinarjev celotnega dohodka. V tiskarni Kočevski tisk so vrsto let tiskali tudi revijo Rodna gruda.

V Metliki so ob občinskem prazniku 26. novembra lani pri Novoteksu svečano odprli novo predilnico, s katero bodo za 50 odstotkov, to je za 450 ton, povečali proizvodnjo česane volnene preje.

V Koper je v petek 26. decembra lani pripeljal prvi električni vlak, ki je bil lepo okrašen za ta pomembni dogodek. Hkrati pa je drugi električni vlak odpeljal iz Kopra proti Mariboru. S tem je bila zaključena elektrifikacija najbolj pomembnih magistralskega železniškega omrežja v Sloveniji, ki je posebej pomembna tudi za razvoj koprške luke, saj je bil doslej zaradi velikega tovornega prometa ta odsek zelo obremenjen. Zdaj nameravajo podaljšati tirnice bliže središču Kopra in tam postaviti novo železniško postajo, v bližini pa tudi novo postajališče za avtobuse.

Slovenski klinični center

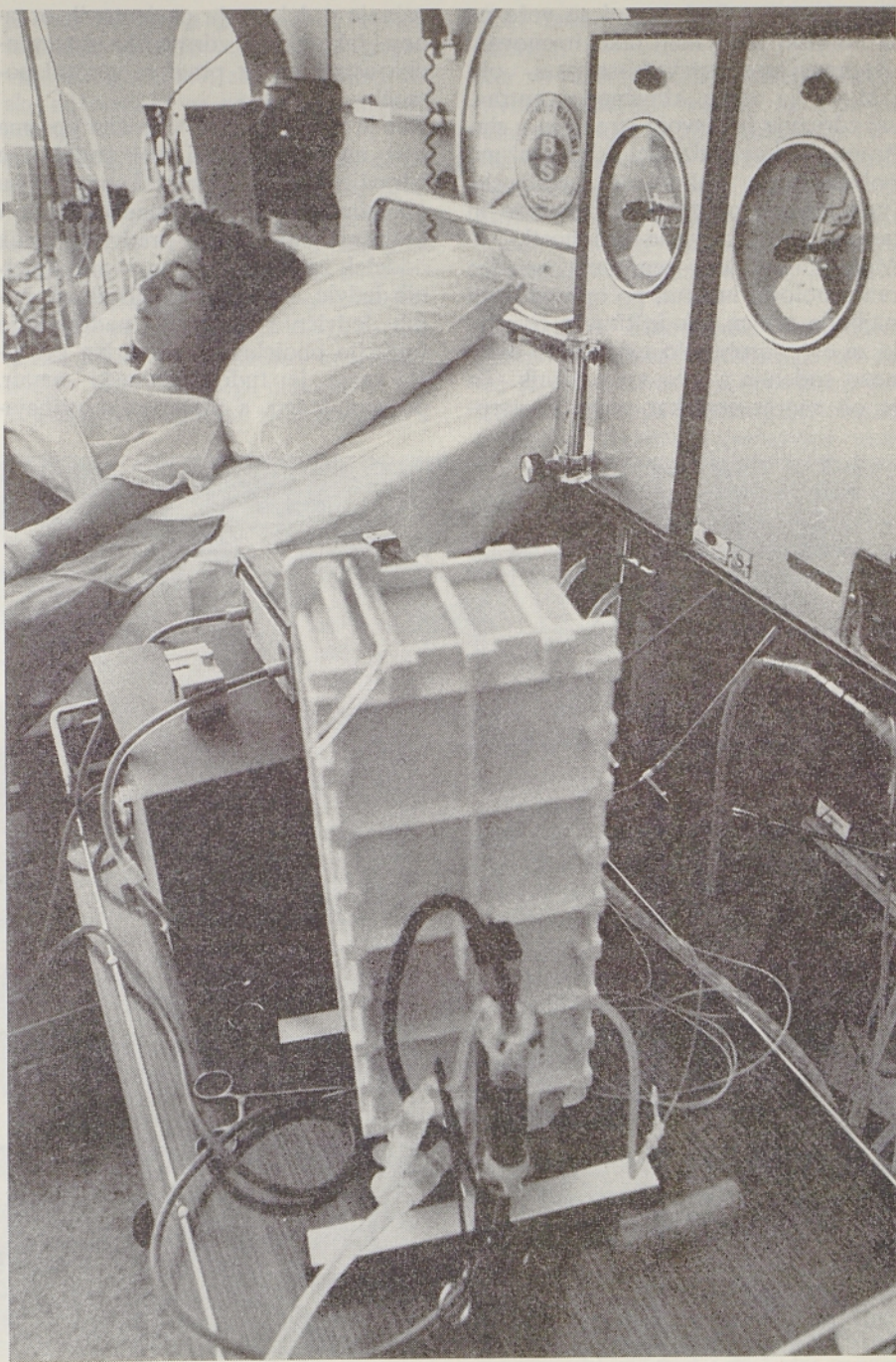
Preteklo jesen, za dan republike, je bil v Ljubljani dograjen nov klinični center, najpomembnejša in največja zdravstvena inštitucija, kar smo jih zgradili v tridesetih letih po osvoboditvi. Impozantna zgradba z najsoodobnejšo medicinsko tehnično opremo, za katero je zbirala denar vsa Slovenija, je rezultat petnajstletnih naporov. Skupina projektantov je namreč začela načrtovati zahtevni objekt že 1960. leta, pred dobrimi devetimi leti pa so na pripravljene gradbišču v kompleksu dosedanjih kliničnih zgradb začeli s prvimi deli. Gradnja je bila zastavljena tako, da so od leta 1970 v vsak nov dokončani oddelek že sproti selili bolnike in tehnične naprave, da je bil dan slovesne otvoritve novega kliničnega centra ujet v že polni delovni utrip na vseh 80.000 kvadratnih metrih površine.

Če zaobsežemo v spominu preteklo tridesetletno obdobje, se navidez zadi, da je Slovenija prišla do svoje najpomembnejše zdravstvene inštitucije razmeroma pozno, vendar je bil tak potek, če razmere poznamo, skoraj neizbežen. Desetletje po vojni je moralo biti namenjeno urejanju osnovne ambulantne zdravstvene službe, saj je bila dediščina več kot revna; posamični zdravnik je oskrboval območja z deset in še več tisoč prebivalci. Mreža novih zdravstvenih domov z vso opremo ambulantne zdravstvene službe zdaj dokaj somerno pokriva vso Slovenijo. Temu je sledila preureditev pokrajinskih bolnišnic na zahteve nove patologije, ko je na prvo mesto stopila kirurgija z vedno novimi dosežki ter pomoč v vse obsežnejši obolenosti srca in ožilja, rakastih obolenj itd.

Po takem napredku je še bolj vidno in globoko zazijala vrzel, ko Slovenija ni imela sodobne vrhunske zdravstvene ustanove ter je morala po vojni osnovana popolna medicinska fakulteta v Ljubljani uporabljati za svojo učno in znanstveno raziskovalno bazo bolnišnico, grajeno še pod Avstrogrsko, pred 80 leti, zastarelo v zasnovi, pretesno in skrajno neudobno za bolnike, brez primernih prostorov, kjer ni bilo mogoče najti mesta za sodobne medicinske aparature, ki pa so bile nepogrešljive, če smo hoteli slediti novostim in razvoju medicine v svetu in v tej smeri strokovno usposobiti vrhunske zdravstvene strokovnjake.

Med najsoodobnejšimi v Evropi

Novi klinični center je sedaj tu. Grajen je v dveh delih. Podolgovat blok,

Najmodernejši aparati v oddelku za umetne ledvice

ki se pne v osem etaž nad zemljo, v temelje pa ima pod zemljo zgrajene še tri etaže, se imenuje bolnišnični blok, ker je vseh osem zgornjih nadstropij zasedenih z bolniškimi sobami. V vsej zgradbi je 1.100 bolniških postelj in tu se zdravi v teku leta več kot 80.000 bolnikov iz vse Slovenije. Glede na možnosti, ki jih ima tak moderen center, je namreč razumljivo, da zdravijo tu najhuje bolne, ki jim je

potrebno največje strokovno znanje zdravstvenih kadrov in najpopolnejša tehnična oprema za diagnozo in terapijo.

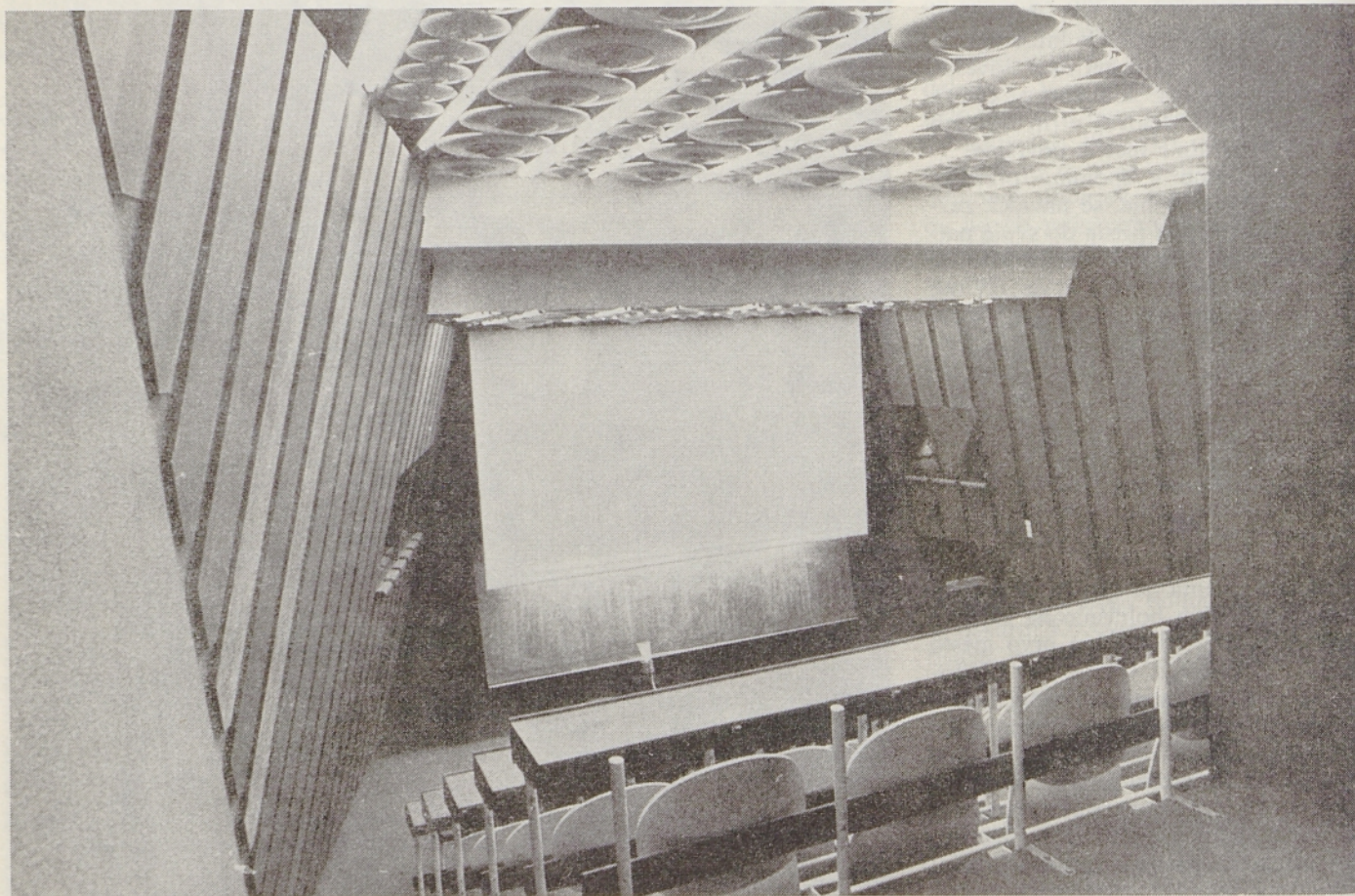
Sobe v tem bloku so različne. V nekaterih je po šest postelj s tem, da je moč prostor predelati v triposteljne sobe, v vsaki etaži, oziroma v vsakem kliničnem oddelku, pa so tudi po dve in enoposteljne sobe. Razporeditev je racionalna za strežbo in nego, da prihrani osebju čas in korake, notranji transport je olajšan z osmimi velikimi dvigali.

Pravokotno z dveh strani se veže na ta bolniški trakt nižji tako imenovani diagnostično-terapevtski-servisni objekt, ki je »srce kliničnega centra«, saj združuje pod svojo streho in v sinhrono ujetimi podzemeljskimi etažami bolnišničnega trakta vse medicinske funkcionalne ureditve za diagnozo in posege ter vse servisne dejavnosti. Med drugim je v tem delu zgradbe rentgenološki inštitut, po opremi tretji najbolj urejen tak inštitut v Evropi, ki za najpodrobnejšo rentgensko diagnostiko sodeluje s celo vrsto klinik. Tu je ob zagotovitvi kar največje asep-

giranje v delovanju pacientovih organov, tako da je zdravniška intervencija usmerjena k pravi in sprotni pomoči.

Ker je prav sodobna tehnična oprema tisti najpomembnejši del sodobnega zdravljenja, naj v sicer skopem opisu omenimo še specializirane oddelke v bolnišničnem bloku, predvsem velik oddelek za dializo, z napravami umetnih ledvic, ki po nezgodah ali ob hudih ledvičnih boleznih nadomestijo funkcijo obolelega organa. Na evropski ravni je tudi opeklinski center, povsem ločen, s prepovedjo prihaja-

centra orisal predsednik zveze komunistov Slovenije France Popit, ki je poudaril, da ta inštitucija predstavlja nadaljevanje partizanske sanitete, po vojne izgradnje osnovne in bolnišnične mreže zdravstvenih ustanov ter »predstavlja tehnično najbolj zahtevno gradnjo v Sloveniji. Pri vsebinski zasnovi se nismo opirali«, je dejal, »na tuje vzore, ki takšne objekte namenjajo socialno in medicinsko izbranim pacientom, temveč smo ga zasnovali kot bolnišnico za ljubljansko okolje in vrhunsko medicinsko ustanovo za vse prebivalce Slovenije. Prav

tike posebej ločen operacijski blok z enajstimi operacijskimi dvoranami, ob ustrezno urejeni sterilizaciji. Za vso ljubljansko zdravstveno službo so v diagnostičnem delu laboratoriji za vse vrste laboratorijskih preiskav, posebej je urejen porodni blok in oddelek za intenzivno nego. To je izrazito pomembna pridobitev, kjer v akutni nevarnosti ležijo pacienti po operacijah, oziroma z interne klinike prve dni po srčnem infarktu, po hujših nezgodah in podobnem, ko je življenje ljudi v nevarnosti. Aparature, povezane s pacientom, beležijo in opozarjajo na do-

nja in odhajanja v oddelek, v katerem posebne naprave razkužujejo ozračje, saj so zastrupitve pri reševanju opečnih bolnikov najnevarnejše.

V oddelku otroške kirurgije je vsa ureditev prostorov skupaj s posebej izobraženim osebjem naravnano na to, da bi otroci čim manj občutili odtrganost od doma in da bi jim splošno dobro počutje, ob dovoljeni prisotnosti staršev, pomagalo prebolevati pooperativne težave.

Usmerjenost k vsem ljudem

Jedrnat je pomen in opis kliničnega

Moderna predavalnica omogoča vsem slušateljem kvalitetno spremljanje pouka

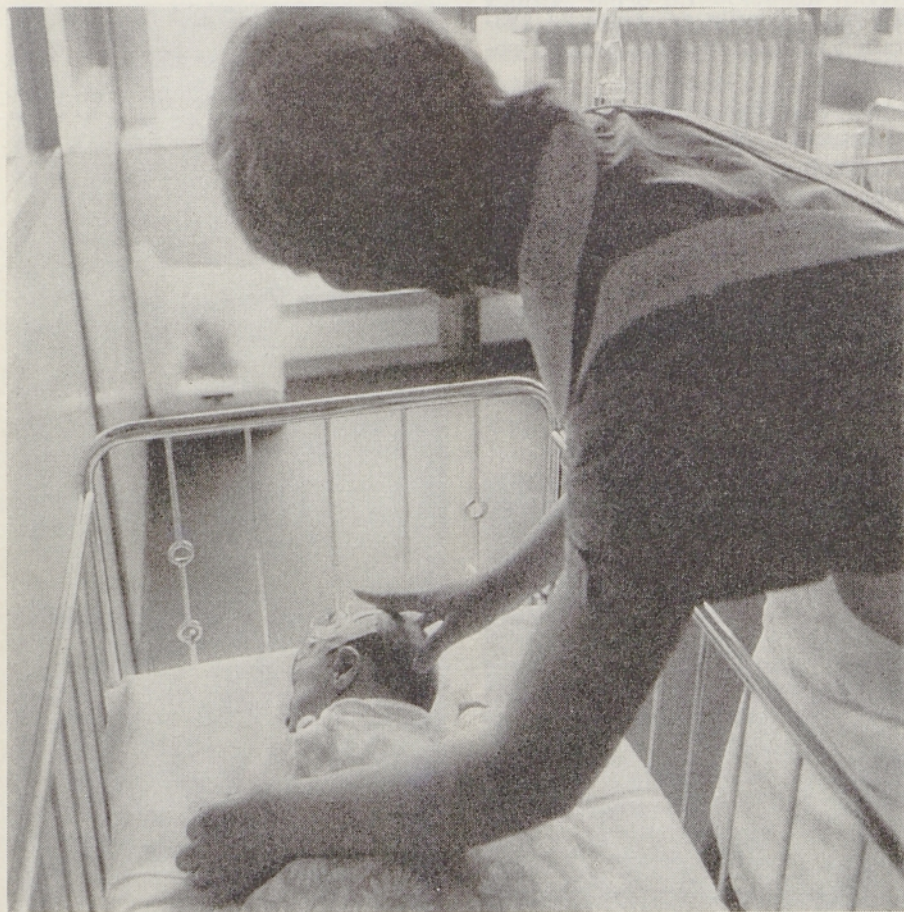
njegova usmerjenost k vsem ljudem je najpomembnejša značilnost njegove zasnove. Izgradnjo kliničnega centra so omogočili vsi delovni ljudje Slovenije in zanj namenili velik del svojega minulega dela, svojega dohodka. A tudi programirali, projektirali in izvedli so ga naši strokovnjaki različnih profilov, združeni v medico enginee-

ringu. S svojimi dosežki so zasloveli v vsej državi in v svetu.«

Generalni direktor kliničnega centra Zdravko Krvina — poleg novega, sedaj zgrajenega dela združuje ta ustanova še dosedanje objekte s 3.400 posteljami — pa je razčlenil finančno stran gradnje, ki je bila vsekakor veliko breme, saj znašajo celotni stroški z opremo vred blizu 620 milijonov din. Povedal je: »Iz prvega sklada za gradnjo je bilo danih 26 milijonov din, ljubljansko območje je prispevalo blizu 39 milijonov, republika Slovenija je dala več kot 96 milijonov,

je bila slovenska javnost, da v svoji republiki poskrbi za boljše pogoje vzgoje zdravnikov, za razvoj medicinske znanosti in za zdravljenje najhujše bolnih.

S polno odgovornostjo je torej direktor Zdravko Krvina na slovesni otvoritvi zagotovil: »V imenu samoupravnih organov in vsega 6000-članskega kolektiva zagotavljam, da bomo v novi zgradbi predano in požrtvovalno uresničevali zastavljene cilje, socialistične ideje o vzajemnosti in solidarnosti v prid delovnega človeka in zavoja naše socialistične skupnosti.«

Tudi za najmlajše je odlično poskrbljeno v novem kliničnem centru v Ljubljani

zdravstvena skupnost 83 milijonov, zdravstvene skupnosti Ljubljana 185, Kranja 38 in Novega mesta 7 milijonov. Klinični center sam je dal 45 milijonov in najel kredite v višini 97 milijonov din.«

Če računamo, da so vse to prispevki delovnih ljudi v taki ali drugačni obliki, potem je jasno, kako zavzeta

Klinični center kot malo mesto

Podražitve, sem in tja težave z denarjem, vse to je bilo treba premagati v teku devetih let gradnje in gotovo lahko rečemo, da smo bili v Sloveniji temu kos zato, ker se je prav ob tej gradnji izkazala samoupravna organiziranost ljudi, možnost, da so ljudje sami odločali, da za to gradnjo odmerjajo denar, masičemu pa se je med tem časom odrekel tudi kolektiv, ki je v svojih samoupravnih odločitvah postavljajl ureditev centra vedno na

prvo mesto, tudi pred svoje osebne interese.

Ker so potrebe po bolnišničnih zmogljivostih pri nas velike, so obenem adaptirali tudi stare prostore in jih z več podzemskimi hodniki povezali med seboj. Zraven gradimo še nov objekt za onkološki inštitut, kjer bodo v novih prostorih montirane obsevalne aparature, ki jih je inštitut že nabavil.

Kot majhno mesto zase je zaključen kompleks kliničnega centra in na daleč je vidna nova zgradba. Širok pristop do glavnega vhoda arhitektonsko veličastne fasade je prilagojen možnosti za morebitno nujno pristajanje helikopterjev. Iz velike vhodne avle je speljan pristop k dvigalom za bolnišnični trakt, v funkcionalne prostore in k novim predavalnicam za študente. Tu je bife, cvetličarna, velik knjižni kiosk in česalnica za potrebe bolnikov. Prek zapletenih inštalacij znaša kapaciteta prezračevalnih in klimatskih naprav 1,800.000 kubičnih metrov na uro, dnevna poraba kisika je 1000 kg. Hišni transformator ima priključno moč 700 KVA, kar bi zadoščevalo za sodobno mesto s 40.000 prebivalci. Rezervni agregat lahko v sili oskrbi 1.700 KVA. V stavbi je med drugim inštaliranih 160 črpalk in 300 elektromotorjev. Lastna telefonska centrala ima 3000 internih priključkov, urejena je radijska zveza.

V pralnici operejo do 12 ton perila dnevno, v kuhinji pripravijo okrog 3000 obrokov v 20 dietnih variantah.

Glavni plačnik za oskrbo v kliničnem centru je skupnost zdravstvenega varstva po načelu solidarnostnega zavarovanja. Cena je deljena v hotelski in medicinski del, primerjave pa so težavne zato, ker fakturirajo in obračunavajo z zavarovanjem posamezne storitve, ki se med seboj pač močno razlikujejo. V povprečju vzeto in samo za prikaz preračunano na oskrbni dan, se cena giblje od 120 din do 400 v intenzivnem oddelku.

Na koncu je treba povedati še to, da gradbišča na kompleksu klinik še niso zaključili. Prav letos pospešeno gradijo nove inštitute medicinske fakultete, da bo hkrati s kliničnim centrom zagotovljena možnost številnejšega vpisa in študija medicincev in da bo strokovni kader lažje opravljal znanstveno raziskovalno delo.

Marija Namorš

Ko odtečejo vode ...

Pod temnimi Javorniškimi gozdovi počiva v večernem mraku mrtvo jezero. Jesenski veter prinaša hladen vonj po trsju, jezerskem bičevju in mokri zemlji; pred skupino ribičev ponirki in divje rase težko vzletavajo. Siti so rib, kajti Cerkniško jezero presiha, zato je hrane dovolj. Ribiči hitijo proti jamam-ponikalnicam, v katere odteka jezerska voda. Pa ne zato, da bi si napolnili ribiške malhe, ampak da bi rešili ribji zarod.

Cerkniško jezero leži na kraškem delu Notranjske. Voda z jezera odteka v glavnem skozi ponikve, ki jih delijo na dve vrsti: ene so podobne vodoravnim vhodom v kraške podzemeljske jame; druge pa so velike, lijakom podobne jame, ki jih je voda naredila na ravnem jezerskem dnu. Glavne ponikalnice so tam, kjer so zemeljski sloji najbolj premaknjeni in prelomljeni. Prelomnica gre malone po sredini jezerske kotanje.

Nekdaj so se vaščani Dolenjega in Gorenjega jezera, Dolenje vasi, Otoka, Lipsenja, Laz, Žirovnice, Grahovega, Martinjaka in Cerknice — naselij, ki oklepajo Cerkniško jezero — veselili dnevov, ko je začela voda odtekati. Za njih je nastopil čas bogate žetve. Jezero presiha skoraj vsako leto. Ob presihanju so s saki, koši in drugim preprostim, doma izdelanim ribiškim orodjem nalovili toliko rib, da vseh naenkrat niso mogli pojesti.

Včasih so »jezerci« največ lovili s saki, s katerimi so del struge zaprli, z drugega konca pa so vlekli povezane sake, da so dobili ribe v past. Na tak lov, ki ga je navadno spremljalo pol vasi, so se vaščani dolgo pripravljali, posebno živo pa je bilo, kadar jezero dalj časa ni presahnilo.

Druga pogosta oblika lova je bil lov s pletenimi koši, ki so jih potiskali med resje. Z njimi so lovili predvsem v globjih kolenih struge. Pogosto so lovili tudi »na dražo«. Na preprost trnek so navezali žabo za vabo, uspeh pa je bil odvisen predvsem od spretnosti ribičev. Zanimiv je bil tudi lov z zankami, s katerimi so lovili samo ščuke. Zanko iz tanke žice ali žime so pomikali proti glavi prežeče ribe, samo od spretnosti in mirne roke pa je bilo odvisno ali je ščuka obvisela na zanki. Pogosto so lovili tudi z ostmi, ob presihanju pa kar z rokami. Na take preproste načine so včasih vlovili izredno veliko rib. Podatki govore, da so na primer leta 1655, ko jezero ni presahnilo 5 let, nalovili 45 voz rib, še boljši ulov pa je bil 59 let kasneje, ko jezero kar 7 let ni presahnilo.

Leta 1887 so v podobnih okoliščinah samo v predelu okoli vasi Otok nalovili 40 ton rib, med njimi pa so bile tudi ščuke velikanke; največja je tehtala 17 kilogramov.

Vse te načine lova domačini še sedaj uporabljajo, a vedno bolj redko, čeprav tudi ribiči zatrjujejo, da bo v težko dostopnih jezerskih predelih sak še vedno ostal najboljši ribolovski pripomoček. Drugo domače ribolovsko orodje so zamenjale ribiške mreže in aparati za elektrolov, ki jih uporabljajo za reševanje rib, katere spustijo v velike jezove, kjer preživijo sušno obdobje. Ko deževje spet napolni jezero, ribe zagospodarijo na skoraj 24 kvadratnih kilometrov veliki jezerski površini.

Ribiči se za ribja življenja borijo skoraj deset dni. Noč in dan nastavljajo v rokavih struge in pred ponikalnicami mreže, ki ribam zaprejo pot v nedostopne podzemeljske kotanje, kjer bi sicer množično poginile. Vmes z agregati lovijo ribe v mlakah in kotanjah, kamor se ribe zatečejo v smrtnem strahu. Vedra, napolnjena z ribami romajo do avtomobilskih cistern, s katerimi ribe prevažajo do jezov. Postopoma, kakor voda odteka, pre-

Vode ni več, čolni pa so ostali na suhem (Foto: Jože Petrovčič)

gledujejo kotanjo za kotanjo, brazdajo po blatu in rešujejo.

Reševanje rib in ribjega zaroda je predvsem zaradi blata izredno težko. Skoraj vse delo morajo opraviti ročno, saj mehanizacija zaradi mehkih tal ne pride v poštev. Tone rib znesejo v vedrih skozi gosto resje in blato do jezerskih bregov, ribiško orodje pa potuje od ponikalnice do ponikalnice na — ramenih ribičev. Noč in dan brni agregat sredi gluhega jezerskega dna,

kamor le redkokdaj stopi človeška noga. Tako ob vsakem presihanju jezera nalove nekaj ton ščuk, večjih od pol metra, rešijo približno 40 tisoč mladice ščuke, velikih od 35—40 centimetrov, kakšno tono linjev in poldrugo tona klenov ter nekaj sto kilogramov krapov. Pa še okoli 50 milijonov linjih mladice, deset milijonov klenjih mladice in nešteto rdečeperk. Toda to ni vse ribje bogastvo, ki živi v jezeru, saj več kot ena tretjina rib ostane za umetno narejenimi jezovi, precej pa se jih ob presihanju preseli v jezerske pritoke. Kljub vsem naporom pa ribi-

Ribiči rešujejo ribe iz presihajočega Cerkniškega jezera

či ne morejo rešiti vseh rib. Veliko jih v oddaljenih predelih Cerkniškega jezera pomori odtekajoča voda.

Toda njihovo delo ni zaman. Bogato se obrestuje vse leto, ko ribiči z vseh vetrov vztrajno namakajo blestivke. Ulov je vso lovsko sezono bogat, od njega pa imajo največ prav prizadevni ribiči.

Jože Petrovčič

Slovenci na tujem za zamejce

»Živimo že 1500 let na naši zemlji! Preprečili bomo ugotavljanje manjšine, ker je nedemokratično in proti avstrijski državni pogodbi,« so koroški Slovenci napisali na plakate, s katerimi protestirajo proti »statističnemu genocidu«, ki ga želijo izvesti v Avstriji. Večinski narod ima v svoji zaslepljenosti Slovence za svoje sovražnike, ker se za pomoč pri uveljavljanju svojih pravic zatekajo k matičnemu narodu. Zakaj so koroški Slovenci tako proti preštevanju? Na voljo imajo preveč dokazov o dosedanjih ljudskih štetjih, ki so bila vsa v škodo slovenske na-

Pobudnik in najbolj vnet sodelavec sklada »Stiftung«, ing. Janko Ručigaj

rodne skupnosti in v prid germanizaciji.

Za usodo naših rojakov na Koroškem se živo zavzema matični narod in z njim vsa Jugoslavija, zlasti pa so prizadeti tudi vsi drugi naši rojaki, ki živijo na tujem. V večini držav, kjer žive, namreč ne poznajo diskriminacije zaradi narodnosti, posebno pa ne take, kakršno občutijo naši na Koroškem. Izselska organizacija Slovenska ženska zveza s sedežem v Chicagu je že pred nekaj leti začela z akcijo zbiranja denarnih prispevkov za študentski sklad, namenjen revnejšim dijakom na Koroškem za šolanje na celovški slovenski gimnaziji. Kot nam je znano, je njihova akcija zelo lepo uspela in njihovo glasilo je pred meseci objavilo že nekaj odmevov s Koroške.

Vedno večje je zanimanje za problematiko koroških Slovencev tudi med našimi ljudmi, ki so začasno zaposleni v evropskih državah. Tako nam je na občnem zboru Slovenskega planinskega društva Triglav v Švici prišel v roke listič s pozivom na podobno

akcijo, kot so jo začeli naši ameriški rojaki. Med drugim so v tem pozivu napisali: Ali si že kdaj pomislil, da so Slovenci zunaj ožje domovine Slovenije (predvsem so tu mišljeni Koroški in Beneški Slovenci) izpostavljeni hudemu raznarodovanju? Ali si že kdaj pomislil, da se nekateri izmed njih ne morejo šolati v taki meri, kot bi si želeli, in da zamejske kulturne organizacije ne uspevajo tako, kot bi lahko — preprosto zato, ker pripadajo manjšinskemu narodu?

V pozivu za to akcijo, ki so ji dali naslov »Pro cultura Slovena«, so še zapisali, da je prišlo skupini rojakov v Švici na misel, da bi s pomočjo prostovoljnih prispevkov pomagali šolati vsaj enega revnega ali nadarjenega dijaka, oziroma da bi gmotno podprli kako zamejsko kulturno organizacijo. Ustanovili bi poseben denarni sklad, v Švici znan pod imenom »Stiftung«, vodstvo tega sklada pa bi odločalo, kam bi namenjalo zbrani denar. Izvedeli smo, da so na podlagi teh prijavnice dobili že prek sto prijav v Švici, za sodelovanje pa se zanimajo tudi naša društva in posamezniki v drugih evropskih državah. Pobudnik in najbolj vneti sodelavec tega sklada je Janko Ručigaj, inženir gradbeništva, ki je od leta 1968 zaposlen pri državni službi za avtoceste v kantonu Bern. Ves je poln idej in predlogov, kako bi morali stvari reševati, zaveda pa se, da se vsega ne bo dalo narediti čez noč. Janka Ručigaja smo po občnem zboru vprašali, kaj ga je vodilo pri tem, da je začel s to akcijo in nekoliko ironično, a vendar resno, nam je dejal:

»Moja nacionalna duša, vzgojena v spoštovanju do pradedov, mi je rekla, da če en človek govori naš jezik, in ga nekdo zaradi tega zasramuje, se je treba postaviti v bran. To je bila moja osnovna misel. Ne smemo se pustiti zaničevati od nikogar, zlasti pa še ne od tistih, ki so med drugo svetovno vojno morili naš narod. Vedeti moramo, da so največji hujskači proti slovenski narodni manjšini na Koroškem predvsem tiste sile, ki so med drugo svetovno vojno sodelovale z nacisti. Tudi Jugoslavija bi morala v vseh svetovnih jezikih objaviti naša tolmačenja prizadevanj naših rojakov, ki jih Avstrijci tolmačijo pač po svoje, jih potvarjajo ter jih posredujejo domačim in tujim sredstvom obveščanja. Zahodni svet ni zainteresiran, da objavlja neresnice, objavlja pa tisto,

kar dobi, in iz Avstrije dobi več. Številnim švicarskim in nemškim listom sem že posređoval vpogled v resnično dogajanje na Koroškem, vendar pa čutim, da bi bilo treba to delo uskladiti s pristojnimi ustanovami v Sloveniji. Ljubljanski inštitut za narodnostna vprašanja naredi zelo veliko, vendar pa žal premalo objavlja v tujih jezikih.

Načrti germanizaciji slovenskih krajev na Koroškem bi se morali tudi Slovenci bolj načrtno upirati.«

upirati.«
»Na tem občnem zboru je bilo videti, da so naši ljudje podprli to vašo akcijo in z zanimanjem prebirajo vabila k sodelovanju. Kako ocenjujete odmev nanjo v Švici?«

»Nad vsemi pričakovanji,« je vesel zatrjeval ing. Ručigaj. »Dobili smo že precej denarja, veliko pa bomo še dobili. Seveda pa s tem še nismo zadovoljni. Upam, da bomo ustanovili svetovni odbor, ki bo usklajeval to dejavnost. Vsi Slovenci, doma in na tujem, bi morali delati to, kar delajo drugi narodi že stoletja. Če bodo naši na Koroškem čutili našo podporo, ki mora biti moralna, politična in gospodarska — pri tem mislim na posebne banke v nevtralnih državah, ki bodo nudile denar za ustanovitev gospodarskega potenciala zamejskih Slovencev — potem bo to garancija za obstoj našega življa.

Cilji našega sklada so v kratkoročnem smislu uresničljivi v tem, da bi štendirali študenta ali da omogočimo udeležbo zastopnika nekega našega društva v mednarodnih organizacijah, v dolgoročnem smislu pa bi bil naš namen združitev vsega zmogljivega kapitala v svetu živčih Slovencev z matičnim kapitalom in nato ustanovitev denarnega zavoda, ki bo pomagal nadoknaditi zaostali gospodarski razvoj zamejskih Slovencev.«

Jože Prešeren

Dve kategoriji tujih delavcev

Na decembrskem zasedanju ministrskega sveta držav Evropske gospodarske skupnosti v Bruslju so sprejeli ukrep, ki je tuje delavce, zaposlene v državah EGS razdelili v dve kategoriji: delavci iz držav EGS bodo popolnoma iznačeni z domačimi delavci, drugi pa bodo imeli še naprej le pravico do dela.

Argonavti dvigajo jadra

Zgodba o novem hotelu

Najbolj čudna zgradba, ki je kdajkoli zrastle v Sloveniji, je novi novogoriški hotel Argonavti. Pod rumeno kockasto streho, ki se stopničasto dviga proti nebu, ga je spravila turistična agencija Alpe Adria iz Ljubljane. Hotel stoji v trikotniku med prvo in preširoko novogoriško avenijo ter glavno cesto, vpadnico proti Solkanu, Tolminu in Bovcu.

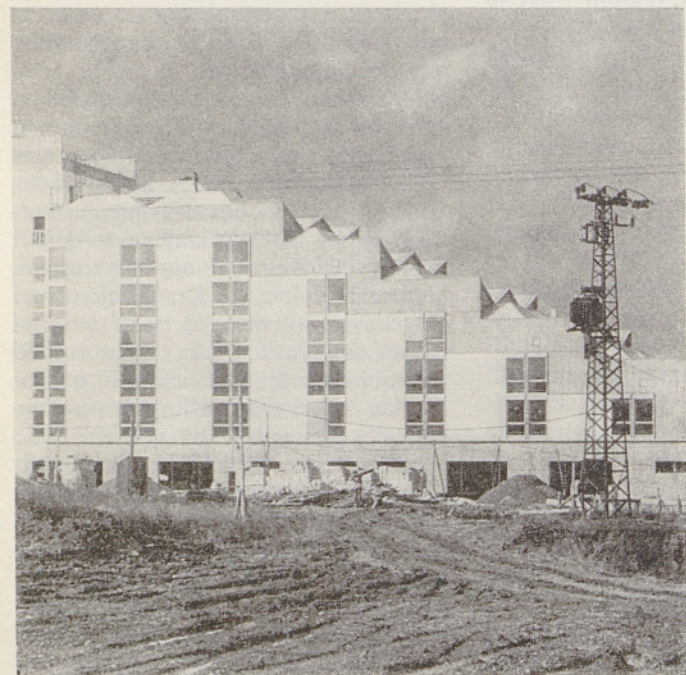
Pred hotelom ali družabnim mestnim središčem stoji petnajst metrov visoka betonska razpočnica — sončna ura, ki bo gostom na prostem merila čas... Idejni snovalec in ustvarjalec tega

Argonavti imajo tisoč sedežev pod streho in prav toliko na prostem, v petih zaključenih vrtovih, ki jih bo obdajalo zelenje in rastlinje. Prevladovalo bo rumeno-belo cvetje in zelenje, zakaj take barve prevladujejo tudi na zgradbi. Streha ali peto pročelje je namreč iz plastike, fasada pa je obložena s snežno belo plastično maso. Skratka stopničasto dvigajoča se zgradba z mogočno uro na severni strani je že na prvi pogled takšna, da je nihče tudi iz drvečega avtomobila ne bo mogel spregledati, zato naj bi po idejni zasnovi arhitekta postala

srcem, kar pa arhitektom zlepa ne uspeva.

Notranjost velike restavracije in družabnega centra z lokali (21 × 15 metrov) je posebej zanimiva spričo nenavadnega stropa, kar velja tudi za del ostalih prostorov, predvsem hotelskega stopnišča in ostalih prostorov ob njem, ki se spričo nenavadne močne jeklene konstrukcije enakomerno dviga in pada v nekakšnih kockastih vdolbinah in vzboklinah.

Kakih tisoč metrov tal pokriva prekrasen hotaveljski marmor, ki se po žilah ujema in preliva v tisoč odten-

Se malo in novi hotel »Argonavti« bo dokončan

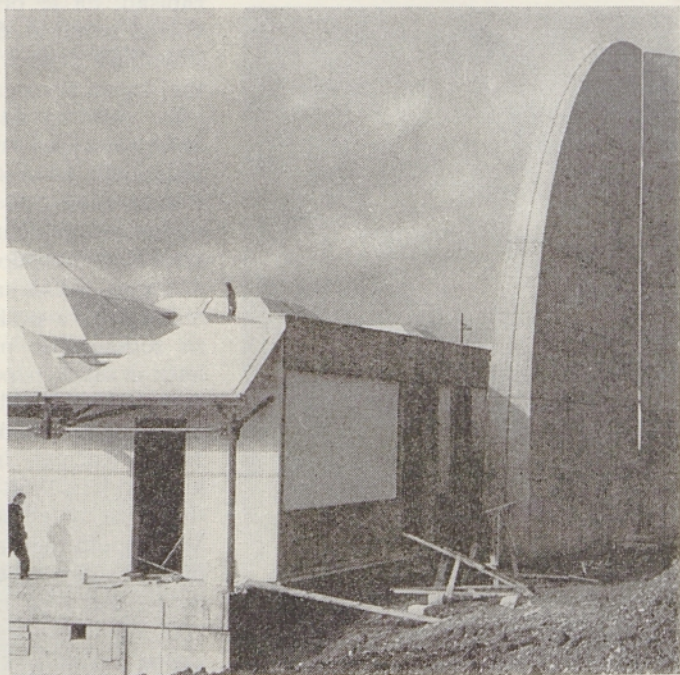
hotela dipl. inž. arhitekt Niko Lehman, Ljubljčan, se samo prizanesljivo smehlja, zakaj nenavadni hotel, zgrajen iz plastike, jekla in šele potem opeke in betona, je takorekoč dograjen. Pod streho ima 80 postelj, družabni center, več trgovin, pokriti bazen z ogrevano vodo in še čuda drugih stvari.

Ker ta hotel tako po zunanji kot po notranji podobi predstavlja nekaj čisto novega, neobičajnega in nenavadnega, ne samo pri nas, temveč tudi po svetu, se zna zgoditi, da bomo ali bodo njegovega ustvarjalca proglasili za genija ali za mazača... Mož se s tako oceno strinja, vendar z veliko mero delovnega optimizma pričakuje, čeprav je hotel spričo denarja v poldrugoletni zamudi, da se bo zgodilo prvo.

simbol sončnega mesta ob meji — Nove Gorice.

Petnajst metrov visoka sončna ura bo za razliko od starih dobrih sončnih ur na stenah hiš s svetlobnim žarkom (iz razpoke) merila in odmerjala čas stalnim in občasnim gostom Argonavtov. Kar takoj naj povemo, da so Argonavti v daljni davnini, kakor pripoveduje legenda, z ladjo Argo pripluli do Soče in po njej v Jadran z zlatim runom na krovu, kapitanom Jazonom in prelepo Medejo. Čez Ljubljansko barje — jezero so še pluli, potem pa so ladjo razstavili in jo po delih prenesli do tod, kjer se je zdaj zasedral hotel Argonavti.

Naj bo že tako ali drugače, Argonavti spet dvigajo sidro. Navzven kljub svoji razsežnosti hotel ne izgleda posebno velik, prej malenkosten, zato bo kar držala trditev graditeljev, da gre za na videz majhno telo z velikim

Ob hotelu bo stala 15 metrov visoka sončna ura

kov od krvavo rdeče do črne barve, na kar je arhitekt še posebej ponosen. Kamen, plastika in jeklo so osnovni materiali, kar je že samo po sebi novost pri bolj ali manj hladnih železobetonskih in zasteklenih zgradbah današnjega časa.

Kar zadeva sožitje plastike in jekla, gre za pionirske prijeme v slovenskem gradbeništvu, če pri tem pozabimo na ustvarjalca, ki organizira celó delo in življenje v porojevajočem se hotelu — mestnem družabnem središču.

Trikotnik, v katerem se je zasedral Argonavt ali Argonavti, kakor bodo bržčas krstili novo hotelsko pridobitev, obsega dva hektara zemljišča, medtem ko so se zidovi vsedli na 4 tisoč m² zemlje z možnostjo, da hotelu prizidajo depandanso. Zgradba

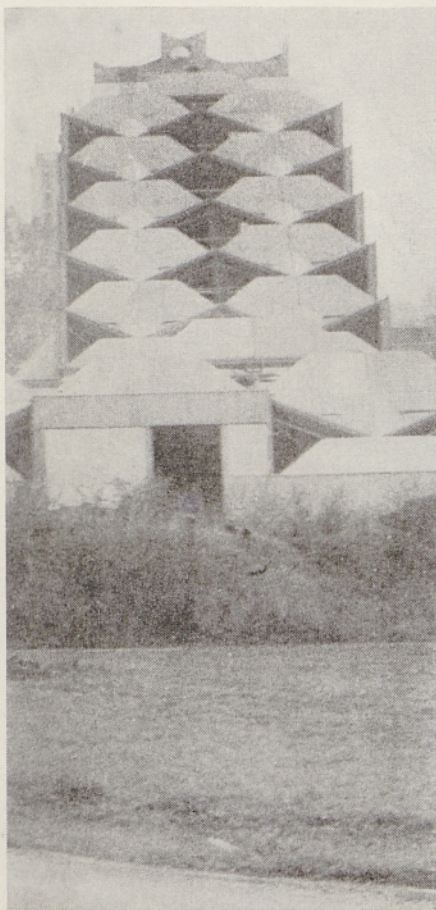
Janez – vandrovec

Slovenski in jugoslovanski turistični spominki

ima iz ptičje perspektive podobo velike črke L. Sicer pa bodo o njem spregovorili njegovi gostje, med njimi morda tudi vi, ko boste prišli na obisk v staro domovino.

Argonavte je pač vredno videti in spoznati, zakaj to je hotel, ki ni hotel — in vendar to tudi je — in mu za zdaj ni para pod domačim soncem.

Niko Lapajne

Moderna oblika zunanosti novega hotela vzbuja posebno pozornost

Preko milijarda dolarjev od turizma

Poslovno združenje jugoslovanskih hotelskih podjetij ocenjuje, da je bil lanski skupni devizni dohodek od turizma v Jugoslaviji 1,4 milijarde dolarjev. Naši turistični delavci menijo, da gospodarska recesija v evropskih državah ni vplivala na razvoj jugoslovanskega turizma.

Sredi tako imenovane mrtve turistične sezone, ko je bilo konec lepih jesenskih dni, hkrati pa prežgodaj za veselo smuko, je turistična agencija Kompas v svojem hotelu v Kranjski gori, ki se prav tako imenuje Kompas (A kategorija, 300 postelj, bazen pod streho, trim telovadnica itd.) priredil prvo razstavo, borzo in natečaj za jugoslovanske in slovenske turistične spominke.

Kot vsi vemo, so to ponavadi drobne lične stvari, ki si jih običajno kupimo za spomin. To je s tujo besedo povedano souvenir, primeren za darilo vsa-

Maskota hotelsko-turističnega podjetja »Kompas«

komur. Najbolj znani slovenski turistični spominki so bili doslej ribniška suha roba (Ribničan, oprtan z reti, rešeti, žlicami ipd.), kroparski kovani pepelniki, kamniške majolike pa še marsikaj. Moderni čas je prinesel s seboj nove spominke. Eden takih je tudi Kompasov Janez, ki je hkrati nekakšen zaščitnik ali maskota te agencije, takoj pa ga prepoznamo, ker ima v rokah tradicionalno kranjsko marelo in kovček . . .

Nekoliko modernizirani kurent ali originalnejši korant, doma s Ptujkega polja na Štajerskem, si je v konkurenci 50 predlogov na Kompasovem natečaju za izvirni narodni spominek v Kranjski gori priboril prvo mesto. To je lesen možic z masko in dolгим jezikom, ki je takoj dobil ime in sicer Tutankamon. To je bil eden staroegiptovskih kraljev. Njegovo ime je dobil bržčas zato, ker se drži trdo in togo kot kakšen kip ali mumija. Skoraj zanesljivo je, da ta korant-Tutankamon ne bo deležen prevelikega zanimanja ne med nami, ne med tujci, sicer pa počakajmo in videli bomo.

Največ zanimanja med razstavljenimi spominki je vzbudil Kompasov Janez na bloških dilcah ali smučkah, ki se bo jutri pojavil kot svetovni popotnik s štajersko kupico v rokah, na morskem plaži se bo skrtil pod živo rdečo kranjsko marelo, v letalu bo sedel na pilotski sedež, s puško na rami bo skočil na lov na jelena, ribiško palico bo namočil v Savo, da bi ujel ameriško postrv, za volanom rent-a-car avtomobila bo brzel po domovini.

No, toda vrnimo se v kranjskogorski hotel Kompas na razstavo spominkov. Tu smo lahko videli klasične lesene jugoslovanske čaplje, race in »pingvine«, to je industrijski proizvod, ki gre med tujimi gosti še zmeraj izredno dobro v denar. Triintriideset jugoslovanskih izdelovalcev spominkov je razstavilo skoraj vse, kar lahko vidimo in kupimo v vsakem hotelu, na vsakem letališču, v trgovinah s spominki pa še posebej. To so leseni krožniki, prti in prtički, celo miniaturne knjižice slovenskih pesnikov so bile med njimi.

V tej množici čisto običajnih stvari je bilo več poceni kiča kot zares lepih spominkov, predvsem pa več praktičnih kot spominkarskih daril. Naj omenimo le še tretjenagrajeno ragljo, ki naj bi bila praktično pomagalo za razgrajanje na svetovnem prvenstvu v hokeju na ledu, ki bo leta 1980 spet pri nas.

Pogrešali smo dobrih starih slovenskih spominkov, kot so ribniška suha roba, kakšne panjske končnice, na kateri hudič babi jezik brusil, ali take, na kateri gozdne živali nosijo lovca za pogrebom ipd. Tudi notranjska slivniška coprnica na brezovi metli je tokrat manjkala. Že najbrž ni zvedela za spominkarski bal.

Kompasov kranjski Janez je šel letos kot spominek v promet naravnost za med. V najmanjši obliki so ga prodali v 50.000 primerkih (po 22 din), njegovega večjega vrstnika ali brata pa v 15 tisoč kosih (po 70 din), kar je nedvomno poseben slovenski spominkarski rekord, ki ga bo prav gotovo še potolkel, ko se bo »preoblekel« v druge noše, kot smo že rekli.

Kompasov kranjski Janez se je letos naučil smučati, jutri bo dvignil kupico na zdravje vsemu svetu, pojutrišnjem bo ustrelil kakega domačega kozla ali pa odšel po gobe — jurčke, lisičke, štorovke, ledenke itd.

Skratka, Janez, kam odhajaš danes? se bomo z njim vred povprašali jutri, ko se bomo odločali za na pot.

Niko Lapajne

Dom v Kumrovcu in veliki

Kilometer, morebiti dva kilometra stran od spomenika Matiji Gubcu in muzeja stoji stara lipa, ki ji domačini pravijo kar preprosto — Gubčeva lipa. Ljudsko izročilo pravi, da je pod to lipo Matija Gubec zboroval s svojimi puntarji in koval načrte za odločilni boj, ki ga je potem z vso grenkobo opisal tudi Krleža v znamenitih baladah Petrice Kerempuha:

»Kervavi glasi, senje, vetri, mesečine, branje, Turčin, Varažlin, Kanjiža, klanje, same klanje . . .

Kosjeri, balte, Beč, kervavi Beč
i Drava, Lublana, Celje, Sotla, Dunaj,

dvomiti o stoletjih, ki so šla mimo nje. In kot velja za skoraj vse stare lipe, za ta sveta slovanska drevesa, je tudi pod to lipo kamnita klop.

S to lipo že 64 let živi kmet Stjepan Kelemen. Njegova domačija namreč stoji samo nekaj metrov proč od lipe, on sam pa je vir številnih legend, ki jih je spletla ljudska domišljija. Zlasti je zanimivo, da tudi Stjepan, podobno kot številni drugi, zlasti starejši prebivalci, verjame, da je lipa čudežna. Pripoveduje takole: »Videl sem, kako je pred leti strela letela točno proti lipi. Toda tisti hip, ko bi morala

oko veličastne obrise spomenika Matiji Gubcu in kmečkim uporom v Gornji Stubici. Z visoko dvignjenima rokama zre Matija Gubec v dolino, za njim pa se razprostira ogromen reliefni prikaz motivov iz Krleževih balad. Spomenik so delali tri leta in samo za izdelavo reliefa so porabili 20.000 kg gline, ki so jo morali modelirati v mnoge like, preden je bil relief pripravljen za vlivanje v bron. Vlili so ga v manjših kosih, ki so jih potem prepeljali na prostor, kjer zdaj stoji spomenik. Montaža je bila izredno naporno delo. Sestavljalvcem se je mu-

*Kupa, Sava, kak barjak banski
na poplavi plava kervava kmetska
glava.«*

Spet drugo izročilo govori o tem, da je lipo zasadil sam Matija Gubec. Koliko je v resnici stara, ni ugotovljeno. Toda ob pogledu na njeno mogočno krošnjo, ki se širi visoko nad kmečko hišico in skoraj zakriva pogled na bližnjo cerkev, ob pogledu na deblo, ki ga je zob časa že tako hudo načel, da bi lipa verjetno razpadla, ako bi debela ne opasali s številnimi železnimi obroči, ni mogoče

Dom borcev in mladine v Kumrovcu

udariti v drevo, je strela obrnilo in treščila je proč od lipe, udarila je v tla.«

Kilometer stran od lipe pa se dviga veličasten kip kmečkega kralja: uporno se dviga nad ravnino, kjer je bila pred več kot štirimi stoletji v odločilni bitki premagana njegova vojska.

Kjer se grič Samac prevesi proti ravnini, kjer je divjal odločilni boj med puntarji in plemiško gospodo, uzre

*Del reliefa v ozadju, spredaj pa kip
Matije Gubca*

dilo, povrh vsega jim je tudi močno nagajalo vreme. Delali so noč in dan — in uspelo jim je postaviti spomenik do dogovorjenega dne.

Spomenik je delo znanega kiparja Augustinčiča, zraven spomenika pa je tudi muzej v nekdanjem Ošričevem dvorcu.

Kakšno naključje! Matija Gubec, legendarna osebnost kmečkih uporov pred štirimi stoletji, junak zatiranih

kmetov z zimzeleni za klobukom, človek, ki je zanetil iskro v ogromen požar, ki so ga krvavo zadušili — zre danes s svojim kovinskim pogledom po dolini, v kateri se je slaba štiri stoletja pozneje rodil drug velik revolucionar, osvoboditelj in združitelj jugoslovanskih narodov, legendarni Tito.

Njegova rojstna hiša v Kumrovcu je spremenjena v skromen muzej. A veliko večji spomenik bratstva in enotnosti naših narodov in privrženosti ljubljenski maršalu stoji v Kumrovcu! Od dneva republike 1974 je v Kumrovcu krasen spominski dom bor-

bilo naštevati številke — bodi omejeno, da smo Jugoslovani zbrali 106,8 milijona dinarjev in da je od tega zneska 902.080 Slovencev prispevalo 15 milijonov dinarjev.

Med ogledom doma je mogoče izvedeti tudi pretresljive dokaze ljubezni do bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti. Mustafa Bajram iz makedonske vasi Resen je kot svoj prispevek ponudil zlatnik, rekoč: »Tudi mi Turki imamo Tita zelo radi.« Seveda zlatnika niso mogli vzeti, toda Mustafa se je hitro znašel in čez čas je prinesel 600 dinarjev.

v dom, je neposredno izkazana povezanost vseh slojev ljudi, njihova privrženost osebnosti maršala Tita, njegovemu rojstnemu kraju in skozi to ponos za našo borbo. Na dom borcev in mladine v Kumrovcu smo zares lahko ponosni.

Upravnik doma, ki skrbi za družbeno politično dejavnost, Bojan Bošnjak, je povedal: »V domu smo imeli že po dobri polovici leta 250.000 obiskovalcev. Naši načrti so povsem jasni: obiskovalci naj si ogledajo in spoznajo dragoceno arhivsko gradivo, ki ga hranimo v knjižnici, kjer so med drugim tudi zbrana dela naših politikov z njihovimi lastnoročnimi posvetili, v fonoteki in filmskem arhivu. Temu smotru sledimo tako, da pripravljamo srečanja, nastope znanih jugoslovanskih umetnikov, seminarje in podobno.

Dom ima 172 ležišč; vzdržuje se sam, ima namreč tudi restavracijo in druge hotelske prostore. Cene so dostopne, dom pa nima dotacije. Pravzaprav je dotacija v tem, ker nastopajo umetniške skupine brezplačno in ker je zaradi sorazmerno nizkih cen dom zvečine zaseden. Poudariti pa moram, da želimo čimveč takih gostov, ki ne pridejo le na enodnevne obiske. Ne mislim reči, da enodnevnih obiskovalcev ne želimo, vendar smo prepričani, da si v enem dnevu ni mogoče niti površno vsega ogledati.«

In tako si v Kumrovcu in Gornji Stubici podajata roke zgodovina in sedanjost, oboje pa je prepleteno s stoletnimi sanjami ljudi po svobodi. Če so sovražniki uspeli pogasiti požar 9. februarja 1573 in z razbeljenim železom uspeli pokončati vodjo Matijo Gubca tako, da so ga usmrtili s kronanjem, potem se jim drugič v zgodovini tako dejanje ni posrečilo.

Gubčeva lipa šepeta v krošnji spomine na krvavo bitko pred štirimi stoletji, ljudje pa pripovedujejo, kako so si pod Titovim vodstvom priborili toliko časa pričakovano, tako hrepenče ljubljeno svobodo. Gubčeva lipa, ogromen spomenik Matiji Gubcu, muzej kmečkim uporom v starem Oršičevem dvorcu, Titova rojstna hiša in spominski dom borcev in mladine v Kumrovcu pa so spomeniki revolucijam in neugasljivi volji naših ljudi po svobodi. Zato ni čudno, da so tudi tako množično obiskani in cenjeni.

Gubčeva lipa v Gornji Stubici

cev in mladine Jugoslavije živ spomenik revolucije. Titov rojstni dom je bila prava romarska pot; vsako leto je sem prišlo tudi po 300.000 obiskovalcev. Vse to je narekovalo gradnjo spominskega doma. Zamisel za gradnjo je prišla iz vrst borcev Kumrovcu in ljubljanske borčevske organizacije Posavje — Bežigrad, akcijo pa sta podprli in izpeljali ZZB NOV Jugoslavije in ZSM Jugoslavije.

Načrt je pomagal uresničiti več kot 10 milijonov Jugoslovancev. Odveč bi

Sam ni rekel niti besede, vendar ga je izdal sosed Ramadan, da je Mustafa zlatnik »na črno« prodal, čeprav mu je bil drag spomin na prednike in pravzaprav edina vrednost.

V vasi Miravci je 100-letni ded Panče vplačal 2000 dinarjev in pribil: »To je za Tita, bratstvo in enotnost!« Vsi v tej vasi blizu Gevgelije pa so vedeli, da je ta vsota polovica njegovega izkupička od letine. Takih primerov je bilo kajpak nešteto po vsej domovini.

Ne gre toliko za denarne prispevke, trajna in največja vrednost, vgrajena

*Milan Markelj
Jože Splihal*

O fantih, ki so shodili na Himalaji

Ob uspešnem vzponu jugoslovanskih alpinistov (čez južno steno) na 8475 m visoki Makalu

Začetki najrazličnejših človekovih dejavnosti so v vseh zgodovinskih zapisih megleni in nezanesljivi. Zato ni nobenega razloga, da bi bilo kako drugače v zgodovini himalajizma, človekovih vzponov v najvišjem gorstvu našega planeta. Vendar še najpogostejše za prvi alpinistični vzpon v Himalaji omenjajo letnico 1818, ko sta se dva angleška zemljemerca poskušala povzpeti na 6770 metrov visoki Leo Pargial v indijski Himalaji. Vrha nista dosegla. Prebila sta se le 5800 metrov visoko in tako kot prva okusila tudi grenkobo neuspeha pri vzponih v tretjem Zemljinem tečaju, kakor je že več avtorjev poskušalo vzneseno opisati Himalajo.

Sledili so podobni vzponi, vendar so vsi ti poskusi samohodcev in skromnih alpinističnih skupin v drugi polovici prejšnjega stoletja pokazali, da se je treba himalajskih vrhov lotiti drugače, z velikimi skupinami najboljših alpinistov, z ekspedicijami.

Začetek našega stoletja in še posebno leta po prvi svetovni vojni pomenijo razcvet odpravarstva, ki pa je tedaj skoraj izključno v dosegu velikih in bogatih držav. Jugoslavije ni med njimi, čeprav že tedaj naši alpinisti z neskončnim hrepenenjem govorijo in pišejo o Himalaji.

Tudi prva leta po drugi vojni je še vedno le hrepenenje. Šele leta 1960 odhaja na pot naša prva jugoslovanska odprava. Preteči je moralo 77 let od tiste prve angleške odprave v Sikkim, da smo »prišli na vrsto« tudi Jugoslavanom.

Bili smo daleč za izkušnjami drugih narodov, vendar nas to ni motilo, da se razmeroma lahkega in že osvojenega sedemtisočaka Trisul v Garhvalski Himalaji v Indiji ne bi lotili na vse prej kot lahek način. Hoteli smo se povzpeti na vrh po še povsem neznanem južnem grebenu, osvojili smo Trisul 2 in Trisul 3, za glavni vrh pa je zmanjkalo moči. Tudi naša druga odprava, ki je pet let pozneje naskoovala še neosvojeni skoraj osemtisočak Kangbačen v skupini Kangčendzenge v Nepal, se je vrnila domov brez vrha, čeprav je odkrila najlažji dostop na vrh, kar so dogodki čez devet let izdatno potrdili.

Še vedno smo bili začetniki, čeprav se je v teh prvih odpravah kovalo jedro izkušenj, ki smo jih pozneje še kako potrebovali.

Leta 1969 smo se povzpeli na Anapurno 2 in ta uspeh nam je tako vrnil nekoč že omajano samozavest, da smo tri leta pozneje naskočili osemtisočak

Makalu. Nismo bili prvi na tej gori, pred nami so bile že tri uspešne odprave na njenem vrhu, vendar je bila naša odprava drugačna, ker jo moramo uvrstiti že v drugo generacijo himalajskih odprav.

Ta pojem druge generacije moramo razložiti.

Od prvih vzponov na himalajske vrhove pa tja do leta 1970 so ljudje iskali najlažje smeri za vzpon na orjaške gore. Vodila jih je misel: »Čim manj tveganja, glavno je, da naposled stojiš na vrhu!« Tako so se alpinisti povzpeli na praktično vse osemtisočake. Pono-

vitve, vsaj običajne ponovitve, za alpiniste niso bile posebno privlačne, saj so se zavedali svojih kvalit in verjeli, da lahko storijo v Himalaji še kaj več kot njihovi nekdanji vzorniki. In tako se leta 1970 Angleži pod vodstvom Boningtona na Anapurno ne odpravijo več po že znani »francoski« severni smeri, marveč se poženejo vanjo naravnost čez južno steno. Tako je prva himalajska stena popeljala plezalce na vrh osemtisočaka. Sledile so še druge stene: Manaslu, Nanga Parbat, Everest. V naglem zaporedju odprav, ki pa niso bile vse uspešne. Tem odpravam lahko rečemo, da so druga generacija himalajskih odprav.

Za steno se je torej odločila tudi naša četrta himalajska odprava, ki ni hotela na Makalu po že znanih poteh, marveč si je za cilj izbrala vzpon čez južno steno. Leta 1972, torej komaj dve leti po angleški odpravi v prvo himalajsko steno, se tudi Jugoslavanom lotijo stene. Zdaj nismo čakali 77 let.

Spominjam se tistega dne leta 1972, ko sta Matija Maležič in Janko Azman dosegla najvišjo točko naše poti na Makalu. V baznem taborišču se je ustavila skupina ameriških turistov-planincev, ki jih je vodil znani alpinist Lute Jerstad.

Čeprav je bil vrh Makaluja v soncu, so nam ga le tu in tam odkrivale meglice in oblaki, ki so se podili nad nami z neznansko hitrostjo, kar je vsakdanost zaradi himalajskih jesenskih vetrov. Le tu in tam so se oblaki razgrnili za toliko trenutkov, da smo z daljnogledi spremljali dve piki, ki sta se premikali po snežišču visoko nad petim taboriščem. »Neverjetno naglo hodita,« je tedaj Jerstad prekinil napeto tišino ob naših zaskrbljenih pogledih proti tovarišema, ki sta bila v tistih trenutkih tri kilometre više kot mi. »Če ne bi videl na svoje oči,

Makalu — peti najvišji vrh sveta, cilj dveh jugoslovanskih alpinističnih odprav

ne bi nikoli verjel, da se je na tako težavnem terenu in še tako visoko povrh sploh mogoče tako zanesljivo premikati,« je skoraj kot zase pristavil človek, ki je devet let prej stal na vrhu Everesta.

Potem so oblaki dokončno zakrili vrh Makaluja in v naslednjih dneh priredili strahotno zmedo s snegom, ki nas je zasul in nam pobral zadnje moči za vzpon na vrh.

Ko smo z bosonogimi nosači po globokem svežem snegu dobesedno bežali v dolino, je Jerstad še nekajkrat z občudovanjem govoril o tistih dveh premikajočih se pikah okoli 8000 metrov visoko, v eni izmed najtežjih himalajskih sten.

In tedaj se je začel zanimati tudi za druge reči: za naše višinske škornje iz jelenove kože, za naše šotore in vetrovke, za konzerve in ogrsko salamo. »Ali ni nesmisel, da napravite tako dobre škornje in šotore le za odpravo, Tega bi lahko prodali še in še, vsem, ki prihajajo v Himalajo. Čudni ljudje ste, ko ne delate zase nobene reklame. Doslej sem komajda kaj slišal o vaših

alpinistih, kaj šele o vaših škornjih...«

Morda smo res čudni, vendar je res, da smo bili v tistih letih v Katmanduju in v svetu bolj znani po naših pogumnih poskusih kot po uspehih. Veliko prelomnico je prinesel Kangbačen, ko se je leta 1974 na njegov vrh povzpelo kar devet članov naše pete himalajske odprave in en Šerpa, trije člani pa so se povzpeli na dotlej še neosvojen in zelo težaven Wedge Peak.

Tako so jeseni leta 1974 v Katmanduju tujci in domačini neskončno ve-

nistov seznanilo s Himalajo, kar pomeni, da nam ne manjka več ljudi z izkušnjami, ki smo jih leta 1960 ob prvem pohodu v neznano tako pogrešali.

Ob vseh teh naših izkušnjah v najvišjem gorstvu sveta tudi uspeh leta 1975 — opravljena naloga, ki smo si jo zastavili leta 1972, vzpon čez južno steno Makaluja na ta 8475 metrov visoki vrh — ni le slučaj.

Jeseni 1975 je stalo na vrhu Makaluja sedem naših plezalcev. Res je, da to ni bil prvi vzpon na vrh, vendar je zanesljivo doslej najtežji vzpon. Po-

jesenskih vzponov na katerikoli osem-tisočak.

Tako je po dveh uspešnih himalajskih odpravah leta 1974 in 1975 Jugoslavija postala pojem v himalajizmu. Za Že našega vzpona čez južno steno leta 1972 nam niso vsi priznali. Čeprav tedaj vrha nismo dosegli, se je že praktično opravljena stena osem-tisočaka nekaterim zdela preveč za nekakšne Jugoslovane. Avstrijska odprava, ki se je leto pozneje pognala po naših sledovih, po vrveh, ki so ostale v steni, na Makalu, je odnehala precej niže od našega najvišjega taborišča in vendar je v uglednih alpinističnih revijah dvomila v naš vzpon in trdila, da ni nikjer v steni naletela na sledove o jugoslovanski odpravi. Na laž jih je postavila mednarodna odprava, ki se je jeseni leta 1974, ko smo mi poravnali naš dolg na Kangbačenu, lotila po naših in avstrijskih sledovih južne stene Makaluja. Po vrveh, ki so ostale v steni, je kot na dlani ugotavljala, da so tudi Tirolci hodili v glavnem po naši smeri in da so se njihove vrvi ustavile v steni precej pod našimi, ki so vodile tudi mednarodno odpravo. Ta je segla nekoliko više kot Avstrijci, vendar se je morala obrniti niže kot mi leta 1972.

Bo to in naš uspeh leta 1975 dovolj za avstrijske plezalce?

Bojim se, da ne... zaradi drobnega dogodka 120 kilometrov zahodno od Makaluja.

Sedemnajstega oktobra je radio Katmandu sporočil, da je jugoslovanska odprava dosegla vrh Makaluja. Naslednjega dne mi je veliko novico povedal neki Šerpa, ki sem ga srečal v skupini Langtang Himal, kjer sem se potepal zadnje jesen. Tisto noč je stal moj šotor v sosesčini šotora treh avstrijskih plezalcev. »Je kaj novega na Makaluju?« sta me spraševala zjutraj dva izmed trojice, ki sta bila pred dobrim letom dni v neuspešni avstrijski odpravi na Makalu.

»Če smemo verjeti radiu Katmandu, sta bila dva naša na vrhu,« sem kar se da previdno odgovoril, ker vem, da tistemu, ki bi rad sam doživel uspeh, ne smeš preveč odkrito kazati svojega veselja.

In tedaj sta se tovariša z Makaluja spogledala in je eden dejal: »Saj pravzaprav ta razpita južna stena niti ni posebno težka...«

Nekateri pač ne prenesejo tujega uspeha. Sicer pa to niti ni posebno važno ob spoznanju, da smo na Himalaji poravnali vse naše odprte račune.

Zoran Jerin

V poslopju slovenske skupščine je »himalajce« sprejel predsednik predsedstva SR Slovenije Sergej Kraigher

liko govorili in pisali o naši odpravi na Kangbačen kot o odpravi rekordov, saj je jesen čas, ko je Himalaja zaradi vetra, mraza in kratkih dni manj gostoljubna kot pomladi. »Toliko ljudi spraviti na vrh!« so tedaj govorili po Katmanduju. »In še nikoli niso Jugoslovani izgubili nobenega človeka pri himalajskih vzponih — ne svojega in ne Šerpe!« To je bilo še toliko bolj prijetno poslušati, ker nas še poleti tistega leta niso znali povsem točno razporediti in so nas imeli za Jugoslovake iz Jugoslovakije.

Ta naš razvoj bi lahko opisali povsem preprosto — na Himalaji smo naposled le shodili. Javno nepriznana tesnoba ob pogledu na mogočne bele vrhove, ki jo občuti vsak himalajec, ko prvič stopa proti njim s trdnim namenom, da jih bo osvojil, mine, ko mine otroštvo odprav, ko ne postanejo več posebnost, marveč nekaj samo po sebi umevnega, dejanska potreba alpinistov in naroda, ki jih pošilja.

V šestnajstih letih se je v šestih odpravah petinpetdeset slovenskih alpi-

glejmo si čisto na kratko zgodovino Makaluja.

Če odštejemo ogledniške odprave, ki vzpona na vrh niso imele v svojem programu in so se ukvarjale le s proučevanjem in z iskanjem primernih dostopov, naštejemo na Makaluju dvanajst alpinističnih odprav. Te so goro naskakovale s štirih smeri in vsaka nova smer je bila za skok težja od prejšnje. Zanimivo je, da so prišle na vrh le štiri odprave — vsaka po svoji smeri, uspešnih ponovitev torej na Makaluju ni bilo. Leta 1955 spomladi so prvi dosegli vrh Francozi, po severozahodnem grebenu, leta 1970 so prišli po jugovzhodnem grebenu na vrh Japonci, leta 1971 spet Francozi, vendar tokrat po zahodnem razu, in naposled leta 1975 Jugoslovani po južni steni. Vsega skupaj je bilo na vrhu dvajset plezalcev, od teh sedem Jugoslovanov. O neposrednosti vzpona čez steno govori morda najbolj zgovorno podatek, da je naša odprava med bazo in vrhom postavila le pet višinskih taborišč, vse druge pa so jih morale postaviti po šest. Zanimivo je še to, da je bil naš vzpon na Makalu prvi uspešen jesenski vzpon na ta vrh in sploh eden izmed redkih uspešnih marsikoga, za vse pa gotovo ne!

Občni zbor Triglava v Švici

V soboto 22. novembra so se v dvorani hotela Löwen v Meilenu pri Zürichu zbrali člani Slovenskega planinskega društva Triglav v Švici na svojem petem letnem občnem zboru. Skupno s podružnico, slovenskim kegljaškim klubom v Winterthuru, ima to društvo že 220 članov, kar je brez dvoma precejšnja številka zlasti glede na to, da se število naših rojakov v Švici nenehno manjša. SPD Triglav si je pridobilo ugled tako med našimi rojaki v Švici kakor tudi med Švicarji.

Iz poročila, ki ga je pripravil podpredsednik Triglava Jože Jelovčan o delu v preteklem letu, je bilo razvidno, da društvo zaradi objektivnih okoliščin ni v celoti izpolnilo svojega delovnega načrta, večji in težji del načrta pa je bil vendarle izpolnjen. Izreden napredek se je pokazal zlasti pri organizaciji zahtevnih nalog, kot je bila organizacija 4. slovenskega veleslaloma, katerega se je udeležilo 136 tekmovalcev iz Švice, Avstrije, ZR Nemčije in gostov iz Jugoslavije. To tekmovanje, ki je edina tovrstna prireditev med našimi rojaki po svetu, ima poleg športnega tudi velik družabni pomen, saj se je ob razglasitvi rezultatov zbralo prek 500 rojakov, ob sami organizaciji tekmovanja pa je društvo Triglav navezalo trdne vezi s številnimi drugimi slovenskimi in jugoslovanskimi društvi. Organizatorji so veseli tudi tega, da je prevzela pokroviteljstvo nad tem tekmovanjem tovarna smučil Elan iz Begunj, ki se vedno bolj uveljavlja tudi na sicer omejenem švicarskem trgu.

Druga velika lanska Triglavova prireditev je bila

Lidija Sajevec (v sredini) in Fabianne ter Laurence Devene (na levi in desni) po nastopu na proslavi dneva republike v lanskem novembru v Merlebachu, Francija

25. maja v Unteribergu, kjer je društvo pripravilo prireditev z naslovom »Slovenski otroci vabijo«. Tu so pokazali, kaj so se naučili, slovenski otroci, ki obiskujejo slovenske dopolnilne šole v Švici, njihove nastope pa je posnela tudi ekipa ljubljanske televizije. Oddaja o njihovem delu je bila v domovini izredno lepo sprejeta.

Ob malem jubileju, petem občnem zboru, je spregovoril tudi predsednik društva Avgust Teropšič (njegovo poročilo objavljamo nekoli-

Ambasador SFRJ v Švici Nimani Elhami in konzul Dane Matajić na občnem zboru SPD Triglav

ko skrajšano na strani 26), v razpravi pa je sodelovalo še nekaj članov. Člani so v celoti podprli delo društvenega odbora v preteklem letu. Ob koncu občnega zбора pa so s skromno slovesnostjo počastili tudi dan republike.

Občnega zbora SPD Triglav v Švici se je letos udeležil tudi ambasador SFRJ Jugoslavije v Bernu Nimani Elhami, konzul generalnega konzulata v Zürichu Dane Matajić, predstavniki prijateljskih jugoslovanskih društev v Švici, društva slovenskih izseljencev Beneške Slovenije in gostje iz domovine — predstavnik RTV Ljubljana Ernest Petrin, Planinske zveze Slovenije Marjan Krišelj in predstavnika Slovenske izseljenske matice Štefan Urbanc ter urednik Rodne grude. V svojih pozdravnih besedah so vsi pohvalili delo tega društva in ga dajali celo za vzgled drugim jugoslovanskim društvom in klubom v Švici. Zlasti so pohvalili njihovega zbora so razglasili tudi

rezultate volitev novega upravnega odbora društva. Tudi v prihodnje bo predsedniške dolžnosti opravljal Avgust Teropšič, člani odbora pa so: Cilka Bizjak, Stane Kerin, Jože Jelovčan (podpredsednik), Janez Kušar, Franc Nečemer, Tone Mazi, Roman Kranjc ter trije predstavniki njihove podružnice — društva v Winterthuru, katerega predsednik Marko Urbas je tudi prisostvoval občnemu zboru.

Mimo dnevnega reda na občnem zboru je član iniciativnega odbora ing. Janko Ručigaj seznanil rojake s pripravami za ustanovitev posebnega sklada, katerega sredstva bi bila namenjena za pomoč kulturnemu delu med našimi zamejskimi rojaki na Koroškem in v Beneški Sloveniji. Za članstvo v tem skladu in s tem za redne mesečne prostovoljne prispevke se je na občnem zboru prijavilo veliko članov.

Jože Prešeren

Vinska trgatev v Winterthuru

Odbor slovenskega kegljaškega kluba »Triglav«, Winterthur, je začel s pripravami za to veliko prireditev že nekaj mesecev prej. Potrebno je bilo veliko dobre volje, mnogo prostovoljnega dela in tudi precejšnja finančna sredstva. Povabili smo k sodelovanju slovenska podjetja in ustanove.

Iz Slovenije so se odzvali: Iskra — Kranj, Letalski center — Lesce, Ljubljanska banka, Časopisno podjetje PAVLIHA-ANTENA, Zlatorog — Maribor, Dana — Mirna; iz Švice pa: JAT — Zürich, Radenska slatina — predstavništvo za Švico, Jugoslovanski konzulat Zürich, Mesno podjetje Winterthur.

Vsi ti so nam nudili pomoč tako, da so prispevali nagrade za srečolov, ki je bil v programu za prireditve. Kegljaški klub se jim zahvaljuje za razumevanje.

Končno težko pričakovani dan 4. oktober. Člani kluba so mrzlično pripravljali dvorano Neuwiesenhof, po domače pri Frančku. Ko pa se je približal večer, je bilo vse nared. Skrbi za organizatorje pa se še niso končale. Bo dvorana polna ali pa bo ves trud zaman? Četrto ure pred prireditvijo pa je bila na naše veliko presenečenje dvorana zasedena do zadnjega kotička.

Kaj pa zdaj? Ansambla ni in ni bilo. Iz Slovenije smo povabili znani narodno-zabavni ansambel »Gorenjci« s pevcema Martino Bevc in Francem Korenom.

Naenkrat se je vsem odvalil težek kamen od srca. Gorenjci so tu, je završalo ne samo med organizatorji ampak tudi v polni dvorani.

Niti deset minut ni trajalo in že so zvoki polke preplavili dvorano, nato pa aplavz. Plesišče je postalo premajhno. Vrtelo se je staro in mlado.

Na vinski trgatevi mora biti tudi trgatev. Poskrbeli smo tudi za to. Napravili smo mrežo in obesili grozdje nad plesiščem. Kar naenkrat ga je zmanjkalo.

V kletnih prostorih pa smo pripravili ribarjenje steklenic vina. Seveda polnih.

V teh prostorih smo si sedaj uredili klubske prostore. Tu bo vadila pevska sekcija, folklorna sekcija, na razpolago pa bo za vse potrebe kluba. Tu bo tudi slovenska knjižnica.

Namen te prireditve je popolnoma uspel. Gorenjci s pevcema so nas zabavali z našo lepo slovensko glasbo tja do pete ure zjutraj. Odločili smo se, da bo vinska trgatev postala tradicionalna prireditev vsako leto prvo soboto v oktobru.

A. Špur

Občni zbor SKUD Triglav Stuttgart

V nedeljo, 7. decembra je bila v Hedelfingenu pri Stuttgartu tretja letna skupščina Slovenskega kulturno-umetniškega društva Triglav Stuttgart. Društvo Triglav je bilo ustanovljeno 1970. leta in teče torej že šesto leto njegovega delovanja. Pod svojim okriljem združuje veliko število naših ljudi, začasno zaposlenih v pokrajini Baden-Württemberg. Razvili so že tolikšno dejavnost, da so lahko ob matičnem društvu ustanovili še štiri podružnice in sicer v Sindelfingenu, Reutlingenu, Aalenu in ob lanskem dnevu republike še v Nagoldu. Dejavnost matičnega društva in podružnic teče v najrazličnejših sekcijah, kjer člani lahko delujejo po svojih željah. Med najbolj aktivne štejejo športnike, saj so na primer kegljači dobili že več priznanj. Njihova želja je, da bi se v prihodnjem letu pomerili s kako skupino kegljačev v domovini. Planinska sekcija je tudi ena izmed prvih: prireja izlete in

je že nekaj let zapored pe-ljala kar lepo skupino svojih članov na Triglav. Skupni izleti, sestajanje in mnoge druge skupne težnje so člane te sekcije toliko povezale, da so kupili na Planini pri Sevnici kmečko hišo, ki jo nameravajo preurediti v svoj planinski dom in tu bi se radi pogosteje srečali tudi s planinci iz domovine. Ena zadnje ustanovljenih sekcij je smučarska šola in so se je v minuli zimi vneto udeleževali predvsem slovenski šolarji iz Degerlocha, Reutlingena in Esslingena. Ta sekcija je lani štela kar 180 članov, seveda pa upajo, da jih bo letos še več. Med sila koristne in potrebne sekcije štejejo tudi družabno-zabavno: ob njej se zbira največje število ljudi in s svojimi zabavnimi ter družabnimi prireditvami priskrbi tudi nekaj denarja, tako nujno potrebnega za delovanje društva. — Izredno delovna je dramska sekcija. To je, po najnovejši akciji za pridobitev novih članov, skupina 16 mladih deklet in fantov, polnih trdne volje do dela. To voljo tudi uresničujejo na pogostih srečanjih, kjer vadijo in se pripravljajo za nastope. Menda je ni prireditve, kjer ne bi sodelovali. Lansko leto so naštudirali dramsko delo Toneta Partljiča »Tolmun in kamen« in z njim tudi nastopili. Gojijo pa veliko željo, da bi s tem delom gostovali tudi v nekaterih krajih v domovini. Med kulturnimi skupinami, ki so po svoji dejavnosti zelo uspešne, je treba omeniti še folklorno, ritmično in recitacijsko. Člani sekcije društva prijateljev mladine, ki prav tako delujejo pri SKUD Triglav, pa so v mnogih oddelkih slovenske šole desna roka slovenskim učiteljicam pri opravljanju njihovega izredno težavnega dela, ko hkrati učijo učence vseh razredov. Člani te sekcije pomagajo tudi pripravljati otroke za počitni-

ške kolonije ob slovenski obali. Veliko pa store tudi za to, da se šolarji vključujejo v različne dejavnosti, da se ob prostem času srečujejo in gojijo slovensko besedo ter pesem in tako vzdržujejo trdnjšo povezo-vo z domovino. Morda kaže omeniti tudi zaslugo društva Triglav, da je v pokrajini Baden-Württemberg kar 20 oddelkov slovenske dopolnilne šole.

Nov odbor Slovenskega kulturno-umetniškega društva Triglav v Stuttgartu, ki je izvolil Meto Vrhunčevco za predsednico, Vlada Kideriča in Janeza Giosinija pa za podpredsednika, si bo prizadeval kljub težavam zaradi raztresenosti članov in pomanjkanja prostorov za razne dejavnosti, da se bo delo društva še vnaprej tako uspešno razvijalo, da bodo posamezne sekcije uresničile svoje načrte, med drugim tudi to, da se bodo letos udeležili evropskega srečanja Slovencev v Münchnu.

Boža Škoberne

O delu in načrtih KPD „Slovenija“ v Landskroni

V nedeljo 16. novembra je imelo Kulturno prosvetno društvo »Slovenija« v Landskroni v svojih društvenih prostorih redni letni občni zbor. Poleg članov in odbornikov društva so se občnega zbora kot gostje udeležili predstavnika jugoslovanskega konzulata iz Malmöja Bora Žurovac, Lojzka Virtičeva iz Ljubljane, predstavnica Ljubljanske banke iz Malmöja in dva predstavnika društva »Skåne«.

Zborovalci so se pogovorili o društvenem delu v letu 1975 in bodočih načrtih ter izvolili nov odbor.

Društvo ima v svojih vrstah dvaindevetdeset članov. Število članstva se v preteklem letu ni dosti spremenilo. Omeniti pa je treba, da je

Posnetek z vesele vinske trgatve lani oktobra v Köpingu na Švedskem, ki bo ostala vsem v prijetnem spominu

društvu uspelo pritegniti v svoje vrste tudi Slovence z Danske, ki so bili doslej več ali manj prepuščeni sami sebi glede na to, da je na Danskem zelo malo naših rojakov. Kulturna in družabna dejavnost društva je bila živahna. Organizirali so tri večje kulturne prireditve: proslavo Prešernovega dneva, dan žena in proslavo prvega maja. Posebej se ponosni na proslavo za dan žena, kjer je v programu nastopilo nad dvajset sodelujočih. Med njimi je bilo precej otrok, ki so svoje mamice razveselili s svojimi nastopi. Društvo prireja mesečne družabne zabave, ki so zelo dobro obiskane, kar dokazuje, kako so priljubljene. Posebej uspele so v letu 1975 novoletna zabava, pustna veselica in vinska trgatve. Enako naj bi ostala tradicionalna novoletna jelka z obdarovanjem otrok društvenih članov, združena s krajšim kulturnim programom. Tradicionalen je postal tudi piknik, prirejen ob švedskem prazniku »midsommar«. Pri kulturnih in zabavnih prireditvah društva so se zelo izkazali tudi muzikantje in pevci pod vodstvom prizadevnega Toma Vitanca, ki so znani ne le v Landskroni in okoliških krajih ampak še mnogokje drugod. Lani so imeli več uspelih gosto-

vanj pri sosednjih društvih v Olofströmu, Göteborgu in še kje. Povsod so bili deležni lepega priznanja. Proslavo ob dnevu republike so organizirali lani s sodelovanjem domačega društva »Skâne«. V športni sekciji so se pod vodstvom Jožeta Ivica v dveh skupinah (za člane in mladince) tedensko vadili v namiznem tenisu. V novi odbor so bili po daljši razpravi soglasno izvoljeni: za predsednika Slavko Turk, za podpredsednika Jože Kragelj, za tajnika Marjan Ušaj, za blagajnika Štefka Bergh. Referenta za kulturo sta Marjeta Kragelj in Ivo Pukmeister (za folkloro), ekonom Martin Denša, za propagando in dopisništvo Štefka Bergh, za vodjo glasbene sekcije Tomo Vitanc, za športno sekcijo Ivan Sosić. Občni zbor je sklenil, da bo društvo v letošnjem društvenem letu nadaljevalo z društveno aktivnostjo na kulturnem področju. V načrtu imajo tudi ustanovitev folklorne skupine. Delo športne sekcije bodo poživili. Ob vseh večjih jugoslovanskih praznikih bodo priredili proslave. Posebej bodo posvetili pozornost pouku slovenskega jezika med našimi tamkajšnjimi otroki. Poglobili bodo sodelovanje s sorodnimi društvi in švedskimi oblastmi. Novi odbor

bo moral tudi rešiti problem predragih klubskih prostorov, ki so sicer za prireditve idealni, ker so dovolj prostorni. Visoka najemnina, blizu 20.000 kron letno, pa preveč obremenjuje društveno blagajno.

Novi naslov društva je: Föreningen »Slovenija«, Fack 2008, Post 2, Landskrona, Sweden.

Gostovanje gradisovcev v Frankfurtu

Na povabilo TSV Ginnheim, Frankfurt, kegljaške sekcije, so kegljači in kegljavke Gradisa nastopili dne 25. 10. 1975 proti omenjenemu klubu v disciplini moški 8 × 200 in ženske 6 × 100.

Moška ekipa je zmagala z rezultatom 6863 : 6496, ženska ekipa pa je zgubila z rezultatom 2416 : 2245. V moški ekipi je bil najboljši Anton Česen, ki je izboljšal tudi rekord kegljišča z 889 podrtimi keglji. Pri Nemcih pa je bil najboljši Keril Volker z 874 podrtimi keglji. Pri ženski ekipi je bila najboljša Ančka Satlers 400 podrtimi keglji, medtem ko je bila pri domačinkah najboljša članica nemške državne reprezentance Lila Schuhmann s 407 podrtimi keglji.

Moška ekipa kluba Ginnheim Frankfurt je prvak pokrajine Hessen.

Naslednji dan pa je bilo srečanje z rojaki, ki so na delu v Frankfurtu in so organizirani v Slovenskem kulturno-prosvetnem društvu Sava v Frankfurtu in sicer s kegljači iz Licha. Na srečanju, ki je bilo zelo prisrčno in seveda tudi zelo domače, so bili navzoči generalni konzul v Frankfurtu Vasilije Radić, konzul Magda Kočar, direktor Jugokomora Zdravko Marič in direktor Ljubljanske banke v Frankfurtu Franc Cesar.

V odsotnosti predsednika društva Save Jožeta Jošta je vse prisotne pozdravila neumorna tajnica društva Daniela Žula.

Naši rojaki so izrazili željo da bi bilo prav, ko bi v bodoče poleg kulturnih delavcev v sodelovanju s Slovensko izseljensko matico gostovali tudi športniki.

Obe srečanji naših kegljačev je organiziral zelo dobro TOZD Gradis-Frankfurt s tovarišem Jožetom Gašparičem in njegovimi sodelavci.

*Anton Martinšek,
Ljubljana, Verovškova 51*

Sladek kruh

Sedmo leto teče, odkar z družino živimo na Švedskem. Kraj se imenuje Asensbruk in leži v pokrajini Daland. Tu je tovarna papirja, v kateri nas je zaposlenih okrog 600 delavcev. Čeprav je to majhen kraj s 1300 prebivalci, se je v letih 1965 do 1973 sem priselilo skupno 93 jugoslovanskih družin. Veliko pa se jih je od tod tudi preselilo, tako da nas je ostalo le še 15 družin. Večina od teh je prišla iz mesta Šid v Vojvodini, ostali pa iz železarskih Raven.

Letos je v našem kraju Billy Ehn izdal knjigo »Söterbrödet« — Sladek kruh, ki jo je napisal na osnovi pogovorov z nami, z našimi svojci v Jugoslaviji, v Šidu in na Ravnah in na osnovi svojih lastnih opazovanj. Delo daje zelo natančen pregled našega prejšnjega življenja, vzrokov preselitve v tujino in način našega vključevanja s švedsko družbo. Avtor je zelo nazorno popisal tudi nerazumevanje med nami samimi zaradi razlik v kulturi in okolju, iz katerega smo izšli. Billy Ehn, ki je to njegovo izpitno delo, je v knjigo vložil veliko truda in prav zato je res vredna občudovanja.

*Marjeta Berglez
Mellerud, Švedska*

Zadovoljni Kranjci - zadovoljni pos

Po turneji ob dnevu republike

Na željo mnogih slovenskih društev v zahodni Evropi, je tudi lani, kot že vrsto let doslej, organizirala Slovenska izseljenska matica turnejo ob praznovanju dneva republike. Narodnozabavni ansambel »Zadovoljni Kranjci« s pevci Branko Stergar, Stojanom Venetom in Stanetom Mancinijem ter dramskim igralcem in napovedovalcem RTV Ljubljana Jožetom Logarjem je imel svoj prvi

nastop v Stuttgartu, kjer so slavnostni program gostov zelo uspešno dopolnili s folklornimi nastopi in recitacijami otroci jugoslovanskih delavcev, začasno zaposlenih v tem kraju. V Franciji v Merlebachu pa so se gostom pridružili s svojimi točkami domači godci in otroci naših izseljencev, ki so že druga ali tretja generacija, in ki so jih starši sami naučili slovenske pesmi in besede. Pri tem delu pa

so deležni velike pomoči vseh treh slovenskih društev v teh krajih. Imajo svoje ansamble, folklorne skupine, pevske zборе za starejše in mlajše, ki jim je pa vsem največja želja, da bi dobili slovenskega učitelja. Poleg proslave dneva republike pa je bila v Sallauminisu še posebna svečanost. Z visokim odlikovanjem predsednika SFRJ Josipa Broza Tita so bili odlikovani: Justin Čebul, predsednik

vseh treh društev, dosmrtni častni predsednik Združenja France Filipič, Frančiška Prek-Burnik in Jožef Zorko, vsi dolgoletni in požrtvovalni društveni delavci. Sledile so proslave v Charleroi, Genku, Heerlerheide in Eisden. Prav vsa društva — organizatorji so sprejeli goste z vso prisrčnostjo in gostoljubnostjo in izvedli priprave tako, da so bile prireditve uspešne in najete dvorane polne. Pri-

»Zvončki in miške« na proslavi dneva republike v Genku 23. novembra 1975

»Vesela mladina« na proslavi 29. novembra 1975 v Genku

Združeni pevski zbor iz Eisdena in Genka pod vodstvom Viliija Roglja na proslavi

V Genku 23. novembra 1975

Franc Gril, predsednik društva sv. Barbare, Heerlerheide, na na proslavi dneva republike v Heerlenu

»Zvon« na proslavi dneva republike 27. novembra 1975

sotni so izvajalce povsod navdušeno pozdravljali, ponekod pa so tudi izrazili željo, da bi dramski igralci svoje odlične interpretacije Cankarja, Prešerna, Kajuha in Gregorčiča posnel na magnetofonski trak, da bi ga lahko poslušali še dolgo po tem, ko bodo dnevi proslav in srečanj že dolgo preteklost, ob dolgih zimskih večerih pa se bo porodila želja podoživeti nekaj, kar je prišlo kot dar domovine,

ogrelo in zblížalo slovenska srca ter navdušilo k nadaljnjemu delu pri ohranjanju slovenske pesmi in besede, pa čeprav bo potrebno vložiti podvojene napore. Zapeli so nam člani pevskega zbora »Jadran« iz Charleroi pod vodstvom svojega dirigenta Ivana Kodeha, mešana pevski zbor slovenskega društva »Slomšek« v Genku pod vodstvom Vilija Rogla, zaplesala »Vesela mladina« in zažvrgoleli »Zvončki in

miške« ob opori Anice Kos. V Eisdeniu pa, kamor so prišli rojaki ponovno še iz Charleroi, Genka in Heerlena, pa prijetnemu domačemu razpoloženju ni in ni hotelo biti konca, čeprav je moral ansambel naslednji dan že nastopiti v Frankfurtu.

V Heerlerheide sta slovensko društvo »Sv. Barbare«, slovensko pevsko društvo »Zvon« organizirali dve prireditvi. Prva je bila na-

Willems je odlikovanje z zadovoljstvom sprejel in ga ponosno nosil tudi na naslednji prireditvi, ko je dirigiral svojemu zboru. Čestitke je dobival od Slovencev in od Holandcev, ki so bili zelo ponosni, da je bil njihov državljan odlikovan s tako visokim državnim odlikovanjem SFRJ, saj je župan mesta Heerlena prekinil sejo, ko je zvedel za podelitev odlikovanja in prišel čestitat odlikovancu.

Proslava v Frankfurtu je bila zelo svečana in prav tako dobro organizirana. Udeležili so se je pripadniki vseh jugoslovanskih narodov, ki živijo in delajo na tem področju, prišli pa so celo rojaki iz Essna in Hildna in želeli, da jih v prihodnje ne bi obšli. Enako je bilo v Ingolstadt, kjer je bil zadnji nastop ansambla na tej poti, dolgi tri tedne. Čeprav utrujeni, so vsi člani ansambla do zadnje prireditve pokazali, kaj znajo in skušali zadovoljiti prisotne v vseh njihovih željah. Da jim je v tem tudi uspelo, nam pričajo številna pisma, ki že prihajajo na Matico z laskavimi pohvalami na izvajanje ansambla, pevcev in igralca. Člani ansambla so na te pohvale ponosni, vendar pravijo, da brez dobre organizacije društev ne bi imeli priložnosti pokazati vseh svojih sposobnosti. Res je, vsako društvo je opravilo svoje obveze organizatorja brezhibno. Povsod, kamor smo prišli, nam bodo ostali nepozabni pristrčni sprejemi in domača gostoljubnost, s katero so nas obdajali. Prav povsod smo čutili, da smo dobrodošli, da jim slovenska pesem in beseda prinaša iz domovine žarek toplega sonca, ki greje še dolgo po tem, ko pesem in beseda že utihneta. Tudi nam ste, dragi rojaki, ogreli naša srca, saj ste nam dali priložnost, da smo spoznali, da domovine še niste pozabili, da si želite sodelovanja z nami.

G. Heimer

Jožef Zorko ob podelitvi odlikovanja na svojem domu — 1975

Branko Biljanovič, generalni konzul z ambasade SFRJ v Parizu, Justin Čebul, predsednik združenja Jugoslovianov, Jules Tell župan mesta Sallaumines, in sekretar mesta Sallaumines na proslavi dneva republike 1975

menjena vsem Slovincem in domačinom ter vsem drugim, ki se zanimajo za slovensko besedo in glasbo, ter drugo, kjer so se zbrali le člani društev. Na prvi prireditvi je zastopnik ambasadorja SFRJ v Haagu Ilija Radojčič podelil odlikovanje predsednika SFRJ Josipa Broza Tita prof. Josefu Willemsu, dolgoletnemu dirigentu »Zvona«, za ohranitev slovenske pesmi v slovenskih naselbinah na področju Heerlena. Prof. J.

Odlikovanca v Sallauminesu — Francka Prek in Franc Filipič

S proslave dneva republike — Sallaumines 1975

Zadovoljni Kranjci gosti Yugotoursa

Ob gostovanju Zadovoljnih Kranjcev v Charleroiju so bili člani ansambla na avtobusnem ogledu Bruslja. Naša turistična agencija Yugotours, ki jo že več let uspešno vodi direktor Miloš Gorkič, je dala na razpolago vodiča. Po ogledu mesta pa je direktor Gorkič priredil v zgodovinskem gostišču v Waterlooju svečano kosilo. Tam se je predstavil tudi lastnik gostišča, potomec nekdanjega Napoleonovega gardista, ki nadaljuje družinsko tradicijo s tem, da vsako leto na obletnico bitke pri Slavkovu na Moravskem počasti v gardni uniformi spomin na Napoleonovo zmago.

Škoda je, da je bil čas tako kratek in se je bilo treba kmalu posloviti, kajti člani ansambla so imeli zvečer že svoj nastop v Charleroiju. Zadovoljni Kranjci niso bili zadovoljni samo zato, ker imajo tako ime, zadovoljni so bili tudi zaradi pozornosti in pogostitve, ki jo je pripravil direktor Yugotoursa Miloš Gorkič.

Praznik naših rojakov v Charleroiju

Zelo dolgo, menda je minilo že devet let, ni bilo med našimi rojaki v Charleroiju nobenega ansambla iz domovine. Letos pa so jih obiskali Zadovoljni Kranjci. Društvo Jadran, ki je ponovno oživelo, je najelo eno najlepših dvoran. Vsako mizo je krasil slovenski šopek, pod veličastnim odrom pa je blestel napis Slovenec Slovenca vabi.

Uvodnemu programu je v popolni tišini prisluhnila vsa dvorana. Splet najlepših slovenskih pesmi, ki jih je povezoval v odlični interpre-

taciji z biseri iz naše književnosti dramski igralec Jože Logar, je tako prevzel naše rojake, da je marsikoga stisnilo pri srcu in tudi marsikatero oko je bilo solzno. Res je, le pravi umetniki zmorejo tako čudovito pričarati lepoto naše pesmi in besede. Ni čudno, da so bili naši rojaki tako navdušeni, da bi ostali kar do jutra. O vsem tem čudovitem večeru se bo še dolgo govorilo in zato je bilo marsikomu žal, da ni prišel.

Za pravo presenečenje pa je poskrbel tudi moški pevski zbor Jadran, ki je imel svoj zadnji nastop v mesecu maju na Prešernovi proslavi, za tem pa je njegova pesem utihnila. Ta večer se je zbor nenapovedano pod vodstvom Ivana Kodeha pojavil na odru in dovršeno zapel nekaj naših domačih pesmi. To je bilo res presenečenje, saj so naši rojaki po dolgem času zopet slišali svoj zbor, ki jim je prepeval več kot 20 let. Zato upajo, da bodo imeli še večkrat priliko poslušati in da bosta ponovno oživela oba zbora, tako moški kot mešani.

Belgija in Luksemburg

Že dolgo je bilo čutiti potrebo po bolj koordiniranem delu med našimi izseljenskimi društvi v Belgiji in Luksemburgu. Zato so se zbrali zastopniki vseh društev na ambasadi v Bruslju in se dogovorili, da pošljejo svoje zastopnike v koordinacijski odbor, ki bi imel kot posvetovalni organ nalogo povezati programe društev in pomagati pri organiziranju skupnih akcij. Navzoči so izbrali predsednika in tajnika, ki sta za tekočo mandatno dobo oba iz Serainga. Prihodnjo mandatno dobo bo sedež odbora v drugem kraju, ki ima svoje društvo. Društva bodo izdelala svoje programe in

se bodo o njih pogovorili na prvi seji koordinacijskega odbora. Odbor se bo setajal vsaj dvakrat letno in to vedno v drugem kraju.

Zadovoljni Kranjci v Eisdnu

Na svoji turneji v počastitev državnega praznika so v Eisdnu gostovali Zadovoljni Kranjci. Kljub temu, da je bil njihov nastop na petek, je bila dvorana popolnoma zasedena. Pevci Branka Strgar, Stane Mancini in Stojan Vene so bili ob spremljavi ansambla navdušeno sprejeti. Že s prvimi akordi so osvojili poslušalce. Nič manj niso bili navdušeni ob čudoviti interpretaciji naše umetniške besede dramskega igralca Jožeta Logarja.

V Merlebachu sta 9. novembra lani slavila 40-letnico skupnega življenja Alojzija in Franc Pouh, oba sta dolgoletna zvesta člana jugoslovanskega društva Jadran. Zavednemu paru iskreno čestitamo!

Izlet slovenskega društva „Bled“ Essen

Na sestanku odbora smo se zedinili: Izlet naj bo zadnje nedeljo v oktobru. To potjo mahmemo v Mozelsko dolino, smo se odločili in 50 prijavljenih članov je naš sklep dokončno potrdilo.

Že zgodaj zjutraj se je v Essnu pred klubskimi prostori zbrala večina izletnikov in dobre volje ni pokvarila ne megla, ki je ležala ob Ruru, ne dejstvo, da smo morali šoferja avtobusa šele buditi, ker je preslišal budilko. Ko so se pridružili še člani iz Düsseldorfa, je bil avtobus polno zaseden. Dekleta so postregla z domačim pecivom, od neke je priromala steklenica »ta močnega« in že se je z zadnjih sedežev oglasila tista: Slovenski smo fantje...

Pesem je sledila pesmi, megla se je dvignila in že smo pustili za seboj dolino Rena, se vzpenjali skozi lepo jesensko pokrajino. Kmalu smo bili v Mozelski dolini, ki jo je jesen pobarvala z vsemi barvami, ki jih pre-

more narava. Na obeh bregovih strmo se vzpenjajoči, natančno zarisani vinogradi in nad njimi jasno nebo. No, z vremenom imamo res srečo, smo si dejali, ko smo izstopili v Cochmu. Na parkirišču je bil že precejšen živžav. Nekaj nedeljskih izletnikov se je nabralo okrog našega avtobusa in radovedno opazovalo naše fante in dekleta v slovenskih narodnih nošah, ki so se zavrteli v taktu valčka in polke v lepo jesensko jutro. Godci so s svojimi vižami vžgali pravo navdušenje in že je sredi trga z nami pelo in plesalo staro in mlado. Po ozkih uličicah smo se pomikali proti središču mesta. Ogleđovanja in zanimanja, čigave narodne noše so to in od kod prihajamo, ni bilo konca (da prihajamo iz Essna nam seveda ni nihče verjel). Fantje in dekleta pod rdečimi dežniki so radi postali pred fotoaparati mimoidočih in tako nam skoraj ni preostalo časa za kosilo.

Ob dveh smo se še vedno prepevajoč odpeljali proti

Del udeležencev izleta slovenskega društva »Bled« iz Essna

Mayschossu, ki je znano vinogradniško središče doline Ahra. Naš cilj je bil tudi ogled stare, velike vinske kleti, kjer smo na vsak način hoteli priti na svoj račun. Ogedali smo si kar lepo zbirko velikanskih sodov in seveda ni ostalo le pri obvezni »probi«. V kleti so fantje zopet potegnili za meh in ob bistrem ahrskem vinu so se naša grla in pete zopet razvnele. Čas je še prehitro tekkel. Potihoma smo računali, koliko lahko še ostanemo, kdaj moramo na pot, kajti ponedeljek se je neutrudno bližal.

Nato še pot nazaj, poslavljanje in želje, da bi bilo takih izletov še veliko.

V. Piber

Spremembe predpisov o zaposlovanju v tujini

V Jugoslaviji urejata zaposlovanje jugoslovanskih državljanov v tujini dva temeljna predpisa: zakon o zaposlovanju jugoslovanskih državljanov v tujini ter vračanju iz tujine iz leta 1973 ter družbeni dogovor,

sklenjen med zainteresiranimi dejavniki, iz leta 1974.

Pred nedavnim je bil omeñeni zakon spremenjen v dveh smereh, kar je narekovala potreba jugoslovanske družbe, predvsem jugoslovanskega gospodarstva. Po eni strani so bili omiljeni prejšnji strogi pogoji o zaposlovanju jugoslovanskih državljanov, ki jih pošiljajo na delo v tujino jugoslovanske organizacije združenega dela. Po prejšnjih predpisih je bilo potrebno, da je bil tak delavec zaposlen brezpogojno najmanj 6 mesecev pri organizaciji, ki ga sedaj pošilja na delo v tujino. Ta predpis je bolj ugoden za tiste jugoslovanske delavce, ki so v tujini zaposleni pri tujem delodajalcu, pa bi želeli prestopiti k jugoslovanski organizaciji združenega dela: v teh primerih odpade pogoj predhodne 6-mesečne zaposlitve. Na ta način bo rešenih precej problemov, ki bi sicer nastali v Jugoslaviji v zvezi z množičnejšim vračanjem jugoslovanskih delavcev iz tujine zaradi gospodarske recesije.

Po drugi strani je bilo že nekaj časa pereče vprašanje nastopanja v tujini za tiste jugoslovanske organizacije, ki so kooperanti drugih jugoslovanskih organizacij z registracijo za nastopanje v tujini. Kooperanti, ki nimajo takšne registracije v Jugoslaviji, do sedaj niso mogli nastopati v tujini s svojimi delavci, čeravno bi bilo to nujno potrebno zaradi izvajanja investicijskih del ali poslovno-tehničnega sodelovanja s tujo firmo. Po spremembi zakonskih predpisov bo lahko sedaj tudi neregistrirana jugoslovanska organizacija, ki kooperira z drugo jugoslovansko organizacijo, ki pa poseduje takšno registracijo, pošiljala že zgolj zaradi te kooperacije svoje delavce v tujino skupaj z delavci svojega domačega poslovnega partnerja.

dr. Lev Svetek

Dragi slovenski planinci, dragi gostje! Danes, ali bolje rečeno z današnjim občnim zborom, stopa SPD Triglav v Švici v peto leto svojega obstoja. Ne mislim tega majhnega jubileja obesiti na veliki zvon, vendar pa se mi zdi prav in potrebno, da pregledamo prehojeno petletno pot, in obudimo spomine na naša srečanja.

Švicarski Triglav, kakor ga danes mnogi imenujejo, je bil ustanovljen 5. junija 1971 v restavraciji Blumenthal, ne daleč od tukaj. Svoje korenine je pa pognal že skoraj leto prej. Zelo aktivno je pa delal pozimi leta 70—71, ko smo se enkrat mesečno srečevali v veliki sobi omenjene gostilne. Tu smo se spoznavali ter si pripovedovali želje, kako bi bilo lépo, da bi tudi Slovenci v Švici imeli nekaj svojega domačega. Tu smo se veselili, prepevali domače pesmi in seveda ob zvoških Slavkove in pozneje Poldetove harmonike tudi zaplesali, da je bilo gospodarja včasih kar malo strah, da se ne bo leseni pod podrl od razposajenih plesav-

Avgust Teropišič, predsednik SPD Triglav v Švici

cev. Vseh ostalih pet občnih zborov pa smo preživel tu v tej dvorani.

Od tistega lepega sobotnega popoldneva, dne 5. junija 1971, ko se nas je zbralo kakih 80 Slovencev in Slovencev, med katerimi je bil tudi prof. Marjan Krišelj iz RTV Ljubljana, ki je istočasno zastopal PZS in SIM,

je življenje v društvu še bolj zaživelo. Takoj smo se začeli vneto pripravljati na prvi pohod v domače gore in vzpon na našega očaka Triglav, po katerem nosi društvo ime. To so bili lepi in veseli dnevi. Jesen je nam nato prinesla prvo slovo. Od nas se je poslovil ustanovni član upravnega odbora Jože Štefan, ki je doma iz Slovenske Koroške. Isto leto smo nato organizirali še nekaj piknikov, od katerih je bil največji »piknik na Melchseeffrutu«, kjer sta imela Jože Jelovčan in Janez Peternel kar precej dela, da sta napakla čevapčičev za kakih 30 gostov.

Sledila je prva slovenska vinska trgatev v Švici, na katero je prišlo toliko rojakov, da še prostora ni bilo za vse in na kateri je igral ansambel »Dobri znanci«, pele pa sestre Potočnik.

S prvim rednim letnim občnim zborom je društvo dobilo tudi letni delovni program za tekoče leto. Zato so se potem odvijale prireditve in izleti po izdelanem letnem načrtu. Bila je na vrsti maškarada, na kateri so nas zabavali fantje iz Mechthala, »I. Slovenski veleslalom«, na katerem je bilo kakih 70 udeležencev tekmovalcev in lepo število gledalcev. Prvomajski izlet ob Bodenskem jezeru in Schwarzwald, nato »I. Slovenski planinski ples«, na katerem so nas zabavali »Veseli planšarji« z rekordnim obiskom, skoraj 1000 Slovenk in Slovencev. Na tem srečanju so nas obiskali kar z dvema avtobusi tudi člani SKUD Triglav iz Stuttgarta. Tu je bilo ob majhni svečanosti podeljeno tudi prvo častno članstvo gospodu Theodorju Kloter — takratnemu županu občine Meilen. Nato zopet pohod v švicarske in domače gore. Na vrsti je bil Jalovec. Zopet so naši vrli gorski vodniki iz PD Radovljica: Vinko, Miha in Miro prišli med nas, da nas vodijo po

gamskih stezah. Nato v jeseni vzpon na prvega 4000, Bishorn, in kmalu še na drugega Alalinhorn. Oktobra pa zabavna prireditev »II. Vinska trgatev«, ter meseca novembra »II. Občni zbor«. Tretje leto nam je prineslo zopet veselo pusto vanje, na katerem nas je zabaval ansambel »Mladi Gorenjci«, »II. Slovenski veleslalom«, na katerem je bilo že 130 tekmovalcev iz Švice, Avstrije in Nemčije. Prireditev je postala zanimiva in privlačna. Zato se je delovni kolektiv tovarne Elan iz Begunj na Gorenjskem odločil, da to športno srečanje denarno podpre in tako je ta tovarna vsakoletni pokrovitelj omenjenega smučarskega tekmovanja v Švici. Za pohod v domače gore je bil organiziran II. vzpon na Triglav v času letnih dopustov, ter jeseni potovanje v Merlebach — Francija na veselo srečanje slovenskih društev iz Evrope.

Tretji letni občni zbor je prinesel društvu tudi nekatere spremembe v upravnem odboru. Zapustil nas je naš zvesti sodelavec in tajnik društva Janez Peternel, ki se je že pripravljal za povratek v domovino. Pozabil sem še povedati, da je leto 1973 prineslo nekaj tudi našim šoloobveznim otrokom. Ob že obstoječi slovenski dopolnilni šoli v Luzernu je društvo pomagalo pri ustanovitvi II. slovenske dopolnilne šole in to v Zürichu. Ta je leto dni delovala pod društvenim imenom, potem se je pa osamosvojila in postala samostojna pod imenom »Slovenska dopolnilna šola SFRJ«. Še isto leto so se odločili tudi starši iz Thuna in okolice, da ustanovijo tudi tam podobno šolo, katera je tudi kmalu začela s poukom pod imenom društva Triglav.

V letu 1974 se je društveno življenje precej ustalilo. S IV. občnim zborom in izdajo društvene brošure ter pe-

strim programom za leto 1975 je društvo zopet zaživelo. Rekordni obisk na »IV. Slovenskem veleslalomu«, lepo uspelem društvenem pusto vanju in drugim srečanjem »Slovenski otroci vabijo«, katerega je posnela tudi ljubljanska radijska in televizijska hiša in ga uvrstila v otroško oddajo »Veseli tobogan«, »IV. Slovenskim planinskim plesom«, na katerem je igral ansambel »Zadovoljni Kranjci« ter zelo uspešnimi letnimi turami v švicarske gore in današnjim večerom, je društvo opravičilo svoj obstoj.

Mogoče se bo kdo vprašal, kaj je pa med tem časom delal upravni odbor društva in ožji sodelavci? Res, vse to organizirati, skrbeti za izvedbo, pisati vabila v začetku trikrat na leto po kakih 1700 pisem — ni nam zmanjkalo veselja in dobre volje, zato smo pa še vedno tukaj. Tudi nasmejali smo se včasih ob smešnih dogodivščinah na izletih. Res smo bili včasih tudi utrujeni od napornih priprav, toda ko smo videli da so rojaki z društvom Triglav zadovoljni, so se tudi nam obrazi nasmejali.

In kdo je bil tekom petih let več ali manj udeležen pri tem delu? Ustanovni in poznejši upravni odbor, v katerem so bili Jože Jelovčan kot podpredsednik, Janez Peternel kot tajnik, Jože Dobravc kot blagajnik, Srečko Oprešnik zadolžen za kulturno in zabavno življenje, Jože Štefan član odbora, Darinka Jelovčan članica odbora. Nato Polde Polle, ki se je na žalost leta 73 pri delu smrtno ponesrečil in kateremu je društvo s pomočjo prostovoljnih prispevkov pomagalo postaviti lep nagrobnik.

Nadzorni odbor: Jože Cuzak, Cilka Bizjak, Jože Oman, nato Marija Sotošek članica odbora, Alojz Ovčar, blagajnik, Janez Kvarth, Ivan Korent kot drugi

tajnik, Viktor Strašek kot tretji tajnik, Mojca Breznik član odbora.

Nato druga kontrolna komisija: Damjan Hladnik, Marjan Hudina, Rudi Leskovec in Franc Nečemer kot tretji blagajnik. Tretja zamenjava nadzornega odbora: Marjan Hudina, Franc Ilar, Rudi Leskovec, in na koncu še jaz kot 5 letni predsednik. Z vestnim delom so pa veliko doprinesli tudi zakonca Janžekovič, Matija Tuma, Damjan Hladnik, Janez Kušar in še veliko drugih.

Za vsa ta srečanja in doživetja se pa moramo zahvaliti tudi našemu veleposlanštvu in konzulatu v Švici ter SIM za vso podporo. Tovarni športnega orodja in opreme Elan iz Begunj na Gorenjskem, Ljubljanski banki, ZKPOS časopisnem podjetju Pavliha, PZS, RTV Ljubljana in še mnogim delovnim kolektivom in ustanovam za darila pri smučanju.

To je bila naša petletna pot skrajšana na štiri liste. Želeli bi, da bi si tudi ob 10-letnici imeli še kaj povedati. (Da bi se srečali tu v Švici ali pa kje doma in obujali spomine, kakor mi je letos rekel neki znanec, ki je že tri leta doma, ko sva se nepričakovano srečala.) »Veš, Gustel, pa je bilo lepo v Švici. Rad se spominam na tista leta«.

Poročilo Avgusta Teropšiča, predsednika SPD Triglav v Švici na občnem zboru 22. novembra 1975.

Švedska

Kaj delamo pri Triglavu v Landskroni

V imenu Slovenskega kulturnega kluba Triglav v Landskroni se vam oglašam z nekaj najnovejšimi podatki z zadnjega klubskega občnega zбора.

Imeli smo ga v soboto 8. novembra lani. Glavna točka na dnevnem redu je bila izvolitev novega odbora. Ker sem bila jaz izvoljena za dopisnika, vam tudi pošiljam to poročilo.

Za predsednika je bil izvoljen Janez Budja. Katja Svensson Ušajeva je morala žal za nekaj časa pustiti aktivno društveno delo. Z možem sta kupila zemljišče in bosta večidel prostega časa porabila za zidavo lastnega doma. Zato so člani, ki so bili navzoči na občnem zboru menili, da je najbolje, da mesto predsednika spet prevzame Janez Budja. Podpredsednica pa je ostala Olga Damiš. Blagajnik je Pavle Blagojevič, ki je obenem tudi vodja glasbene sekcije (je harmonikar in orglar). Tajniške posle bo vodil Drago Kostanjevec. Knjižničar in klbski ekonom pa bo Ervin Fajtl. Vodja pevске sekcije je Avgust Budja. Otroškemu zboru »Valovi« bom pa jaz pomagala. Športno sekcijo (namizni tenis) bo vodil Ivan Predikaka, ki je obenem tudi eden izmed dveh članov nadzornega odbora, drugi član nadzornega odbora je pa Ivanka Auguštin. Za posredovalko je bila izvoljena Ulla Ring, jaz pa sem prevzela nalogo dopisovalke v slovenske liste. Pogovarjali smo se tudi o nabavi slovenskih celovečernih filmov. Zaželeno je bilo, da bi to prevzela Nevenka Ušajeva, ki pa ni bila navzoča na občnem zboru. Dogovorili smo se, da bo klub enkrat mesečno priredil veselico.

Triglavov mešani pevski zbor je imel v letošnji jesenski sezoni že več koncertov. Nastopili so 7. novembra v Rausu pri Hälsinboru, tri dni zatem, 14. novembra pa v Valläkri. V petek 21. novembra so koncertirali v Tögar-tu, 30. novembra so pa gostovali v Malmöju na proslavi dneva republike 29. novembra in 30-letnice osvoboditve Jugoslavije. Zbranih je bilo okrog 1500 obiskovalcev iz vse južne Švedske. Nadaljnje nastope pa še načrtujejo. Organizacijo Triglavovih nastopov vodi predvsem posredovalka Ulla Ring, ki je švedskega porekla.

Zdaj pa še nekaj o naših »Lastovkah«, ki kar lepo napredujejo. Gostujemo

po vsej južni Švedski. V soboto 29. no-Združenje Jugoslovanov v Grantof-teentret v Ballerupu pri Kopenhagenu. Med celo vrsto recitacij v vseh jugoslovanskih jezikih sem tudi jaz recitirala za Slovence »Poslednjo minuto« Jožeta Udoviča. »Lastovke« pa so igrale za ples. Navzočih je bilo blizu tisoč obiskovalcev. Proslava je lepo uspela, le žal, da je bilo med navzočimi zelo malo Slovencev. Menim, da jih na Danskem sploh ne živi veliko.

Dne 6. decembra so »Lastovke« tudi v Olofströmu zastopale našo Slovenijo na popoldanski prireditvi Invandrarvärketa tega mesta. V polurnem programu so igrali največ naše polke in valčke. Za zaključek pa smo dodali še pesmi »Michaelo« po nemško in »Dan ljubezni«, seveda po slovensko. V imenu »Lastovk« se zahvaljujem Milanu Starcu za povabilo in prijeten sprejem! Po nastopu v Olofströmu so Lastovke pohitele nazaj v Landskrono, kjer se je še istega dne zvečer zbralo na veselici društva Triglav 25 naših otrok. Polovica od teh jih prepeva v otroškem pevskem zboru »Valovi«. Prireditev je obiskal tudi dedek Mraz, ki so mu otroci zapeli nekaj pesmi v pozdrav. Dedek Mraz je otroke primerno obdaril. Ta Triglavova zadnja prireditev pred prazniki je v veselje staršev in otrok lepo uspela. V imenu SKK Triglava sporočam zahvalo vsem, ki so se prireditve udeležili in prispevali denarne prispevke. Lepa hvala tudi dedku Mrazu — Ervinu Fojtlu za spodbudne besede našim otrokom. Vsem slovenskim društvom po svetu želimo mnogo uspehov pri nadaljnjem delu v letu 1976!

Avgušтина Budja

Belgija

Poroka dveh glasbenikov

Kakor smo povedali že v prejšnji številki naše revije, sta se nedavno v Opgrimbieju poročila Milica Bogovičeva, diplomantka glasbenega konservatorija Antwerpen, in Pierre Davids, profesor glasbe v Dilsnu, komponist in dirigent, v umetniškem svetu znan pod imenom Peter Veda. Pod tem imenom ima tudi več svojih plošč.

Nevesta je hčerka zavedne slovenske družine Franca in Milke Bogovič (doma iz Velikega Kamna nad Senovim), ki imata trgovino s pohištvom. To je ena redkih slovenskih družin, ki se je v Belgiji uveljavila v poslovnem svetu. Kakor sta se starša uveljavila v po-

Zenin in nevesta v sprevodu ob igranju ansambla Musette

slovnem, so se otroci uveljavili v svetu glasbe. Najmlajši sin Franc poleg študija na trgovski šoli letos končuje glasbeno akademijo (srednjo glasbeno šolo, ki traja šest let), druga hčerka Fanika pa je to akademijo uspešno končala že lani, Milica najstarejša, pa je bila med redkimi kandidati, ki so diplomirali na glasbenem konservatoriju v Antwerpnu v poletnem semestru. To je prav gotovo lep uspeh, saj je končala študij iz solopetja v rekordnem času.

Vsi trije Bogoviči sodelujejo tudi v ansamblu Musette, ki ga že več let vodi Pierre Davids — Peter Veda. To je harmonikarski ansambel devetin-dvajsetih članov starih od šest do dvajset let. Ansambel Musette je postal že dvakrat belgijski prvak, enkrat pa celo evropski. Mladoporočenka pa je bila leta 1969 belgijski prvak, leta 1973 pa evropski prvak v igranju na harmoniko.

Mladoporočencema želimo na življenjski poti veliko sreče in uspehov v glasbenem svetu!

M.

Slovenska veselica v Charleroiju

Na svoji turneji po zahodni Evropi za dan republike se je tudi v Charleroi ustavil priljubljeni narodno zabavni ansambel Zadovoljni Kranjci s pevci Branko Stgarjevo, Stojanom Venetom in Stanetom Mancinijem v spremstvu predstavnikov Slovenske izseljenške matice. Prireditev je bila 21. novembra zvečer v lepo okrašeni dvorani v Marschienne-Docherie. Navzoči so bili tudi predstavniki jugoslovanske ambasade iz Bruslja. Zbranim je

spregovoril naš znani pevovodja Ivan Kodeh, za njim pa v imenu Slovenske izseljenske matice član njenega izvršnega odbora Martin Zakonjšek. Sledile so recitacije iz del naših največjih pisateljev, ki jih je dovršeno podal ljubljanski dramski igralec Jože Logar, za njim pa nam je zaigral ansambel Zadovoljni Kranjci vrsto polk in valčkov, pevci pa so peli. Nastop je tudi navdušil vse navzoče, med katerimi je bilo največ Slovencev, pa tudi Hrvati in Makedonci ter belgijski domačini, ki si niso mogli predstavljati, da so lahko slovenske veselice tako vesele in domače. Med programom je nepričakovano nastopil tudi pevski zbor naših mož in fantov iz tukajšnje okolice, ki so lepo zapeli nekaj slovenskih narodnih pesmi in s tem izzvali veliko navdušenje poslušalcev.

Pred jubilejem

Bližamo se pomembni društveni obletnici, 50-letnici obstoja našega rudarskega društva sv. Barbare. Tako pomemben jubilej moramo proslaviti kar najbolj svečano. Zato smo že začeli s pripravami. Izdati nameravamo knjižico, v kateri bo opisana in s slikami prikazana zgodovina našega društva. Zato prosimo vse tiste, ki hranijo kakšne zapiske, slike ali kakšne druge spomine iz delovanja društva, da nam to proti vrnitvi posodijo. Vse to lahko izročite tajniku našega društva. Slovenski glas, informativno glasilo društva sv. Barbare Eisden, objavlja v svoji številki z dne 3. novembra članek, ki je posvečen 30-letnici zmage nad fašizmom; v članku je poudarjena misel, da se moramo Slovenci, ki živimo na tujem, še tesneje povezovati z rojaki v skupni domovini Jugoslaviji.

Francija

Lepo praznovanje

Letošnja proslava dneva republike, ki smo jo v Sallauminesu imeli 16. novembra, je bila pod pokroviteljstvom jugoslovanskega veleposlanika v Franciji, katerega sta na slovesnosti zastopala generalni konzul Branko Biljanović in novi konzul. Ob 16. uri je predsednik Združenja Jugoslovanov v severni Franciji začel slovesnost s toplim pozdravom rojakom, ki so prihiteli od blizu in daleč, da skupno proslavimo zgodovinski dan rojstva nove Jugoslavije. Posebej je pozdravil predstavnike

jugoslovanske ambasade, župana Sallauminesa Julesa Tella, predstavnika Slovenske izseljenske matice, predstavnike trboveljske občine in Jožeta Logarja od RTV Ljubljana. Poseben pozdrav je veljal tudi ansamblu Zadovoljni Kranjci.

Generalni konzul Branko Biljanović, ki je spregovoril za tem, je poudaril: »Vesel sem, da imam priložnost biti med vami, našimi izseljenci, ki ste kljub številnim težavam ostali zvesti sinovi matere domovine.« Župan Tell pa je nato obširno orisal delež, katerega so doprinesli izseljenci francoskemu gospodarstvu kakor tudi žrtve, ki so jih dali v skupni borbi proti skupnemu sovražniku v drugi svetovni vojni. Kot trajen spomin na te žrtve, ki so padle pod krogami okupatorja, je občinska uprava v novem naselju poimenovala ulice z njihovimi imeni. Med temi najdemo tudi imena naših izseljencev kakor Viktorja Filipiča in drugih.

Na tej lepi slovesnosti smo obenem praznovali tudi 30-letnico osvoboditve Jugoslavije kakor tudi Francije. Tudi te obletnice sta se v svojem govoru spomnila oba govornika.

Če se ozremo nazaj na minula leta, ugotovimo, da je preteklo že triinpetdeset let, odkar so bili naši prvi rudarji iz revirjev odpuščeni z dela, češ, da so komunisti in so začeli prihajati za delom v to francosko pokrajino. Precej izmed njih se jih je po drugi svetovni vojni vrnilo v osvobojeno domovino. Večina tistih, ki so ostali, pa danes na žalost že počiva na tukajšnjih pokopališčih. Pobrala jih je zahrbtna rudarska bolezen silikoza. Predsednik Jugoslavije maršal Tito je odlikoval najstarejše odbornike Združenja Jugoslovanov v severni Franciji

Vesela družba na praznovanju v Sallauminesu 16. novembra lani

in posmrtnega fonda. Odlikovanja sta predstavnika Slovenske izseljenske matice izročila odlikovancem. Odlikovani so bili: Franc Filipič, dosmrtni častni predsednik Združenja ter blagajnik posmrtnega fonda, prizadevna odbornica Franciška Prekova, rojena Burnik, odbornik Jožef Zorko in predsednik Združenja Justin Čebul. Ker se Jožef Zorko zaradi bolezni ni mogel udeležiti proslave, ga je obiskal predstavnik Matice na domu in mu osebno pripel odlikovanje.

Kako so naši ljudje tesno navezani na domače melodije in pesmi, dokazuje rekorden obisk prireditve. Prostorna dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička. Predsednik Združenja se je zahvalil članom za številno udeležbo. Odbor Združenja se toplo zahvaljuje vsem, ki so pripomogli da je proslava tako lepo uspela. Posebej se zahvaljuje Socialistični zvezi in Slovenski izseljenski matici, ki sta financirali to turnejo po zapadni Evropi. Zahvala tudi vsem odbornikom, ki so ponovno dokazali, da so sposobni voditi Združenje k novim uspehom.

V nedeljo 11. januarja je priredilo Združenje Jugoslovanov v Sallauminesu tradicionalni družabni večer, katerega se je udeležil tudi dedek Mraz s košem daril. O tej prireditvi pa bomo več povedali prihodnjič.

Justin Čebul

Prijetno praznovanje v Freyming-Merlebachu

Kakor prejšnja leta smo tudi lani lepo počastili jugoslovanski narodni praznik 29. november. Bili smo zgodnji, saj smo imeli tu v Freyming-Merlebachu proslavo že 8. novembra, ker pozneje nismo imeli na razpolago dvorane. Na lepo okrašenem odru rudniške dvorane sta viseli sliki predsednika

Jugoslavije maršala Tita in predsednika francoske republike. Poleg so bile zastave obeh držav in naših društev »Jadrana«, »Triglava« in »Sv. Barbare« iz Jeanne d'Arc.

Slovesnost je začel predsednik društva »Jadran« Jože Zdravič, ki je pozdravil vse navzoče, posebej še našega generalnega konzula iz Strasbourga Mijoviča in župana Freyming-Merlebacha Metzingerja. Zatem je mešani pevski zbor »Jadrana« zapel obe državni himni — jugoslovansko in francosko. O pomenu praznika je spregovoril generalni konzul Mijović, za njim pa je čestital k prazniku župan Metzinger.

Sajevčeva Lidija je gostom poklonila šopke in nato lepo recitirala pesem »Od doma«. V bogatem programu so še sodelovali: tamburaški orkester in mladi rudarski pevski zbor pod vodstvom pevovodje Avgusta Rohra, moški in mladinski pevski zbor iz Aumetza pod vodstvom rojakinje Petkovškove, ki je pevce spremljala tudi s harmoniko, in zasluži posebno pohvalo. Sledili so še nastopi: kvinteta »Triglava«, muzikantov društva »Jadran« Karla Škrube, Mirka in Jožeta Zdraviča, ki so spremljali pevca Marlenko, rojeno Sajevc in Francija Pouha; nekaj pesmi je lepo zapel pevski zbor »Jadran«, sestrici Devene sta recitirali pesmi »Domovini« in »V tujini«, zatem pa skupaj zapeli partizansko »Na oknu glej obrazek bled«. V soboto 15. novembra so se pa na svoji turneji po slovenskih naselbinah v evropskih deželah ustavili med nami člani ansambla Zadovoljni Kranjci iz Ljubljane, česar smo bili zelo veseli. Nastopili so v polno zasedeni dvorani Witkovski ter nam igrali in peli domače pesmi in melodije, da je vsa dvorana s ploskanjem pomagala. Iz rodnih krajev so nam prinesli košček domačega veselja. Tudi tisti, ki se radi zavrte, so prišli na svoj račun. Ansambel sta spremljala tudi predstavnika Slovenske izseljenske matice.

Dne 4. decembra je društvo Jadran proslavilo rudarski praznik sv. Barbare, v soboto 13. decembra pa je bil banket v počastitev Jadranovih pevcev in odbornikov. Najbolj vesela vsakoletna prireditev pa je bil tudi letos družinski večer, ki ga je naše društvo priredilo svojim članom in članicam v soboto 27. decembra v rudniški dvorani. Kakor prejšnja leta so bili vsi člani in članice brezplačno pogoščeni s pijačo in jedjo, za dobro voljo so pa skrbeli muzikantje.

Prihodnje leto bo naše društvo Jadran slavilo deseto obletnico ustanovitve.

Daljši članek o vsem tem pa bom, če mi bo zdravje dopuščalo, posebej napisal. Opisal bom društveno delo v naši naselbini vse od leta 1945.

Anton Škruba

Sledila je možu

Lani poleti smo pokopali rojaka Jožeta Končina iz Beninga pri Merlebachu. V sredo 12. novembra pa smo spremili na zadnji poti njegovo ženo Julijano, rojeno Bregarjevo, ki je v bolnišnici podlegla hudi bolezni. Z žalostjo v srcu smo spremljali do groba to zavedno slovensko ženo in mater, ki je lepo slovensko vzgojila svojih osem otrok, pet sinov in tri hčere, ki ji bodo za to vedno hvaležni.

Veliko lepih misli in besed je bilo izrečenih ob njenem grobu. Od nje se je poslovil izseljenski duhovnik Stanko Grims, za njim pa je spregovoril sorodnik inženir Mirko Hrovatič, ki ji je prinesel iz njenega rojstnega kraja v Sloveniji prgišče rodne zemlje in šopek cvetja. V zadnje slovo od zveste članice se je sklonila nad grob društvena zastava Jadrana, med številnimi venci pa je bil tudi venec društva Jadran, ki ga je v imenu društva položil na grob podpisani in zaželel, naj ji bo lahka tuja zemlja, v katere naročju bo počivala. Vsem njenim iskreno sožalje!

A. Škruba

ZDA

Vida Ponikvar, predstavnica Minnesote

Sredi maja bo v Washingtonu, D. C. srečanje najbolj aktivnih društvenih

Vida Ponikvar, Chisholm, Minnesota

delavcev iz vseh posameznih držav ZDA, ki so bili izbrani na osnovi javnega natečaja. Državo Minnesoto bo na tem srečanju predstavljala Vida Ponikvar, znana slovenska društvena delavka v Chisholmu, kjer je najbolj znana kot urednica, ustanoviteljica in izdajateljica listov Free Press in Tribune, udeleži pa se tudi v številnih drugih dejavnostih splošnega pomena. Ponosni smo lahko, da bo eno izmed ameriških držav na tem srečanju zastopala Slovenka, ki veliko prispeva tudi za razvoj slovenske etnične skupnosti v tej državi in za ohranjanje kulturnih tradicij slovenskega naroda. Omenimo naj še, da bo srečanje v Washingtonu prvo ameriško »srečanje prostovoljnih aktivistov« in da bo združenje z nekaterimi kulturnimi prireditvami in tudi s sprejemom v Beli hiši.

Vida Ponikvar je rojena Američanka, njen oče pa je bil doma iz Golega nad Igom pri Ljubljani, njena mama, ki je bila prav tako že rojena v Ameriki, pa je svojo mladost preživela v vasi Klečet pri Žužemberku v Suhi krajini. Njen oče je umrl pred nekaj leti, mati pa še živi. Tudi v Sloveniji imata veliko sorodnikov.

Najstarejša članica

Klub slovenskih upokoencev v Euclidu, O. je na svoji seji počastil svojo najstarejšo članico Katarino Plemel, ki je lani dočakala 96 let. Katarina Plemel je čvrsta gorenjska korenina, doma je z Bleda na Gorenjskem. Predsednik kluba Joseph Birk jo je na seji proglasil za častno članico in ji

Mary Plemel iz Euclida, Ohio, ob proglasitvi za častno članico kluba slovenskih upokoencev v Euclidu. Za njo sta sinova Frank in Jack ter hčerka Mary Workman

izročil skromno darilo. Na sejo so svojo mamu pospremila njena sinova Frank in Jack ter hčerka Mary Workman. Vsi trije so tudi že člani Kluba slovenskih upokojencev v Euclidu.

Jubilantoma tople čestitke

Pozno smo zvedeli in zato tudi pozno pošiljamo iskrene, tople čestitke našemu znanemu slovenskemu paru Franku in Minki Alesh v Fontani v Kaliforniji, ki sta lani v oktobru slavila 60-letnico skupnega življenja. Poročila sta se 8. oktobra leta 1915 v mestni hiši v Chicagu. Za priči pa sta jima bila urednik predhodnika Prosvete, Glasila SNPJ Jože Zavertnik in Ivana Zakrajškova. Kakor beremo v Prosveti, so jubilej zaslužnih zakoncev, ki se aktivno udeležujeta v društvenem življenju že nad šest desetletij, proslavili 11. oktobra lani v dvorani društev SNPJ v Fontani ob veliki udeležbi članov SNPJ in prijateljev. Še veliko skupnih let v zdravju in zadovoljstvu!

Visok prispevek za študij ljudske folklore

Največja organizacija hrvatskih izseljencev Hrvatska bratska zajednica, ki ima svoj sedež v Pittsburghu, je imela lani v septembru svojo redno 14. konvencijo, na kateri so izvolili nov odbor za naslednje štiriletno obdobje. Stopetnajst tisoč članov te organizacije je na konvenciji zastopalo 270 delegatov, ki so s tem, da so za prihodnje štiriletno delovno obdobje izvolili večidel dosedanje odbornike, izkazali polno zaupanje in zadovoljstvo nad dosedanjim delom za organizacijo. Za glavnega predsednika je bil ponovno izvoljen John Badovinac, ki je bil prvokrat izbran na to mesto že leta 1967. Hrvatska bratska zajednica, ki je bila ustanovljena leta 1894 kot podporna izseljenska organizacija, je vse doslej poleg tega svojega glavnega namena veliko delovala tudi na kulturnem in narodnostnem področju med izseljenci ter je tudi v zelo dobrih odnosih s staro domovino, kar dokazujejo medsebojni obiski številnih kulturnih skupin in množični obiski članov Jugoslaviji.

Ob letošnji 200-letnici neodvisnosti ZDA so napovedali Zagrebu obisk več zborov kulturne federacije in tamburaških zborov HBZ. Pri tem moramo omeniti tudi enega pomembnih sklepov, ki je bil sprejet na 14. konvenciji prispeva deset tisoč dolarjev za venciji HBZ v Pittsburghu, da organi-

študij hrvatske ljudske folklore na Duquesne University v Pittsburghu. To je nedvomen dokaz, da bo Hrvatska bratska zajednica tudi v bodoče skrbno bdela nad tem, da se ohranja hrvatska kulturna dediščina med rojaki na tujih tleh.

Umrl je John Prisland

V soboto 4. oktobra je v Sheboyganu, Wis., v bolnišnici umrl 87-letni John Prisland. Pokojni je bil doma iz Št. Janža v Savinjski dolini, v Ameriko pa se je izselil, ko je imel 15 let. Do upokojitve je bil zaposlen kot strojnik pri Frost Veneer and 5-Way Furniture companies. Leta 1908 se je oženil z Marie Cherne, s katero sta imela hčeri in sina. Njuno družino je do danes povečalo še enajst vnukov in dvanajst pravnukov. John Prisland je bil ustanovni član slovenske fare sv. Cirila in Metoda, pri društvu št. 144 KSKJ je bil devetnajst let predsednik, pri društvu št. 82 Ameriške bratske zveze pa zapisnikar. Njegovi soprogi in družini izrekamo iskreno sožalje!

Kanada

Vesela trgatev v Edmontonu

Lani 18. oktobra smo tukajšnji Slovenci veselo praznovali star slovenski običaj, ko nam je naše Slovensko društvo pripravilo veselo vinsko trgatev. Že deset let sem član tega društva in še ne pomnim tako uspešne vinske trgateve, kakršna je bila ta. Naša skromna dvorana bi morala biti dvakrat večja, toliko obiskovalcev je prišlo. No, seveda, na račun velikega obiska in s tem nastale gneče je bilo tudi malo negotovanja, a vseeno se je vse dobro izteklo. Tudi našega župana iz mesta Edmontona in njegovo soprogo smo povabili. Oba sta prišla in smo ju seveda lepo sprejeli. V pozdrav nam je spregovoril nekaj besed in čestital društvu k uspešnemu delu, kar je zelo pomembno za nas vse, posebej za naš mladi rod. Odbor je pri pripravah prireditve res imel polne roke dela. Posebno pridna sta bila naš predsednik Frank Klemen in njegov dober sodelavec Slavko Zupet. Tudi ostali naši društveni delavci zaslužijo vse priznanje. Posebej še naše pridne žene Klemenova in Cilka Radešičeva, ki sta organizirali kuharski tečaj, ki je bil dobro obiskan. In da je bil tudi uspe-

šen, so nam dokazale s pristnim slovenskim pecivom, ki je bilo tako lepo na pogled, kaj šele dobro, če si ga poskusil. Tudi godba se je dobro izkazala, tako da smo se tudi mi starejši okorajžili in nabrusili pete, čeprav malo v zadregi, a potem smo se kar veselo zavrteli. Res, ta naša vinska trgatev je bila po dolgih letih najuspešnejša in se je bomo z veseljem spominjali ter mislili na prihodnjo.

Franc Kreiner

Argentina

Novo izseljensko društvo

V argentinskem mestu Tandilu, v provinci Buenos Aires, je lani 14. avgusta skupina naših izseljencev in njihovih potomcev ustanovila novo jugoslovansko izseljensko društvo, ki se imenuje Jugoslovanski družabni in kulturni center Tandil (Centre Social y Cultural Yugoslave de Tandil). Namen novoustanovljenega društva je, da bi tamkajšnje jugoslovanske izseljence in njihove potomce razgibal pri društveni in kulturni dejavnosti in jih medsebojno povezal. Članstvo in odbor novoustanovljenega društva sestavljajo povečini rojaki druge izseljenske generacije, ki v glavnem ne poznajo dovolj Jugoslavije, vendar žele spoznati rojstno deželo svojih staršev, njeno kulturo in običaje.

Društvo, ki je že v prvih mesecih zajelo v svoj krog nad dvesto članov, je takoj pokazalo živahno aktivnost. Organizirali so nekaj uspešnih akcij, o katerih je precej obširno poročal tudi lokalni tisk. Zdaj si predvsem žele lastne društvene prostore. V odboru društva so: predsednik Milan Laco-vich, podpredsednik Carlos H. Paskvan, tajnik Raul P. Peuscovich, njegov namestnik Rosa Scepanovich de Todorovich, blagajnik Juan Toncovich, njegov namestnik Tomas E. Malinaric ter še več odbornikov.

Tečaj slovenščine v Buenos Airesu

Petega avgusta letos se je v novem slovenskem društvu Triglav pričel tečaj slovenskega jezika za začetnike, ki je obogatil že tako zelo razgibano aktivnost Triglava. Zanimanje za tečaj je preseglo vsa pričakovanja in je že k drugi uri prišlo toliko učencev, da se je tečaj moral razdeliti na dve skupini, za mladino in za odrasle.

Med tečajniki prevladujejo vnuki slovenskih izseljencev, precej pa je tudi predstavnikov druge generacije, ki komajda znajo še kakšno slovensko besedo, vsem pa je skupna želja, da se nauče jezika svojih staršev in dedov. Zato ne manjka volje za učenje, žal pa so možnosti omejene, tako da se mnogi, zlasti tisti iz bolj oddaljenih delov tega ogromnega velemesta, ne morejo priključiti tečaju.

Tečajniki so zelo prizadevni in učenje dobro napreduje. Kljub resnosti pri učenju, pa ne manjka niti veselega

Enajstega maja smo pa imeli društvene volitve. Potrjena je bila samo ena lista, glasovalcev pa je bilo triinštrideset. Soglasno je bil ponovno izvoljen na predsedniško mesto naš neutrudni dolgoletni predsednik Anton Govednik. Res, večkrat se pogovarjamo med seboj, kako bo pri našem društvu, ko njega ne bo več. Sedanji zakoni podpornih društev zahtevajo več in bolj točno kontrolo dela in razvoja društva. V kratkem pričakujemo odobritev novih društvenih pravil. Prihodnje leto bodo zopet nove volitve po

Vsem članom in prijateljem centra sporočamo tudi novi naslov organizacije: Jugoslovansko-avstralski kulturnosocialni center, Geelong, P. O. Box 17 — Corio, Vic., Australia 3214.

Festival narodnosti v Melbournu

Na nedavnem tretjem letnem etničnem festivalu v Melbournu, ki velja za največji tovrstni festival v Avstraliji, so sodelovale tudi skupine, ki so zastopale vse jugoslovanske narode.

razpoloženja, ki ga ne more pregnati niti težavnost slovenske slovnice. — Zaenkrat vodi tečaj prijatelj društva Triglav Mitja Štrukelj, ki je v Buenos Airesu kot uslužbenec našega veleposlaništva. V Triglavu pa si žele, da bi imel kdo izmed mlajših članov možnost, da se v Sloveniji usposobi za poučevanje slovenščine v društvu in tako nadaljuje začeto delo.

Društvo „Edinost“ se oglašča

Daleč smo, zato so vesti od nas bolj pozne. Pri našem delavskem podpornem društvu »Edinost« v Cordobi, smo lani prav lepo praznovali delavski praznik prvi maj. Takrat je pri vas, v naši stari domovini, pomlad v prvem razcvetu, pri nas pa je bil lep jesenski dan. V počastitev praznika smo priredili asado. Naš izvrstni mojster Janez Oven je pripravil okusno pečenko, ki je šla članom in njihovim prijateljem, ki so se asada udeležili v velikem številu, zares v slast. Razpoloženje je bilo zelo veselo, saj smo imeli priložnost pogovoriti se o različnih problemih. Zasllišalo se je petje in glas harmonike Lojzeta Slaka.

Novo izvoljeni člani podpornega društva »Edinost« v Cordobi

novem zakonu. Doslej je bila delovna doba odbora dve leti, potem pa bo štiri leta.

Jože Fir

Avstralija

Ob obletnici ustanovitve JAKS centra v Geelongu

Dne 30. avgusta letos je imel Jugoslovansko avstralski kulturnosocialni center v Geelongu ob prvi obletnici svoje ustanovitve letni občni zbor. Zborovanje je odprl tajnik, dipl. ekonomist Milan Miletič, zatem pa je predsednik centra Ivica Tillinger poročal o društvenem delu v preteklem letu. Po izčrpnih razpravi, ki je nakazala smernice bodočemu društvenemu delu, je sledila izvolitev novega odbora. Za novega predsednika so izvolili Milana Sormaza, ki se je v preteklem letu posebej izkazal s svojo aktivnostjo kot sekretar nogometnega kluba JASK Morlane, za sekretarja centra pa je bil ponovno izvoljen Milan Miletič.

Prikaz delovanja vretena na »Festivalu narodnosti« v Melbournu

Skupno je na tem festivalu sodelovalo 117 skupin, ki so zastopale 60 narodnosti. V program je bila vključena povorka po središču mesta, razstave izdelkov narodne obrti, koncerti, mednarodne kuhinje in drugo. Festival je odprl avstralski premier Gough Whitlam. Na sliki: Jugoslovanka Helga Sklebar prikazuje radovednim avstralskim šolarjem, kako deluje kolovrat.

Prva samostojna razstava

V novembru preteklega leta je v Sydneyu razstavil svoja dela jugoslovanski slikar profesor Anton Gojak, kar je bila prva samostojna razstava del kakega jugoslovanskega umetnika v Avstraliji. Slikar je razstavil 115 slik in risb, od katerih večina predstavlja pokrajinske motive v Jugoslaviji. Med gosti ob otvoritvi te razstave je bil tudi kmetijski minister države New South Wales Geoffrey Crawford, ki je zastopal premiera, in jugoslovanski generalni konzul Velimir Lesič. Iz Sydneya bodo preselili razstavo še v nekatera druga avstralska mesta.

Tovarna sladkorja v Ormožu

Junija letos bodo v Ormožu začeli graditi prvo tovarno sladkorja na Slovenskem. Le-ta naj bi jela obratovati nekako čez poltretje leto, na jesen leta 1978.

Tako nekako si lahko obetamo na podlagi samoupravnega sporazuma o ustanovitvi konzorcija za gradnjo te tovarne. Sporazum je proti koncu lanskega leta podpisalo petintrideset organizacij združenega dela, ki so zainteresirane za to, da bi takšno tovarno čimprej spravili pod streho. Te organizacije ali pridelujejo sladkorno peso ali potrebujejo sladkor ali melaso ali posredujejo sladkor prebivalstvu. Ormoška tovarna bo po predvidevanjih veljala 1,4 milijarde dinarjev, dajala pa bo na leto po 46.000 ton sladkorja, torej približno polovico količin, ki jih letno porabimo v Sloveniji.

Vse slajši jedilnik

V Jugoslaviji imamo celo vrsto tovarn sladkorja. In vendar nam ga vse bolj primanjkuje ter ga moramo zato čedalje več kupovati na tujem. Veliko hitreje od proizvodnje namreč pri nas narašča poraba tega kakovostnega živila, katerega poraba je po svoje tudi merilo življenjske ravni: v državah z višjo življenjsko ravni jo ga porabijo veliko več kot v tistih, v katerih se otepajo z revščino.

Sicer pa je tako tudi z drugimi kakovostnimi živili, na primer z mesom, svežim sadjem, maščobami, mlekom itd. In vsega tega porabimo pri nas na prebivalca iz leta v leto več. Sladkorja porabimo letno tako po dobrih 28 kilogramov na prebivalca — to je jugoslovansko povprečje. Povprečje za Slovenijo je še višje, po 35 kilogramov na prebivalca. S takšnim povprečjem se že približujemo evropski ravni, ki sega od 35 kilogramov tja čez 50.

Kako daleč smo bili glede porabe sladkorja za Evropo pred dvajsetimi, petindvajsetimi leti! Za leto 1952, na primer, kažejo statistični podatki, da je v Jugoslaviji prišlo na prebivalca na leto le po osem kilogramov sladkorja. Dvajset let pozneje, leta 1972, smo ga na prebivalca porabili že po dvajset kilogramov več. Poraba pa še dalje narašča.

Ob tem, ko smo iz leta v leto jedli vse slajše, pa se v naši državi ni enako hitro povečevala tudi proizvodnja sladkorja. Za večjo nazornost velja navesti podatke za leti 1961 in 1971.

V letu 1961, ko je poraba sladkorja na slehernega Jugoslavana nanese po 17,39 kilograma in ko smo ga torej skupaj porabili dobrih 323.000 ton, smo ga doma proizvedli le nekaj manj kot 221.000 ton — torej za dobrih 102.000 ton premalo, in toliko sladkorja smo bili primorani uvoziti.

V letu 1971, ko je poraba na prebivalca znašala 27,91 kilograma, pa smo k 360.000 doma pridelanim tonam morali uvoziti skoraj 142.000 ton sladkorja.

Uvažati moramo torej velike količine tega živila: v obdobju 1961—1971 smo ga letno uvozili povprečno po več kot 93.000 ton. Resda smo ga v tem času nekaj malega tudi izvažali (letno v povprečju po 15.800 ton), vendar ostaja razlika še zmerom hudo negativna: na leto nam je v povprečju manjkalo dobrih 77.000 ton.

Uvoza naj bo čim manj

Zadnje čase si vse bolj prizadevamo, da bi se kar se da izognili uvažanju predvsem tistega, kar lahko pridelamo doma. Ali nam to lahko uspe tudi pri sladkorju, ki nam ga bo po predvidevanjih primanjkovalo čedalje več, če ne ukrenemo kaj ustreznega. Poraba bo namreč tja do leta 1980 narasla tako, da bo na leto potrebno na prebivalca vsaj po 35 kilogramov sladkorja v jugoslovanskem merilu. To pa bo pomenilo za vso državo več kot 750.000 ton sladkorja. Ob sedanjih zmogljivostih naših sladkornih tovarn, tudi ko bi te docela izrabili, pa nam bi lahko manjkalo na leto tudi po 200.000 ton sladkorja. To pa z drugimi besedami predstavlja več ko 200 milijonov dolarjev, ki bi jih morali na leto dajati za uvoženi sladkor.

Toda čemu sladkor sploh uvažati, ko pa pri nas dobro uspeva sladkorna pesa. Tudi na nekaterih območjih v Sloveniji uspeva celo izredno dobro: tako, kot v tistih evropskih državah, ki so njene najpomembnejše pridelovalke in ki so tudi najpomembnejše proizvajalke sladkorja.

Seveda pa pridelovanje sladkorne pese samo po sebi ne zadošča, marveč so potrebne tudi nove tovarne sladkorja. Predvsem pa so potrebne tovarne, ki bodo imele v svojem okolišu dobro surovinsko zaledje. Torej jih velja postaviti tam, kjer dobro uspeva sladkorna pesa in kjer je za njeno pridelovanje tudi dovolj kmetijskih površin.

In takšne prednosti ormoški okoliš ima. Tovarna, ki bo stala v Ormožu, bo imela v svojem zaledju dovolj pridelovalcev sladkorne pese tako na slovenski kot na sosednji hrvaški strani.

Zamiselnost, stara 66 let

O tem, da bi postavili tovarno sladkorja, so na Slovenskem razmišljali že pred davnimi leti, še v časih, ko je bil pretežni del naše ožje domovine še pod cesarjem. Leta 1910 so celo oblikovali ustanovni odbor za gradnjo takšne tovarne na Kranjskem.

O tovarni, ki naj bi stala v Ormožu, pa je bilo veliko slišati že v prvih povojnih letih, zadnje čase pa vse pogosteje. Zdaj jo bomo, kot vse kaže, končno le postavili.

Zanjo se namreč navdušujejo tudi poljedelci, ki bi jim pridelovanje pese lahko prineslo precejšnje koristi. Sladkorna pesa namreč, tako pravijo kmetijski strokovnjaki, koristi že s tem, da povečuje rodnost tal. Priderek na njivi, na kateri v kolobar vključujejo tudi peso, je vsaj za petino ali tudi za tretjino večji kot sicer. Pesni rezanci in listi sladkorne pese pa so tudi dobro krmilo za živino — zato se kmetom, ki pridelujejo peso, dobro obnese živinoreja.

Za ormoško tovarno predvidevajo, da bo sladkorno peso dobivala s 7600 hektarov njivskih površin. Pozneje pa bi se tam pridružilo še okrog 4000 hektarov tako na naši, kot na hrvaški strani območja, ki ga bo pokrivala tovarna. Spričo tega v tovarni ne bi bili v zagati zastran surovin.

Prav gotovo pa v Ormožu ne bodo v skrbeh niti za delovno silo, potrebno za takšno tovarno. Ormoška občina sodi namreč med manj razvite v Sloveniji, podobno kot sosednje občine — ljutomerska, lendavska, soboška, radgonska, lenarška in ptujska. V teh občinah pa je tudi večje število nezaposlene delovne sile. Sleherni možnost za zaposlitev le-te je torej tako rekoč dragocena: takšno možnost pa bo lahko nudila tudi nova tovarna.

V zvezi z zaposlovanjem delavcev v manj razvitih občinah pa velja omeniti tudi neugodni gospodarski položaj v zahodnoevropskih državah, kamor so številni naši delavci odšli pred leti na začasno delo. Zdaj pa se od tam vse številneje vračajo, saj je marsikatero tamkajšnje podjetje ali zmanjšalo število svojih zaposlenih ali pa sploh zaprlo svoja vrata.

Zlata zlomljena vejica

Nekdanji telovadec kot zlatar — oblikovalec

Med takšnimi našimi delavci so tudi tisti, ki so poprej odhajali ven, predvsem v sosednjo Avstrijo le na občasna, sezonska dela. Veliko je celo takih, ki so hodili na tuje delat le ob »sladkorni sezoni« — v sladkorne tovarne. Ti imajo zdaj že tudi precej tovrstnih izkušenj, ki jih bodo lahko s pridom uporabili v domači tovarni.

Razvoj kmetijstva

Ormoška tovarna bo torej večstransko koristna. Iz nje bomo dobivali približno za polovico toliko sladkorja, kot ga je danes Jugoslavija še primorana uvažati, hkrati se bo v njej lahko

Slikoviti grad v Ormožu

zaposlilo precejšnje število delavcev. Obenem pa bo precej dela in koristi tudi za pridelovalce pese. Na območju, na katerem bodo pridelovali surovino za to tovarno, sladkorno peso, bo prišlo do pravcate »zelene revolucije«, do večjega pridelka, do porasta živinoreje itd. Tovarna pa bo hkrati dajala pomembne surovine za predelovalno industrijo, ki je zdaj le-te primorana uvažati. Ne nazadnje pa bo tovarna prispevala k razvoju predelov v manj razviti vzhodni Sloveniji.

Jože Olaj

Tine Šrot, ki je enajst let v svetu zastopal Jugoslavijo kot vrhunski telovadec, se je zdaj povsem zapisal umetnostni obrti. Tam, kjer Ljubljana že stoletja skuša obdržati svojo staro podobo, na Bregu ob Ljubljanici, je odprl svojo delavnico, v kateri iz zlata ustvarja včasih prav nenavadne in lepe reči.

Tineta je oblikovanje že nekdanj zanimalo. Zato mu celjska zlatarska šola ni zadostovala, zraven je opravil še šolo za oblikovanje. Zanimivo je, da je nekaj časa dokaj nihal med telo-

Tine Šrot, nekdanj odličen telovadec, danes zlatar-oblikovalec

vadbo in zlatarstvom, sicer ne bi vpisal in opravil prve stopnje na višji šoli za telesno kulturo v Ljubljani. Zdaj ga na telovadbo vežejo spomini, prijatelji pa tudi ogromna fotografija v njegovi delavnici, ki ga kaže ob nastopu na konju.

»Telovadba me je naučila, da sem vsako vajo čim lepše in čim racionalnejše izpeljal in to zdaj nadaljujem tudi pri oblikovanju zlata,« je povedal.

»Najrajši vidim, če mi stranka samo približno pove, kaj bi rada, da imam potem bolj proste roke pri oblikovanju. Pri delu izhajam iz kamna, ki ga je treba oblikovati in pritrčiti z zlatom, da pride čimbolj do izraza. Hkrati mislim tudi na žensko (ali moškega), ki bo moj nakit nosil. Gle-

dam, kakšno barvo las ima, kakšno polt, je debela, suha, ima kratke ali dolge prste itd. Veste, včasih o določenem nakitu premišljam tudi več dni skupaj.«

Moramo povedati, da Tine Šrot dela vse sam in to vse na roke. Pri vsem delu mu pomaga samo žena Marjeta, ampak le z nasveti in pri administraciji. Sicer pa dneve in dneve Tine ždi za mizo v svoji delavnici in nemalokrat tam gori luč tudi ponoči.

Seveda pa niso vsi izdelki umetnije, ker včasih pridejo tudi stranke, ki hočejo, da se Tine podredi njihovem okusu. Sicer pa izdeluje štirioglate poročne prstane, ki so zadnje čase v modi, pa srebrne dolge verige, pravzaprav od plaket in raznih odličij do brošk.

Naredil je vrsto čudovitih stvari; ni čudno, da so ga zaprosili, naj nekaj naredi tudi za predsednika Tita; zanj je naredil iz jelenjih rogov in zlata komplet za lovsko obleko: zlate liste, kravatno iglo v obliki želoda in manšetne gumbe v obliki odlomljenih vej. Za Mira Cerarja je izdelal zlatega konja v obliki stojala, ob 25-letnici slovenske kinematografije zlati filmski trak, potem vrsto lepih obeskov v obliki satovja, iz drobnih školjk. Veliko dela in veliko potrpežljivosti ima Tine Šrot pri svojem delu; ni čudno, ko pravi: »Vsak izdelek je del mene.«

Albina Podbevšek

V Ljubljani bo letos med 30. avgustom in 5. septembrom 56. generalna skupščina mednarodnega biroja za vino, ki ima svoj sedež v Parizu. V tistih dneh bo na ljubljanskem Gospodarskem razstavišču tudi svetovna razstava vin. V mednarodnem biroju za vino so včlanjeni proizvajalci vina iz osemindvajsetih dežel. Računajo, da bo med razstavljavci v Ljubljani najmanj petindvajset teh dežel. In zakaj so se odločili prav za Ljubljano? Zato, ker je vsakoletni ljubljanski vinski sejem (letošnji bo že triindvajseti po vrsti) postal mednarodno znan, saj sodi med redke mednarodne sejme, ki so se specializirali le za vino. Stalni udeleženci ljubljanskega vinskega sejma bodo letos tudi uresničili svoj načrt, ki so ga pripravljali že delj časa: že to pomlad bodo na Gospodarskem razstavišču v okroglem paviljonu odprli veliko svetovno vinoteko, kjer bodo razstavljena vsa najboljša vina sveta, domača pa bo moč tudi kupiti.

Bedno življenje pesnikove hčere

Prešerovo upanje, da njegov otrok ne bo sirota, se ni uresničilo

Slovinci, ki nam naša lastna književnost veliko pomeni, gotovo več kot velikim narodom, se po tradiciji februarja spominjamo smrti našega največjega kulturnega moža, pesnika Franceta Prešerna. Letos mineva 127 let od njegove smrti, decembra pa smo se spominjali 175-letnice njegovega rojstva. Pismi Prešernove pozna vsak Slovenec, saj se z njimi seznanja že v osnovni šoli. Tudi življenje njegovo pozna vsaj v splošnih obrisih. Posameznosti iz njegovega življenja pa se izgublajo v pozabi. Vsakdo ve povedati, da je bil pesnik nesrečno zaljubljen v ljubljansko meščanko Primicovo Julijo in da so se iz nesojene zveze rodili najlepši njegovi stih. Mnogi se še spomnijo iz literarne zgodovine, kako je Prešernova mati tiho upala, da bo France kdaj pel novo mašo in da je bila kruto razočarana, ko je z Dunaja poročal domov, da ne bo oblekel mašniškega plašča. Spomnimo se tudi pesnikove sestre Lenke, ki je bila ob začetku Prešernovih dunajskih študij stara komaj enajst let in je spomine na brata obujala šestdeset let kasneje. Še najmanj vemo o njegovi zvezi z ženo, s katero se sicer ni nikoli poročil, ki pa mu je rodila tri otroke. Eden izmed njegovih otrok, hči Ernestina, ga je oboževala vse življenje in obujala spomine nanj. Njeno življenje je veren odraz njene dobe, dobe po Prešernovi smrti, ki še ni znala prav spoštovati pesnikove veličine in ki je zato tudi njegovemu otroku namenjala le najmizernejše življenje.

Z Ano Jelovškovo, komaj petnajstletno pesterno pri dr. Crobathu, pri katerem je bil Prešeren kot pravnik v službi, se pesnik ni povezal iz kake poglobljene idealne ljubezni, pač pa prej iz razočaranja nad Primicovo Julijo, katere odklonitev ga je tako kruto prizadela. Pesterna in pozneje šivilja Ana Jelovšek je bila čedna, temperamentna, prezgodaj zrela. Literarna zgodovina ji prisojajo, da se je povezovala s Prešernom ne nazadnje zato, da bi si s poroko pribojevala vstop v meščanski stan. Delavski stan, ki mu je tedaj pripadala njena družina, je bil tedaj še zaničevan, poniževan in brezpraven.

Pesnik se ni z njo nikoli poročil, navkljub zgražanju svojih sodobnikov. Prepire med njima je netilo tudi sorodstvo, vzroki preprirov pa so bile gotovo tudi razlike v izobrazbi in pojmovanju življenja ter sveta okrog njiju. Pesniku Francetu Prešernu in šivilji Ani Jelovškovi so se rodili trije otroci. Prva hči,

Rezika, je prišla na svet, ko je bila Ana Jelovškova stara komaj šestnajst let, druga, Ernestina, se je rodila v njenem devetnajstem letu, tri leta pozneje je prišel na svet še sin France. Rezika in France sta umrla v detinstvu, pri življenju je ostala le Ernestina, ki je veliko pozneje napisala svoje Spomine na Prešerna. V tej knjigi je prešernoslovcem sporočila veliko dragocenih podatkov, ki bi bili sicer za vedno izgubljeni.

Prešernovo razmerje z Ano Jelovškovo ni bilo srečno. Ana je dajala svoje otroke takoj prve dni po rojstvu v rejo, kar Prešernu nikakor ni bilo všeč. Navkljub preprirov, ljubosumju in neskladju pa je vedno znova prihajal k nji.

Ernestina je prišla na svet leta 1842. Ko je pesnik zvedel za njeno rojstvo, so bile njegove prve besede: »Zopet deklica? Kje je?« Bil je dobro razpoložen pa je vso stvar zavil na šaljivo plat. Kakšna škoda je, je vzdihnil, da se ni rodila že prej. Bila bi lahko njegova kuharica. Nato se je zresnil in izjavil, kako srečnega se počuti, ker je dobil hčerko. Ko bo umrl, bo lahko vsaj kdo jokal za njim. Razložil je, da jo bo vzgajal sam. Potem pa je spet šaljivo dodal, kako bo pazil na to, da je kdo ne zapelje tako zgodaj kakor je on sam zapeljal njeno mater.

Tudi Ernestina je morala že v prvih dneh v rejo — na Ig.

Pesnik jo je imel nadvse rad. Klical jo je za Tinko. Ugajala mu je njena resna nprav. Kadar se je igral z njo, jo je prijemal narahlo in previdno, kot bi bila iz stekla.

Ernestina je bila stara komaj sedem let, ko so jo popeljali k umirajočemu očetu. Prešeren je svoja otroka tik pred smrtjo tudi uradno priznal. Zelo ga je skrbelo, kako bo z njima.

Ani Jelovškovi, materi svojih otrok, je rekel: »Če bi se pa vendarle zgodilo, da bi prej umrl, preden bosta moja otroka preskrbljena, upam, da ne bosta zapuščena. Šele po moji smrti uvidi moj narod, kaj sem storil zanj. Moja otroka ne bosta siroti!«

Sin je kmalu umrl, Ernestini pa se ni godilo boljše kot siroti. Dr. Rudolf, jereb otrok Ane Jelovškove, je ob neki priložnosti omenil veljaku Bleiweisu, da bi bilo umestneje nabirati denar za vzgojo Prešernovih otrok kot pa za Prešernov spomenik. Pripomba je naletela na gluha ušesa. Za spomenike, za slavlja in za narodne veselice se je vedno našel denar, za siromake ga ni bilo nikoli.

Sedemletna Ernestina se še ni zavedala, kako velik človek in umetnik je umrl z njenim očetom. Dekletce se je najprej štiri leta šolalo pri uršulinkah v Ljubljani. Imeli so jo za najboljšo v razredu. Značilno pa je, da je bila zapostavljena in nikoli obdarovana. Nezakonski otroci so morali tedaj občutiti srd svetohlinske družbe. Deklica si je zgodaj zaslužila svoj kruh sama. Z osmimi leti je že znala šivati. S celodnevnim šivanjem si je prislužila obed in še krajcer povrhu. Rada bi nadaljevala šolanje, a za kaj takega ni bilo razumevanja. Zato se je izučila za šiviljo, tako kot njena mati. S trinajstimi leti je v Ljubljani živela sama. Služila je za pesterno in dobila za to na mesec petdeset krajcarjev. Jedla je enkrat samkrat na dan. Pre-

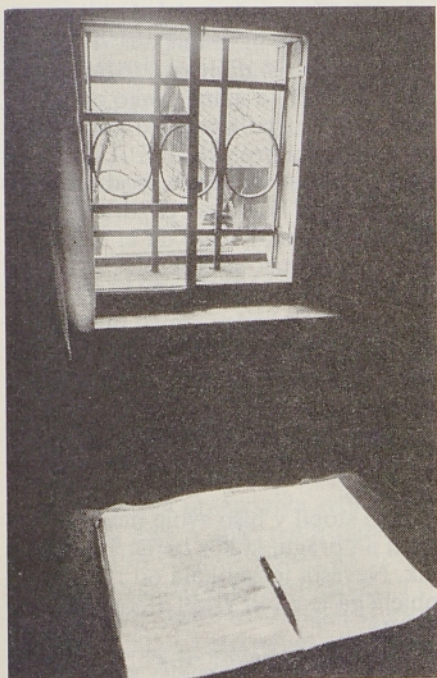
Ernestina Jelovšek, hči pesnika Franceta Prešerna, je bila sirota

šernovi upi, da se bo narod zavzel za njegovega otroka, se niso uresničili. Kmalu nato se je preselila za svojo materjo, ki je živela v Trstu. V Trstu je preživela deset let, vso svojo mladost. Podnevi je šivala, ponoči je brala nemške knjige. Žarek veselja je v njeno življenje prinesla ljubezen do nekega knjigotrskega uslužbenca. Ko je bil odpuščen iz službe, je Ernestina delala tudi ponoči. Za branje ni bilo več časa.

Z materjo sta se nato preselili na Dunaj, kjer sta preživeli nadaljnjih deset let. Zanimivo je, da so trinaj-

stega decembra 1874 dunajski visokošolci priredili koncert z vstopnino, čisti izkupiček pa so darovali obema ženama. Očitno so sočustvovali z njuno bedo. Dunajski visokošolci so se tedaj že krepko zavedali Prešernovega genija. Z lepo gesto so hoteli vsaj malo pomagati ženskama, s katerima je bilo povezano pesnikovo življenje. Naslednje leto je mati Ernestine Jelovšek na Dunaju umrla, Ernestina pa se je kmalu zatem preselila najprej v Maribor, nato v Ljubljano. Še vnaprej se je preživljala s šivanjem. Tedaj se je seznanila s pesnikom, pi-

Knjiga spominov v pesnikovi rojstni hiši v Vrbi na Gorenjskem

sateljem in politikom dr. Razlagom. Ta je uvidel, da Prešernova hči veliko ve o svojem očetu, predvsem vse tisto, kar ji je povedala njena mati. Začel ji je prigovarjati, naj napiše spomine. To je tudi res storila. V letih 1875 in 1876 je napisala obsežen spis z naslovom »Erinnerungen an dr. Franz Prešern«. Danes se zdi nenavadno, da je hči največjega slovenskega pesnika obujala spomine na očeta — v nemščini. Sama je to pojasnila takole:

»Da sem pisala takrat po nemški, temu, mislim, se pač ne bode čudil nobeden rojak, če pomisli, da sem hodila v nemške šole, s štirinajstimi leti ostavila rodno mesto in odsihdob občevala z ljudmi samo po nemški. Poleg tega sem živela le med Nemci ter mi je bilo nemško čtivo v obilici

na razpolago, dočim nisem imela, žal dvajset let slovenske knjige v rokah. Danes lahko pišem tudi v svojem materinem jeziku.«

Spomini so dolgo ostali v rokopisu. Prešernovi častilci in znanci so ji prigovarjali, naj jih vendar izda v knjigi. To se je zgodilo šele sedemindvajset let po njihovem nastanku. Leta 1903. je knjiga izšla v skrčeni obliki v slovenskem prevodu.

Ob izidu svoje edine knjige je izjavila: »Ker nisem učena pisateljica, napisala sem bila te svoje Spomine kar tako, kakor so mi prihajali pod pero, torej nimajo nič strokovnjaškega na sebi. Tudi bi jih bila ne mogla izdati brez moške pomoči. To ne baš lahko delo je prevzel g. Anton Aškerc.«

Ernestina Jelovšek je napisala o svojem očetu še nekaj spisov, dvakrat pa je o njem javno govorila. Njeno pisanje je nadvse zanimivo. Pred pozabo

na Prešernovo hčer. Narodne dame ljubljanske so ji za ta dogodek kupile obleko (Ernestina najbrž ni imela nobene prazne obleke), izročile so ji častno darilo in jo posadile na tribuno na slavnostnem prostoru.

Potem se je Ernestina spet smela vrniti v svoje mizerne razmere. V Ljubljani je živela v podstrešnici na Šempetškem nabrežju. V zadnjih letih svojega življenja je skoraj povsem oslepela. Prijazna vižmarska pisateljica Manica Komanova je tedaj nabirala darove zanjo. Tik pred smrtjo so jo preselili v ljubljansko mestno ubožnico. Umrli je na samo obletnico Prešernovega rojstnega dne, stara petinšestdeset let.

Vse svoje življenje je delala za svojo bedno eksistenco. Vse njene misli so bile posvečene velikemu očetu. Kaj več ni ne zmogla ne znala narediti, čeprav so jo nekateri sodobniki ozna-

Notranjost Prešernove rojstne hiše je še danes takšna kot nekdaj

je rešila marsikatero stran iz Prešernovega življenja. Iz njene knjige je razviden trud, da bi očetovo podobo kar najbolj olepšala. Kako bi tudi drugače! Vse življenje jo je spremljala revščina, ki je pomagala oblikovati njen značaj. Že zgodaj je ostala občutljiva in ponosna. Živela je v času, ko so v družabnem občevanju še vedno raje razpravljali o pesnikovih zasebnih slabostih kot o umetniških razsežnostih njegove pesniške vizije. Hči se je zato trudila, da bi ga v javnosti predstavila tudi kot lepega človeka.

Leta 1905. so v Ljubljani z velikimi slavnostmi, ki jim je prislunil ves slovenski svet, odkrili Prešernov spomenik. Treba je priznati, da navkljub vsemu zunanjemu blišču niso pozabili

čili za najbolj inteligentno žensko takratne dobe. »Če bi bila moški, bi se tudi jaz uvrstila med boritelje za narodno blaginjo,« je zapisala sama. »Pričela bi tam, kjer je bil prenehal moj oče utrujen in ves obupan.«

Na ljubljanskem pokopališču ji je nekdo postavil celo nagrobnik, v kateri so bili vrezani Prešernovi stih iz Sonetov nesreče. Ko bi morali ljubljanski grob Ernestine Jelovšek leta 1967 prekopati, je za to zvedel kustos Prešernovega muzeja v Kranju in velik Prešernov častilec Črtomir Zorec. Njene pozemske ostanke in nagrobnik je dal prepeljati v Kranj. Kmalu zatem so pozemske ostanke Ernestine Jelovšek ponovno zagreblili v zemljo v Prešernovem gaju v Kranju, v neposredni bližini očetovega groba. Poleg so bili le nekateri njeni osebni znanci in skupina slavistov.

Janez Kajzer

Pozdravljeni!

(Pisano o božiču leta 1907.)

Amerika, dežela hrepenenja, z neizmernim bogastvom blagoslovljena Koromandija, kamor so bežali v dneh bridkosti vsi ubogi in obloženi — kje si, Amerika, obljubljeni dežela? Ni je več. Kakor čez noč je planil preko nje vroč vihar, hujši od kuge in vojske. Kjer je bilo še zvečer zeleno življenje, je bila zjutraj smrt. Prazni so rudniki, zaprte so tvornice, železna kolesa stoje in rjave. Kje ste zdaj vi, kako vam je, bratje, ki ste pobegnili nekoč v obljubljeni deželo s Slovenskega, iz Ogrskega, iz Bosne in iz Banovine? En sam mesec, ljudje božji, en sam mesec in iz tristotisočernih delavcev je bilo tri sto tisoč beračev! To je samo začetek, zakaj kosa kosi dalje, brez misli in brez usmiljenja. Danes še v postelji, jutri boš spal na cesti, danes še kruh v roki, jutri kamen! Iz tristotisočernih jih bo pet sto tisoč, iz petstotisočernih jih bo milijon. Kako vam je zdaj, bratje?

Tako vam je kakor otroku, ki je bil pobegnil od rodnega doma, ker ni imela mati, da bi mu dala kruha. Ko je obolel, se je vrnil k sirotni materi in pozdravila sta se s solzami. Kakor po izgubljeni bitki beže nešteti črni bataljoni, molče, brez upanja. Vsak teden, ljudje božji, vsak teden trideset tisoč! Vsak teden jih plane v njujorškem pristanu trideset tisoč na barke, trideset tisoč beguncev; in mesec ima štiri tedne, in leto ima dvainpetdeset tednov! Kdaj bo konec te strašne proceseje, ki roma preko morja?

Tam so gnojili zemljo s potom s svojega čela, tam so gonili silne stroje z močjo svoje krvi — brez moči in brez krvi beže zdaj, izdani, premagani. Kakor pred kugo hodi strah pred to procesijo, nosi njen težki križ, ki sega do neba . . .

Gneto se množice v pristanu, moški, ženske, otroci. Preveč jih je za tesne barke; blagor mu, ki je zasopljen skočil z mostu na krov! Tisoč jih stoji na produ, obupanih, jokajočih; v mrazu in vetru, do drugega tedna.

Do vrha, od kota do kota je natlačeno strašno medpalubje Cunardove barke. V prostor, kjer bi se gnetlo dvajset ljudi, so jih potisnili petdeset. Moške, ženske, otroke. Postelje ni; na tleh leže, drug ob drugem, drug na drugem. Voda je smradljiva, in še tiste je premalo; jed je plesniva, in tudi te je

premalo. Da bi vsaj zraka bilo, vsaj zraka, ljudje krščanski! Prvi dan mine — spiš, ker si truden; drugi dan mine — spiš, ker si bolan; tretji dan pride, pa te tišči v prsih in v grlu; zdi se ti, da te pozdravlja smrt. Tako vozijo Kitajce v San Francisko — tako vozijo, grešniki prekleti, krščanske ljudi v domovino! . . . Reci mu hudo besedo, prosi ga vode in zraka, pa se ti bo smejal ali pa te bo udaril v obraz . . . Tako beže begunci, od nesreče gnani. Štirinajst dni trpljenja neskončnega. Petnajsti dan stopijo na trdo zemljo, umazani, bolni, do smrti trudni. Moški gledajo temno v tla, ženske se optekajo kakor pijane, otroci jokajo. In še tri dni. Zakaj tisoči že čakajo na železni voz; čakajo pod milim nebom, na blatnih tleh, na svojih culah, v plahite zaviti. In spet tri dni; zakaj daleč je od morja v domovino. Natlačeni v nizki, črni voz, tesno drug ob drugem; iz potu, iz bolne sape se vzdiga težek vzduh; oči so zatisnjene, zaspati ne morejo. Tako se vozijo v domovino krščanski ljudje, tisti delavci, ki so s svojim potom in s svojo krvjo ustvarili bogastvo obljubljenega dežele; toliko bogastva, da ga je bila sita sama požrešna Koromandija in da je rekla svojim delavcem: »Dodelali ste, dovolj imam, poginite zdaj!« — Minil je tretji dan; iz železnih voz, težko sopečih, bruhne črna procesija. — Pozdravljena, domovina!

Trije izmed njih so stali pred vasjo. Vsi trije prezgodaj ostareli, mrki in upognjeni, bolni od bridkosti in od dolgega romanja. Večer je bil; tam spodaj je ležala bela vas, pod borovim gozdom.

Stali so tam kakor troje plahih otrok in niso mogli dalje.

Prvi je rekel:

»Pet let bo že, pet dolgih let, ko sem se poslovil od svoje neveste. Bogvedi, če še živi, bogvedi, če ni poročena. Blagoslovlila jo nebesa, če mi je zvesta; blagor nji in njenim otrokom, če je poročena! Šel sem, da bi ji prinesel bogastva, pa ji prinašam bridkost in skrb. Kako bi stopil prednjo, da ne zakrijem obraza od sramu, da se v zemljo ne pogreznem pred njenimi očmi? Potnika-siromaka ne bo ljubila; blagoslovljena ji sreča, meni pa gozd in cesta!«

Drugi je rekel:

»Deset let bo, deset dolgih let, ko sem se poslovil od matere, sirotne starke. Ali še živi, ker ji ne da umreti spomin in koprnenje, ali pa je umrla od brid-

kosti in je zapuščen njen grob? Če je umrla, gleda name iz nebes, ker je bila svetnica; če živi, gorje meni! Kako bi stopil prednjo, ko sem obljubil na kolenih, da prinesem belega kruha, pa prinašam bridkost in skrb? Rajši bi točil solze na njenem grobu nego pred njenim obrazom; če ni umrla, bo umrla od bridkosti!«

Tretji je rekel:

»Ženo sem ostavil doma in troje otrok; sedem let, sedem dolgih let. Potrpite, sem rekel, in čakajte, Bog se nas bo usmilil; ko se povrnem, bo hiša nova, bo hlev poln in bo zemlja spet rodila. Zdaj pa jim prinašam vrhano mero siromaštva in bolezni. Ali še stoji tista kočica in ni razpala, da bi je ne spoznale več moje oči? Ali še živi moja žena, čaka name vsako opoldne in vsak večer, polaga mojo žlico na mizo in gleda proti durim? Ali še žive moji otroci, sirote, in jih niso pogнали v svet? Rajši bi jih vse pozdravil na zapuščeni gomili, nego da bi stopil prednje siromak in bolnik!«

Stali so nad vasjo vsi trije, mrki in upognjeni. Nobeden izmed njih se ni okrenil, nobeden se ni napolil proti gozdu; kakor vkopani so stali. Zakaj koprnenje je bilo večje od bridkosti. Za roke so se držali, kakor plahi otroci, ko gredo skozi gozd; in so se napolili v vas.

Prvi je stopil v hišo svoje neveste in je ostal na pragu, kakor berač in popotnik. Nevesta je zajokala od radosti, objela ga je okoli vratu in ga je poljubila.

»Pozdravljen, kakor si! Pozdravljen, kakor da si se pripeljal na belih saneh s četverimi vrcanci!«

Drugi je stopil v hišo svoje matere, upognjen in plah je stopil. Mati pa je zajokala od radosti in ga je poljubila na obedve lici.

»Pozdravljen, otrok moj, kakor si! Da si prišel kakor kralj in gospodar, ne bi te pozdravila tako vesela! Bog mi je dodelil ta pozna leta, da te vidim!«

Tretji je stopil v hišo svoje družine, stal je na pragu v sramu in bridkosti. Takoj ga je spoznala žena, spoznali so ga otroci in so ga objeli.

»Pozdravljen, mož, pozdravljen, oče! Lepše pozdravljen, kakor da si prišel s srebrom in zlatom! Na mizi je tvoja žlica, je polna skleda, večerjaj z nami; zato da bo praznik in radost v tej hiši!«

Pozdravljeni!

Vi, ki ste tujo zemljo gnojili s potom s svojega čela, ki ste jo napajali s svojo gorko krvjo — pozdravljeni!

Državna založba Slovenije

opozarja na novosti slovenskih pisateljev

Anton Ingolič

Pradedje

Pradedje je zgodovinski roman, ki prinaša snov iz velikega kmečkega upora leta 1635. Upor, ki doslej še ni bil niti zgodovinsko temeljito raziskan niti literarno upodobljen, je zajel vso spodnjo Štajersko in del Kranjske; bil je tako silovit, da je v marsičem prekosil vse prejšnje in poznejše upore, saj so uporniki zavzeli, zažgali in oplenili okoli osemdeset gradov, graščin, samostanov in župnišč. Središče tega upora je bilo na področju od Studenic pod Bočem do Frama pod Pohorjem; v tej regionalni zamejenosti pa leži tudi pisateljeva rojstna vas Spodnja Polskava. Tako se že od vsega začetka ob novem Ingoličevem romanu srečamo s tremi zanimivimi dejstvi: pisatelj, ki ga je doslej v glavnem privlačevala sodobna snov, je tokrat posegel v davno preteklost in se spoprijel z zgodovinsko tematiko; drugič: ta zgodovinska snov še ni bila odkrita, roman z umetniško govorico torej odpira novo, slabo znano zgodovinsko poglavje in navsezadnje se roman dogaja v krajih, kjer je pisateljeva domačija in na katere je Ingolič čustveno vezan. 466 strani, cena: pl. 185 din

Vitomil Zupan

Zasledovalec samega sebe

Zasledovalec samega sebe je tretji roman iz triptiha, ki ga sestavljata še Potovanje na konec pomladi in Klement. Glavni junak romana je Tah, pozneje Blais Demonde in naposled spet Tah, pravzaprav nekakšen »antijunak«, popolnoma samosvoja, zanimiva in tudi znamenita prikazen sodobnega slovenskega leposlovja. V tem romanu gre torej za zgodbo življenja, ki je silovito razgibana in razburljiva, vseskozi skrivnostna, napeta, romantična. Ta zgodba se začne v nekakšnem clochardskem ozračju Montmartra, njen junak Tah ubije skrivnostnega Ezekiela, resda v nekakšni samoobrambi, nato je mobiliziran v tujsko legijo, pobegne, se udinja za mornarja, postane slepi potnik, doživi brodolom, se znajde na skrivnostnem osamelem svetilniku, se zaljubi v lepo mlado Palis, prebiva v Španiji kot mornar, spozna eksotično in petično lepotic Mirando, postane kot Blais Demonde iznenada bogat dedič, se odpove gnilobnemu življenju na »svojem« gradiču, sprevidi jalovost bogatega življenja in se po skoraj čustveno otopeli epizodi z lepo Palis naposled spet odloči za potepuštvu, poskuša samomor, a se zadnji hip reši in razbremenjen muk odide ali se vrne v življenje. Taka je zgodba tega romana, ki po fabulativni in spoznanjski plati ustvarja enotno romaneskno celoto. Izid te knjige prav gotovo pomeni obogatitev slovenske proze. 180 strani, cena: pl. 145 din

Franček Rudolf

Kam je mama šla

Mladi slovenski avtor Franček Rudolf se tokrat predstavlja knjižni publiki s svojim prvim romanom. Snov te izrazito živahne pripovedi je pisatelj zajel iz svojih otroških let, to zgodnjo avtobiografijo pa je konfrontiral z opisi otroštva svojega sina. Tako je nastala zanimiva knjiga, ki na dveh nivojih obnavlja isto temo: stopanje otroka v mnogokrat nerazumljivi svet odraslih. Knjiga ima svojevrsten čar; neposrednost pristopa k snovi se kaže tudi v avtorjevem pogovornem, nekonvencionalnem in hkrati izrazito komunikativnem izrazu. 288 strani, broš. 100 din

Knjige lahko naročite na naslov

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

Inozemski oddelek, Titova 25,
61000 Ljubljana

Šli ste, da bi pobegnili brezbožni krivici, ki je zaslužnija človeka, po božji podobi ustvarjenega; vračate se, da oznanjate: od proda do proda, od vzhoda do zahoda je razprostrla svoje črne peruti krivica, ki je zaslužnija človeka, po božji podobi ustvarjenega!

Pozdrav vam in upanje, kajti živ je Kristov evangelij in se bo slavno razodel!

Vam pa, bratom onkraj morja, ki ste bolni in ubogi in strmite s koprnenjem proti domovini, vam, ki vas bo lačne in jokajoče obsvetlil sveti božič, vam najlepši pozdrav! Od srca do srca gre čista misel, z njo gre veliko upanje, do nebes kipeče!

Pozdravljeni! —

Ivan Cankar

Praznik književnice Anne Krasne

V Ajdovščini je 30. novembra lani, kjer si je po vrnitvi iz Amerike urenila svoj novi dom, naša znana književnica in časnikarka Anna Praček Krasna praznovala svoj 75. rojstni dan. V naši reviji smo o njej pisali že večkrat, dobro pa jo poznajo zlasti številni naši rojaki v ZDA, zato menimo, da nam je ni treba posebej predstavljati. Omenimo naj le, da je bila Anna Krasna leta 1974 tudi med prvimi tremi slovenskimi izseljenci, ki so za svoje delo med narodnoosvobodilno vojno prejeli zlata priznanja Osvobodilne fronte.

Svoj jubilej je praznovala v krogu svojih najbližjih domačih in nekaterih prijateljev, voščila pa so ji poslali tudi številni prijatelji iz ZDA. Žal pa mnogih dobrih prijateljev ni več med živimi, med njimi tudi ni več njenega dobrega moža Adolfa. Njegova izguba jo je zelo prizadela.

Anna Krasna v zadnjem času pregleduje in ureja obilico pomembnega zgodovinskega gradiva, ki ga je pripeljala s seboj iz Amerike, hkrati pa piše spomine na svoje delo in življenje med ameriški Slovenci. Vse to bi rada izdala tudi v knjigi. Knjižno izdajo bi zaslužila tudi njena druga knjiga — izbor iz njenega književnega dela.

Sneženi mož na Primorskem

»Snežilo bo, a ne pri nas,« je rekel Boris.

»Zakaj ne bi snežilo tudi na Primorskem,« se je razjezila Magda.

Na tihem so le upali, da bo poslala zima nekaj oblakov snežink tudi k njim.

In glej, nebo se je stemnilo, naletavale so snežnike.

»Sneg! Sneg!« so kričali otroci.

Le malo snežnik se je spustilo na tla, saj jih je veter sproti odnašal drugam.

»Nič ne bo s snegom!« so tarnali otroci.

»Za sneženega moža, pa četudi za najmanjšega bo že,« je rekel Boris.

Stekel je na dvorišče in naredil iz snega, kolikor ga je nametlo, najmanjšega sneženega moža.

Vtem je že posijalo sonce. Otroci so se zbal za sneženega moža, saj bi ga sonce kmalu snelo. Takrat se je Boris domislil. Odprl je hladilnik in dal na poličko najmanjšega sneženega moža. Sneženi mož se je v hladilniku prav dobro počutil in otroci so ga hodili gledat tri dolge tedne. V veselje sneženega moža in v veselje otrok.

Franc Trampuš

Kako se je France Prešeren brati učil

Ko je bilo Francetu sedem let, ga je iz Vrbe vzel k sebi stric, očetov brat Jožef, ki je bil župnik v Kopanju pri Račni. Gotovo ga je že on začel učiti branja in pisanja. V Kopanju takrat ni bilo šole, zato ga je poslal leta 1810 v šolo v Ribnico na Dolenjskem. Ta šola je namreč po vsem Kranjskem slovela za vzorno.

Kako so se takrat učili?

V prvem razredu je bilo 60 do 70 šolarčkov. Zraven škrljaste tablice, kamenčka za pisanje in krpice za brisanje je vsak učenec imel tablico, na kateri so bile natisnjene vse črke abecede, seveda nemške. Učitelj Anton Klibar je po enega šolarja klical k svoji mizi. Učitelj je prebral črko, učenec je ponavljal za njim. Prešer-

nov učitelj Anton pa si je izmislil še posebno zvijačo, da so si šolarji abecedo boljše zapomnili. Med ponavljanjem posamezne črke je zbadal z iglo otroka v prst ali pa mahal s palico po glavi in hrbtu, ter tako res vtepal učencem črke v glavo. Buške na glavi, krvavi, ranjeni in gnojni kazalci so bili znamenje učencev iz Klibarjevega razreda, mlajšim otrokom pa strašilo, da so se bali šole.

Pobožnega učitelja Klibarja sta ljubljanski škof in ribniški župnik pohvalila kot dobrega, marljivega in zelo spretnega v učiteljski službi.

Prešeren je takšno šolo dobro prestal. Ob koncu prvega razreda je dobil drugo, ob koncu drugega razreda pa prvo darilo in vpisali so ga v »zlato knjigo«.

Še pred tridesetimi leti je bila »zlata knjiga« na ribniški osnovni šoli. V spomin na pesnikovo šolanje v Ribnici in v spodbudo za učenje so jo nam učencem pokazali vsako leto na Prešernov dan. Zdaj jo hrani muzej v Ljubljani.

Polona Kovač

Nasmejmo se

Marko se pod klopjo igra z ladjico iz papirja. Učitelj opazi, da so Markove misli druge in ne pri pouku. Nenadoma ga pokliče:

»Marko, kdo je izumil električno žarnico?«

»Jaz že ne!« naglo odvrne Marko.

Marka je poslala mama v pekarno po kruh.

»Prosim kilogram kruha!«

Pek je stehal kruh in ga dal Marku. Toda Marko ima ostre oči in je opazil, da je pek slabo stehal.

»To pa ni kilogram, premalo je,« se je uprl Marko.

»Kaj bi se jezil pobič, boš pa laže nosil,« mu je odgovoril pek in mu pomolil kruh.

Marko je vzel kruh in pustil na pekovi mizi tri dinarje.

»Hej, ti, premalo je!«

»Kaj bi se jezili,« je odvrnil Marko, »boste pa laže šteli.«

Ljudski pregovori

Kar se Janezek nauči,
to Janez zna.

Voda vse opere,
samo sramote ne.

Najboljša pijača teče
izpod skale.

Črtomir Šinkovec

Uganka

Ko se zazori,
do noči se skrije,
svetla spet zasije
v črni čas noči
(luč)

Proslavili smo rojstni dan republike

Tudi mi v Esslingenu smo praznovali 29. november, dan republike, in to skupaj z učenci srbohrvatske šole. Tovarišica srbohrvatske šole je imela govor. Povedala nam je, da je 29. november rojstni dan Jugoslavije. Zato ta dan imenujemo dan republike. Tudi mi smo se naučili nekaj pesmic. Pionirji srbohrvatske šole pa so pripravili tudi majhen folklorni program. Kot gostje so bili navzoči tovariš konzul in zastopnik Ljubljanske banke iz Stuttgarta. Konzul je izročil pionirsko zastavo pionirskemu odredu »Budučnost« iz Esslingena. Zastopnik Ljubljanske banke pa je razdelil nekaj knjižnih nagrad najboljšim pionirjem za njihovo delo. Na ta način smo mi pionirji, ki smo začasno v Nemčiji, proslavili rojstni dan naše domovine.

Igor Kupljenik

4. razred, Denkendorf, Nemčija

V Esslingenu smo imeli za dan republike, 29. november, slovenski otroci proslavo. Moj bratec in jaz sva se veselila, da bova nastopila, ker še nikoli nisva. V Esslingen smo se peljali s tramvajem in tudi to mi je bilo zelo všeč, ker se nisem še nikoli tako peljala. V garderobi smo si dali na glave pionirske kape, okoli vratu smo si pa zavezali rdeče rutke. Postavili smo se v vrsto in odšli na oder. Nastopila sem trikrat. Ljudje so ploskali in kmalu nato je bilo proslave konec.

Dagmar Štefe

2. razred, Denkendorf, Nemčija

Ob pol petih smo se odpeljali iz Denkendorfa s tramvajem v Esslingen. Tam smo imeli generalno vajo. Vsak je moral povedati svojo deklamacijo za 29. november. Učiteljica je bila z nami zadovoljna. Nato smo šli iz razreda in se oblekli. Ko smo prišli do Altenheim-Obersdorfa, v dvorano, smo šli najprej v garderobo. Morali smo se pripraviti za nastop. Nadeli smo si plave kapice in rdeče rute. Nekaj časa smo čakali, da so obesili jugoslovansko zastavo in sliko maršala Tita. Jaz sem ta čas ponovil pesem, ki sem jo moral deklamirati s sošolcem Igorjem. Potem smo skupaj odšli na oder. Prvi so deklamirali srbski in hrvaški otroci, nato pa mi Slovenci. Najprej pa smo vsi skupaj zapeli jugoslovansko himno. Kmalu sva bila z Igorjem na vrsti. Deklamirala sva pesmico

»Pozdrav republiki«. Ko sva končala, so vsi gledalci ploskali. To se mi je dobro zdelo. Tudi treme nisem imel več. Slovenski otroci iz Esslingena so zapeli slovensko narodno, za tem sva zopet nastopila midva z deklamacijo »Zdaj v jeseni, prav pred zimo«. Za zaključek prireditve smo vsi skupaj zapeli: »Hej brigade«, kar so navzoči pozdravili z dolgim ploskanjem. Vsi smo bili veseli, da je nastop uspel, čeprav sem bil že pošteno utrujen. Zelo bi me veselilo, če bi bila spet kmalu takšna prireditev.

Robert Štefe

5. razred, Denkendorf, Nemčija

Dragi mladi prijatelji po svetu

Moje ime je Peter Skale, sem drugi otrok v naši družini. Star sem 12 let. Obiskujem šesti razred angleške šole in prvi razred slovenske šole. Imam še dve sestrici in enega brata. Rodil sem se v velikem mestu Torontu. Poneke so starši sklenili, da gremo iz mesta. Zdaj živimo na deželi, kjer imamo sadno farmo. To je blizu Niagarskih slapov, katere večkrat obiščemo. Naša farma je zelo obsežna in smo zelo zadovoljni. Na Toronto se bolj malo spominjam. Kadar cvete drevje, je res prelepo. Jaz imam tudi zelo rad živali, pa tudi šport. Z bratom in sosedovimi prijatelji gremo večkrat na lov.

Peter Skale

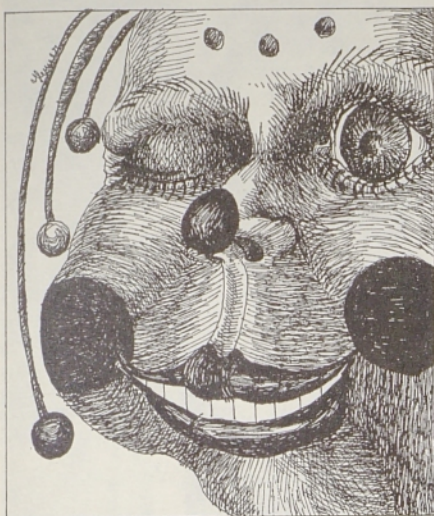
Lipa park St. Catharines

Najboljša mama na svetu

Moja mama se je rodila v Jugoslaviji, na kmetiji v Prekmurju. Mama je najmlajša v družini. Ko je imela pet let, ji je umrla mama. Zelo jo je pogrešala. Leta so pretekla in mama je zrastle. Težko je delala na polju. Ko je imela enainvajset let, se je poročila z mojim očetom. Leto za tem sem se rodila jaz. Ko sem imela dve leti, smo se preselili v Kanado. V začetku je bilo zelo težko. Ata je šel delat v bolnišnico, mama pa na kmetijo. Mene je vzela s seboj in sem tam tudi spala. Kasneje se je zaposlila kot snažilka. To dela še danes. Zelo skrbi za nas vse, zame je najboljša mama na svetu.

Tereza Reiter

Lipa Park — St. Catharines Kanada

Franc Lakovič

Pustu

Pust debeli, pust norčavi
kmalu pride na obisk,
naj se sliši po dobravi
tvojih šem veseli vrisk!

Pa klobase nam prinesi,
tri košare krvavic,
mastne krofe brž zamesi,
medenjake, kup potič!

Pa še tole, pust norčavi,
ker že tak si veseljak,
v smeh vse kisle jere spravi,
dobre volje naj bo vsak.

Jože Šmit

Februar

Vse v ledeni je svečavi,
polje biserno blesti,
vendar dnevi vsi dremavi
v dolge romajo noči.

Dete ve: Zdaj spi narava
in nabira si moči,
da spočita vsa in zdrava
se spomladi prebudi.

Na pragu zrelosti

Ko premišljujemo ob srečanjih s tisočeri problemi in težavami vsakdanjega življenja, smo bolj usmerjeni k sebi, k svojim doživljanjem. Prav je, saj je to, kar zaznavamo v okolju, odvisno tudi od naših, povsem subjektivnih izkušenj, naše osebnosti. Kaj pa drugi? To je vprašanje, ki se nam poraja, kadarkoli premišljujemo o svojih zaznavah drugih osebnosti, ko jih srečujemo na vseh tistih področjih, kamor nas zanese življenjska pot. Verjetno pa je področje, o katerem navadno največ premišljujemo — o naših otrocih.

Otroci zavzemajo levji delež prizadevanj staršev, misli, načrtov, želja. Prav je tako! Končno smo starši izredno pomembni v življenju slehernega otroka, saj s svojim vplivom oblikujemo njegovo osebnost. Toda včasih, v svoji starševski zagnanosti, morda pozabimo, da moramo kljub naši udeležbi pri oblikovanju otroka to mlado, porajajočo se osebnost voditi k samostojnosti, celo spodbujati mladega človeka, da samostojno odpravlja tiste življenjske probleme, ki jih lahko odpravlja glede na svojo stopnjo zrelosti. In ko otrok pride v leta mladostništva, v tisto dobo, ko meni, da je že dovolj zrel, da sam odloča, smo pogosto nezaupljivi. Karkoli storijo naši že odraščajoči otroci, se nam zdi, da le ni ustrezno; v želji, da bi jim omogočili boljše in bolj harmonično življenje s seboj in drugimi, smo polni nasvetov. Ko nasveti in pogovori ne uspejo, izgubimo živce in . . .

Toda poslušajmo, kako takšne razgovore doživljajo mladi: »Utrujena sem od tega,« pravi 18-letno dekle, »da svojim staršem dopovedujem, da nismo pokvarjena in slaba mladina oziroma generacija. Toda vse moje prepričevanje je zaman. Starši svojega mnenja ne spremenijo, vztrajajo pri svojem. Zaradi tega sem tako žalostna. Rada bi jih prijela za roko in peljala v disko-klub, da bi se s svojimi očmi prepričali, da tam ni nič tako pokvarjenega, nemoralnega, da ne uživamo nobenih mamil. Samo plešemo, se pogovarjamo in se skušamo zabavati. To je vse! Ali je to tako nemogoče, grozno, pohujšljivo?«

Tako se upira pretirani roditeljski zaskrbljenosti ena od naših mladostnic. Toda včasih se dialog ne konča le s prepričevanjem staršev, da je življenje njihovih otrok izven domačega kroga povsem normalno, takšno, kot ga pač terja mladost. Kajti ni redkost, da se dialog nadaljuje in posega čedalje bolj globoko v osebnostno doživljanje naših doraščajočih otrok. Kolikokrat slišimo očitke, podobne tem, ki jih omenja sedemnajstletni fant:

»Ko se ne bi tako pretirano vmešavali v moje osebno življenje in življenje vseh mladih od izbire prijatelja, prijateljice, obleke, interesov. V vsem nas omejujejo, zato se mi zdi, da je najboljšo, če smo povsem pasivni, brez osebnosti, mnenj, stališč, želja. Tudi pasivnost odraslim ni všeč. Potem nam začnejo očitati: saj ničesar ne počneš, ne delaš, nobenih želja nimaš. Ko sem bil jaz v tvojih letih, je bil ves svet moj . . . In tako dalje. Kar naredim ni prav . . .«

Lahko bi ure in ure poslušali različna mnenja naših odraščajočih otrok, ki nas opozarjajo, da merila preteklosti ne kaže prilagoditi merilom sedanjosti. Poseganje staršev in vzgojiteljev nasploh v osebnost mladega človeka je navadno odsev skrbi. In vendar takšna skrb — kot vidimo — poraja odpor, prepire, zamero. Vsiljevanje osebnih stališč pa ni vedno samo sad skrbi, ampak včasih tudi rezultat netaktnosti in pretirano posestniškega odnosa do otroka. Včasih so ti neizoblikovani odnosi do otroka posledica lastnih nerešenih konfliktov samih staršev, včasih nezna-

Milenko Pegan: Zamišljena

nja in nepoznavanja razvojnih obdobij otroka in zahtev, ki jih le-ta poraja.

Vsako obdobje terja prilagajanje vzgojnih ukrepov. Zateva pa tudi ustrezen način, kako posredujemo svoje zahteve otrokom. Obdobje zorenja našega otroka v odraslo osebo je hkrati tudi zorenje staršev.

Kajti z razvojem otroka se spreminja tudi vloga in funkcija staršev. Zlasti pa se morajo spreminjati medosebni odnosi staršev in otrok. Nič ne pomaga! Sinu ali hčerki, starima 15 ali 18 let, moramo počasi in polagoma začeti dovoljevati, da hodi vstřic z nami. Ne več za nami! Njegove ali njene napore na poti k samostojnosti moramo celo podpirati. To dozirano dovoljevanje med drugim tudi pomeni: mlad človek naj pove svoje mnenje. Starši pa le poslušajmo in ga celo vzpodbujajmo pri izbiri interesov, izbiri prijateljev po njegovih nagibih in merilih. V vsakem dialogu, pa tudi v dialogu med starši in otroci imajo vsi pravico povedati svoje argumente in na njih graditi svoja mnenja, prepričanja. Nikakor pa ne na nekakšni avtoriteti ali pod pritiskom čustev. Verjetno je odveč ponavljati dejstvo, da mladi v času dozorevanja v odrasle osebe potrebujejo odrasle, zrele osebe — starše, vzgojitelje, učitelje. To pa po-

meni, da le-ti morajo, seveda če želijo doseči uspeh v svojih prizadevanjih, vlogo vodje otroka zamenjati za vlogo enakopravnega sogovornika, izkušenejšega svetovalca, ki teži k temu, da oblikuje mladostnika v resnično zrelo, harmonično in prilagojeno osebnost.

Mnogi starši — marsikdaj se tega ne zavedajo in čeprav svojemu otroku želijo vse najboljše — v očeh mladih vzbujajo vtis, kot da namenoma zavirajo njihovo nadaljnje zorenje. Kot da bi jih bilo strah otrokove odraslosti, kot da bi se bali, da bodo z njegovo zrelostjo, samostojnostjo izgubili svoj pomen, veljavo in vlogo staršev. Starši svoje vloge nikoli ne izgubijo. Spremeni se le kvaliteta odnosov ali če hočete — manjši je le delež staršev v vodstvu družine. To je povsem naraven proces!

In še nekaj! Nepomembni, vsaj v očeh odraslih nepomembni očitki, se kmalu sprevržejo v grožnje, grožnje pa v odločitve s tragičnimi posledicami. Janez je že večkrat ušel od doma. Zadnji njegov pobeg se je končal nekje v daljni vzhodni deželi, ko je našel smrt na cesti med »stopanjem« avtomobilov, ki naj bi ga popeljali v bolj razumevajoč svet, kot je bil svet staršev doma.

Azra Kristančič, dipl. psihologinja

Samo drobna knjižica

Odmaknjeni so že spomini iz prvih povojnih let, rahlo zastrti s patino časa. Pa se zgodi kar nenadoma in nepričakovano, da se zdaj ta, zdaj oni dogodek ves živ in svež izlušči iz njih. In tako sem se spomnila tega, kar vam bom povedala zdaj.

V tistih prvih povojnih letih smo vsepovsod, posebej še na podeželju, srečevali žene s črnimi rutami — matere, žene, sestre padlih borcev. Vsaka je nosila v srcu svojo zgodbo. O mnogih smo potem pisali, jih pripovedovali drug drugemu, saj so se nekatere rade izpovedale, ker so morda menile, da s tem odlože del svoje bolečine. Nekatere pa so samo molčale, težko, po drobcih si iztrgal iz njih tisto, kar so preživele. Takšna je bila tudi ona.

Bil je prijazen jesenski dan in tisti majhni belokranjski zaselek, ki je štel le nekaj hiš, se je kopal v mehkih sončnih žarkih. Sedela je pred vežnimi vrati s črno ruto pomaknjeno nizko na oči in luščila fižol. Nekaj kokoši je kokodakalo krog nje. Ob nogah ji je predla majhna siva mačka.

Ustavila sem se pred njo in glasno pozdravila. Ni se zganila, ni me pogledala. Kar naprej je luščila fižol, kakor da me ni slišala. Stopila sem še bliže in ponovila pozdrav še glasneje.

Tedaj šele je dvignila glavo in izpod črne rute se je zazrlo vame dvoje neskončno žalostnih oči: »Aha, vi ste,« je zategnila besedo, »pisali ste, da pridete, da bi se pogovorili o našem Stanku.«

Vstala je. Odložila pehar in stresla luščine od fižola s krila, si popravila ruto in rekla oklevajoče: »Le kaj naj vam povem? Najraje ne bi nič. Saj vidite: Sama sem ostala. Stanka ni več. Moža je pobrala žalost. No, pa ker ste že tu. Stopite v hišo. Nekaj vam bom pokazala.«

V polmračni izbi je stopila k stari komodi in odprla spodnji predal. Iz njega je vzela staro skrbno zganjeno, s čipkami obrobljeno pečo, kakršne nosijo Belokranjice pri narodnih nošah. Razprla je pečo in med njenimi gubami se je prikazala drobna, razcefrana, s temnimi madeži zamazana knjižica. Ponudila mi jo je.

»Vidite, samo to mi je ostalo od našega Stanka.«

Vzela sem knjižico v roke in videla, da so to oguljene Prešernove poezije. Niso imele platnic, orumeneli, razcefrani listi so bili tu pa tam zlepljeni, nekaj jih je tudi manjkalo. Ponekod so bile vidne sledi zapiskov s svinčnikom, ki pa jih ni bilo več moč prebrati.

Kakor da se boji, da bi jo poškodovala, mi je knjižico brž spet vzela iz rok in jo skrbno shranila nazaj med gube čipkaste peče.

Zatem je s stene snela staro družinsko fotografijo v ozkem okviru. Oba z možem sta bila tam in tremi otroki. Dvema fantoma in dekletcem. Pokazala je na starejšega, ki je zrvnan stal ob sedečem očetu in mu držal roko na rami.

»To je bil Stanko. Druge fotografije nimam. Škoda. Ko je bil res takšen fant. Vsi na sliki so že mrtvi, samo jaz še živim. Samo jaz,« je žalostno poudarila.

Potem sva sedeli na klopci pred bajto. Po brajdi so se spreletali kosi in zobali izabelo. Pokazala je na brajdo:

»Tudi to je postavil Stanko. O, bil je res priden fant.«

Vedela sem, da je bil Stanko pri partizanih bolničar. Bil je pogumen, bister in izredno požrtvovalen. Po hudi ofenzivi ga je nekoč pri reševanju ranjencev raznesla granata.

Počasi, po drobcih sem izluščila iz te žalostne matere zgodbo njene družine. Življenje bajtarjev v samotnih zaselkih je bilo težavno. Ker pri hiši ni bilo denarja za zdravnika in draga zdravila, sta že v otroških letih umrla Franci in Tončka. Tudi očeta so zdravili doma, ko mu je v hosti zmečkalo nogo in je skoraj ohromel. Tako se je Stanko odločil že, ko mu je bilo enajst let, da bo zdravnik in da bo zdravil samo siromašne ljudi. Le kako te bomo pa šolali, sta tarnala oče in mati. Pomagal si bom sam, je odločno zagotovil sin. In si je res.

Šel je v mesto, se šolal in živel življenje najrevnejših študentov. Pomagal si je s poučevanjem, sekal je drva gospodinjam, pomival pod, nosil premog, po ulicah je prenašal reklame. Ob počitnicah je prihajal domov in spet pridno pomagal. Pa rad je bral. Ker doma ni bilo knjig, si jih je sposojal pri učitelju. Tiste Prešernove pesmi je pa prinesel iz mesta. Dobil jih je od prijatelja. Vedno jih je nosil s seboj in tako jih je vzela s seboj tudi v partizane.

Precej časa zatem, ko sta z očetom zvedela, da je padel in ko so jima povedali, da je njegovo ime vklesano na spominski plošči v kraju, kjer je umrl, ko že tudi očeta ni bilo več in je ostala sama, se je nekoč pod večer oglasil tujec. Povedal je, da je Stankov soborec in veliko lepega ji je pripovedoval o njem. Ko se je že poslavljaj, pa je segel v žep in ji dal v papir zavite Prešernove poezije.

»Ne vem, ali bo še večja vaša žalost, zato se nisem mogel prav odločiti, ali naj vam jo dam. To je knjižica vašega sina, ki jo je vedno nosil s seboj. Velikokrat nam je iz nje bral. Tudi takrat, ko je padel, jo je imel s seboj. Našel sem jo daleč stran s kosom njegovega suknjiča.«

Stisnil ji je knjižico v roke in hitro odšel, kakor da se boji, da bo glasno zatarnala in zajokala.

Pa ni. Saj ni imela več solz. Sinovo knjižico je zavila v najdražje pri hiši, v svatovsko pečo svoje babice.

To je zgodba neke drobne knjižice Prešernovih pesmi, zgodba neke matere v samotnem belokranjskem zaselku, ki danes po skoraj tridesetih letih skoraj gotovo ne živi več.

Ina S.

Z otroki je križ

V decembrski številki *Rodne grude* sem prebral:

»Letos smo prvič slovenski otroki iz Malmeja in Landskrone preživeli počitnice v domovini.«

Stavek je napisala desetletna deklica s Švedskega. Vse drugo je razvidno iz stavka samega.

Pozornost mi je kajpak zbudila množinska oblika »otroki«. Zamislil sem se nad tem in ugotovil, da je beseda otrok sicer veliko v rabi, da pa imamo podobno kakor z besedama *mati* in *hči* z njo težave zlasti v množini, saj jo včasih čisto po svoje sklanjamo, zlasti v prostem pogovoru in v narečni obarvanosti, na primer:

»Glej, da bo kdo pri otrokih! Z otroci se rad vozim. Prišla je z otroci.«

Vse do zdaj navedene oblike so seveda za knjižno rabo napačne, ker bi se morali stavki glasiti pravilno: »Slovenski otroci iz Malmeja in Landskrone smo letos prvič preživeli počitnice v domovini.« — »Glej, da bo kdo pri otrocih!« — »Z otroki se rad vozim.« — Prišla je z otroci.«

Vidimo, kako se v vsakdanjem govoru in v knjižni rabi menjavata glasova »k« i »c«, in sicer včasih ravno navzkrižno: v vsakdanjem govoru je »c« tam, kjer bi moral biti po knjižnem predpisu »k«, in »k« tam, kjer bi moral biti »c«.

Od kod in zakaj vse to?

Jezikovni pojav zamenjave »k« s »c« sega daleč nazaj v zgodovino slovenščine. Ohranil se je še do danes v narečnih oblikah, kakor so: brez *velicga* dobička, *druzga* nimam nič, čisto do *suzga* me je obral. Knjižno bi to zapisali: brez *velikega* dobička, *drugega* nimam nič, čisto do *suhega* me je obral. Če bi zapisali: brez *velicega* dobička, *druzega* nimam nič, čisto do *susega* me je obral — bi se nam zdelo hudo po starem.

Nekaj podobnega, kakor če preberemo Stritarjevo pesem:

Ali še bolj znano:

Po gladkem ledu se otroci	Tam na klancu je vse živo:
drve, ne vejo, kaj je mraz;	vkup so iz vasi otroci,
nagajajo si s kapo v roci —	vsak sani in premrli roci
kako vesel je zimski čas!	vozi in drži se krivo.

Tudi tu se nam zdita obliki »v roci« starinski in bi ju danes gladko nadomestili s sodobnejšo »v roki«. Jezik je namreč sistematično urejen organizem in mehanizem hkrati, tako da pogosto deluje v njem načelo doslednosti in podobnosti, kjer se ne zavedamo več nekdanjih, starih zakonov, ki so svoj čas povzročili katero od glasoslovnih sprememb.

Ena takih starih glasoslovnih sprememb je tako imenovano mehčanje ali palatalizacija. Jezikoslovci naštevajo tri.

Prvo mehčanje je povzročilo, da so se »k«, »g« in »h« pred »i« in »e« spremenili v »č«, in »š«, na primer: *tek* — *tečem*, *poseg* — *posežem*, *posluh* — *poslušen*. Podobno: *roka* — *ročica*, *noga* — *nožica*, *muha* — *mušica*. Ali: *oko* — *oči*, *gnati* — *ženem*, *uho* — *ušesa*. Seveda tudi: *molk* — *molčati*, *krog* — *kročnica*, *posluh* — *poslušati*, *dasi* tu šele posredno.

Drugo mehčanje je povzročilo, da so se »k«, »g« in »h« pred »i« in »e« spremenili v »c«, »z« in »s«, na primer: *otrok* — *otroci*, *obleka* — *obleci*, *suh* — *susega* (*suzga*), kakor sem že omenil.

Tretje mehčanje je povzročilo spremembo »k«, »g« in »h« v »c«, »z« in »s« v primerih, kakor ga imamo v: *kneginja* — *knez*.

Zdaj se lahko vrnemo k začetku. Kakor se je deklici s Švedskega zdela množinska oblika »otroki« naravna, saj sklanjamo tudi druge samostalnike podobno, na primer: *potok* — *potoki*, *rak* — *raki*, *vzrok* — *vzroki*, tako torej po njenem tudi *otrok* — *otroki*, tako se je med Slovenci že na splošno uveljavilo nekaj sprememb, ki ne upoštevajo mehčanja. Že prej sem omenil obliko »v roki«, ki je nadomestila starejšo, po zakonitosti mehčanja pravilnejšo »v roci«. Pogledamo pa lahko tudi novejše besede, narejene po zgledu *roka* — *ročica*. Zdaj, ko ne upoštevamo več mehčanja, pravimo: *roka* — *rokica*, *noga* — *nogica*, *muha* — *muhica*, *streha* — *strehica*. Zanimivo je, da sta značilen spremljevalec tega pojava večinoma tudi poudarek in pomen besed. Starejše besede imajo poudarek večinoma na *i*, na primer *ročica* (pri vozu), *mušica* (majhna žuželka). Novejše besede na *-ica* imajo poudarek na korenu in večinoma drugačen pomen: *rôkica* (majhna roka, zlasti v otroškem govoru), *mûhica* (majhna muha). Podobno ločimo tudi *strešico* (na č, ž in š) od *strehice* (blatnika pri kolesu) in podobno.

Jezik se venomer spreminja in njegova usoda je odvisna od nas govorečih, ki se ga moramo vsak zase sproti naučiti, zato je naravno, da se posamezne »nenavadnejše« oblike počasi izgubljajo, opuščajo in prehajajo v »navadnejše«. Mogoče bi spremembe nastajale še pogostje in bi razvoj tekkel hitreje, če ne bi v modernem času šola in tisk vplivala zaviralno na težnje k posameznim spremembam.

Janko Moder

Pohod na Triglav

Že pred nekaj meseci smo vas na kratko seznanili s pobudo slovenskega planinskega društva Triglav v Švici, da bi letos organiziralo izseljenski pohod na Triglav. Dali so mu naslov »STO TRIGLAVANOV NA TRIGLAVU«, udeležili pa naj bi se ga predvsem slovenski rojaki, ki živijo po svetu, ne glede na to, kako se imenuje njihovo društvo. To bi bila obenem tudi proslava petletnice delovanja edinega slovenskega planinskega društva med rojaki na tujem.

Dogovorili smo se, da bo kot soorganizator pri pripravah za ta pohod sodelovalo tudi naše uredništvo, Planinska zveza Slovenije pa bo pomagala pri rezervacijah prenočišč v planinskih domovih in izdelavi najprikladnejše maršrute, ki jo bodo lahko zmogli tudi nekoliko starejši rojaki.

Določeni je tudi že datum pohoda: začetek bo v petek 30. julija, zaključek pa v nedeljo 1. avgusta.

Podrobne podatke o pohodu skupaj z navodili, kaj vse boste potrebovali (primerna obutev, obleka idr.) bomo objavili v prihodnjih številkah.

Rojaki po svetu, Triglavani in člani vseh drugih slovenskih društev, pridružite se našim Švicarjem na pohodu na Triglav! Nemudoma pošljite prijave o udeležbi na naslov Triglava v Švici ali na naše uredništvo.

V Švici sprejemata prijave:

AVGUST TEROPŠIČ
(predsednik SPD Triglav) 8706 Meilen
Seestr. 358, tel.: 01/923 48 28

in

JOŽE JELOVČAN
(podpredsednik SPD Triglav)
8155 Niederhasli
Eierbachstr. 9, tel.: 01/94 42 18

Prijave pa lahko tudi pošljete na naslov:

UREDNIŠTVO RODNE GRUDE
61001 Ljubljana
Cankarjeva I/II, p.p. 169

NOVA SLOVENSKA POTNIŠKA AGENCIJA V KANADI

TRANS- TURIST TRAVEL LIMITED

je nova slovenska potniška
agencija, ki jo je odprl znani
rojak Tony Vršič. Ukvarja se
z organizacijo rednih in
charterskih poletov v Jugoslavijo
in po vsem svetu. Oglasite se pri
nas, vaše potovanje vam bomo
uredili po vaših željah!

Trans — Tourist Travel Limited
1004 BURNHAMTHORPE
ROAD EAST MISSISSAUGA
ONTARIO,
CANADA L4Y 2X6
(1/2 mile west of Dixie Rd.)
TEL. (416) 277—1401

domači ansambli

Kvartet DO

Kvartet Do je na področju slovenske narodne glasbe razmeroma mlada skupina, ki obstaja komaj dobri dve leti, vendar se je v tem času vidno uveljavila. Skupina je obstajala že prej in je šele kasneje preusmerila svoje delovanje na področje narodne pesmi. Pobuda je prišla s strani radijskih delavcev, ker se je pokazala potreba po tej pesmi in so želeli obogatiti spored narodne glasbe v radijskem programu.

V Kvartetu Do so se našli štirje poklicni pevci, ki imajo podobna stališča do narodne glasbe. Želeli so pokazati slo-

neraciji pravo narodno glasbo po zapisih starih več kot sto let s tako priredbo, da jo zmorejo tudi skupine, ki niso sposobne zahtevnejših aranžmajev in jo lahko s pridom uporabljajo ter interpretirajo. Kvartet Do želi, da bi ogreli s to pesmijo vse Slovence, živeče kjerkoli na zemeljski obli, skratka vse, ki si to pesem želijo, predstavljeno na pristen in dostojen način. Mirno lahko zapišem, da so svoj namen tudi dosegli, priljubljeni so tako pri preprostih kot pri izobraženih ljudeh. To se je pokazalo tudi v pismih, ki jih je RTV Ljubljana dobivala kot prošnje in želje za ponovitev njihove TV oddaje. Veliko želja je prišlo tudi iz

Kvartet DO. (Od leve proti desni: Peter Ambrož, Peter Čare, Danilo Čadež, Tomaž Tozon)

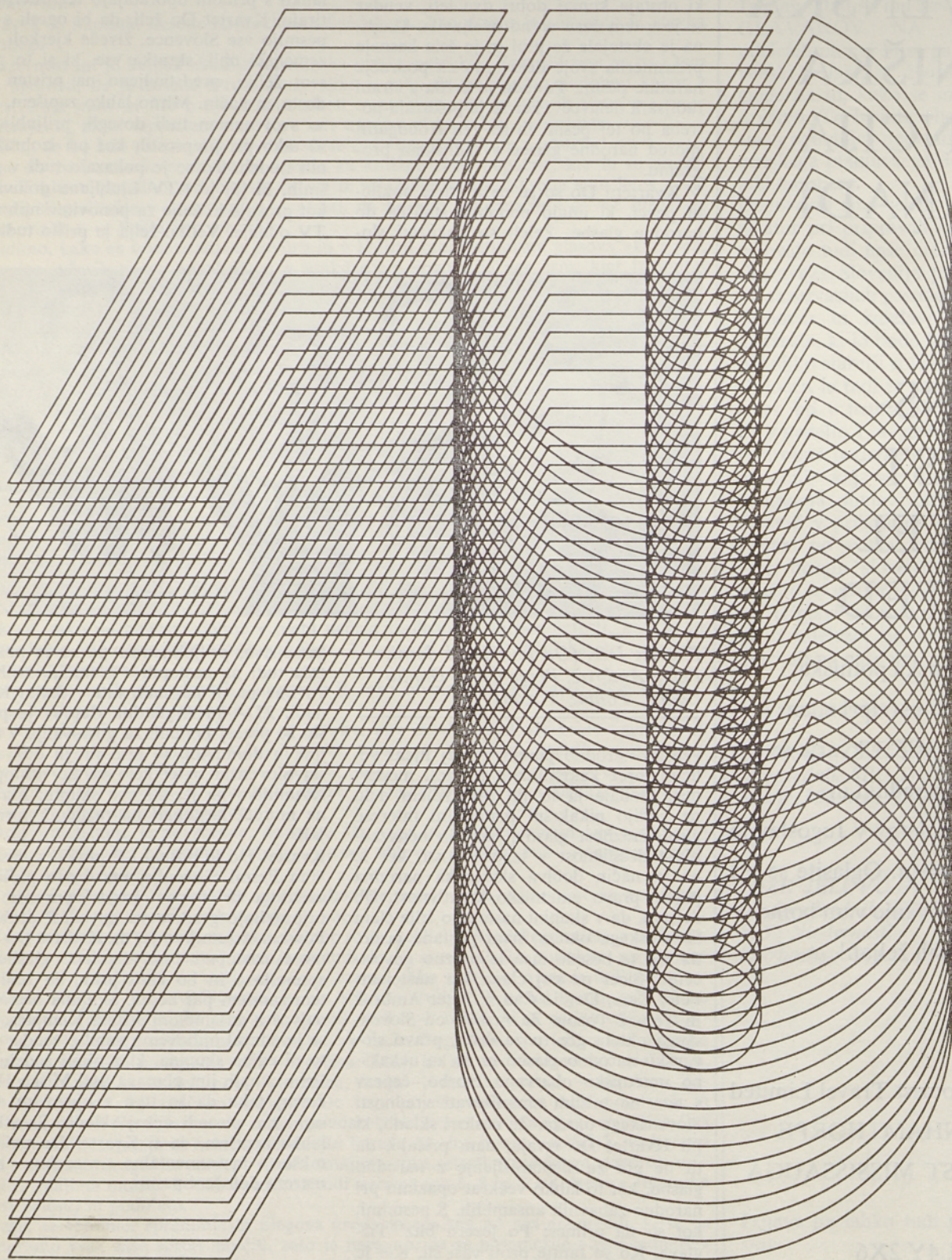
vensko narodno pesem v vsej njeni veličini, brez kakršnihkoli primesi modernega podajanja in jih pri svojem delu ne vodijo nikakršni materialni interesi. Čista izraznost glasov, barv in nenazadnje tudi sličnost v izpovednosti, ker le na ta način dobiva slovenska narodna pesem pravo umetniško kreativnost. Ob dejstvu, da v skupini nastopajo trije člani Slovenskega okteta, nam postane jasno, da vse te besede niso le prazno govoričenje. Sicer pa naj člane kar naštejemo: Peter Čare, Danilo Čadež, Peter Ambrož in Tomaž Tozon. Za razliko od Slovenskega okteta gre tu za čisto, pravo slovensko narodno glasbo in ne za nekakšno umetniško obarvano tvorbo, čeprav s tem ne mislim zmanjševati vrednosti Slovenskega okteta. Že naslovi skladb, ki jih Kvartet Do izvaja, nam pričajo, da tu ne gre za slepomišljenje z narodno glasbo, kot to lahko večkrat opazimo pri narodno-zabavnih ansamblih. S pesmimi, kot so na primer: Po jezeru bliz' Triglava, Ko so fantje proti vasi šli, Kje je moj mili dom in druge, so želeli tudi v tej smeri obogatiti radijski arhivski program, ki ga radio s pridom uporablja. Kvartet Do je želel predstaviti mlajši ge-

zamejstva, priljubljenost pa se je pokazala tudi na nastopih v Nemčiji. Njihovo ime pa ni neznano niti v daljni Kanadi, ZDA in Argentini. Čeprav je prišlo že precej ponudb za gostovanja v tujini in domovini, se niso mogli odzvati, saj Slovenski oktet zelo veliko nastopa, razumljivo pa je, da obe skupini hkrati ne moreta nastopati na različnih turnejah.

Kvartet Do je posnel LP ploščo z naslovom Pesmi Slovenije, eno malo ploščo, cartridge in cimpact kaseto, pravkar pa pripravljajo gradivo za novo LP ploščo. Povsem razumljivo je, da Kvartet Do ne more nastopati brez ustrezne glasbene spremljave in bo zato prav, da tudi o tem zapišem par besed. Skupina nastopa največ z ansamblom Jožeta Kampača, ki se je odzval njihovemu vabilu, vendar pa to ni edina skupina, ki z njimi sodeluje. Pri nastopih jim pomaga tudi Miško Hočvar, tako da so tudi z njegovim ansamblom posneli nekaj skladb. Skratka, lahko zapišem, da si Kvartet Do poišče takšno instrumentalno zasedbo, kot ustreza določeni pesmi.

Silvo Pust

simbol,
ki zagotavlja
varnost,
zaupnost,
natančnost in ekspeditivnost

ljubljska banka

Revija za vse, ki imajo radi Slovenijo

rodna gruda

mesečna ilustrirana revija za
Slovence po svetu

Tisoči Slovencev, ki živijo raztreseni na
vseh kontinentih, jo radi prebirajo.

Naročite jo tudi vi, priporočite revijo
vašim prijateljem, znancem,
sorodnikom, vsem drugim rojakom.

slovenski koledar 1976

To je vaš koledar! Knjiga, ki jo boste
z veseljem jemali v roke vse leto. Poleg
tega smo vam pripravili tudi lep stenski
koledar s slikami, ki jih boste lahko
ponosno pokazali vsakemu tujcu z
besedami: »To je Slovenija!«

Na naš naslov: Slovenska izseljenska
matica, 61001 Ljubljana, p. p. 169,
Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija
pošljite izpolnjeno naročilnico in takoj
vam bomo ustregli.

NAROČILNICA

Takoj mi pošljite
mesečno revijo Rodna gruda
Slovenski koledar za leto 1976

Točen naslov:

Podpis:

Peti slovenski veleslalom

Slovensko planinsko društvo Triglav v Švici
letos že petič zapored organizira veliko
smučarsko tekmovanje »slovenski veleslalom«.
Tekmovanje bo tudi letos v znanem švicarskem
zimskošportnem središču Unteriberg (kakah 60 km
od Zürich), v nedeljo 29. februarja dopoldne.
Organizatorji želijo, da bi se tekmovalci po
možnosti zbrali v tem kraju že v soboto
28. februarja, kjer bodo v večernih urah pripravili
družabni večer.

Za vse informacije o tem smučarskem tekmovanju
se obrnite na naslov:

Jože Jelovčan
Eierbachstr. 9
8155 NIEDERHASLI
tel.: 01/ 94 42 18

Če ste se preselili . . .

izpolnite naslednji
obrazec in ga v
kuverti pošljite na
naslov naše uprave:
Rodna gruda,
61000 Ljubljana,
Cankarjeva 1/II,
p. p. 169,
Slovenija,
Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Srednji vrh nad Gozd Martuljkom, pogled na Martuljkovo skupino (foto: Ivan Tušek)

rodna gruda slovenija

2

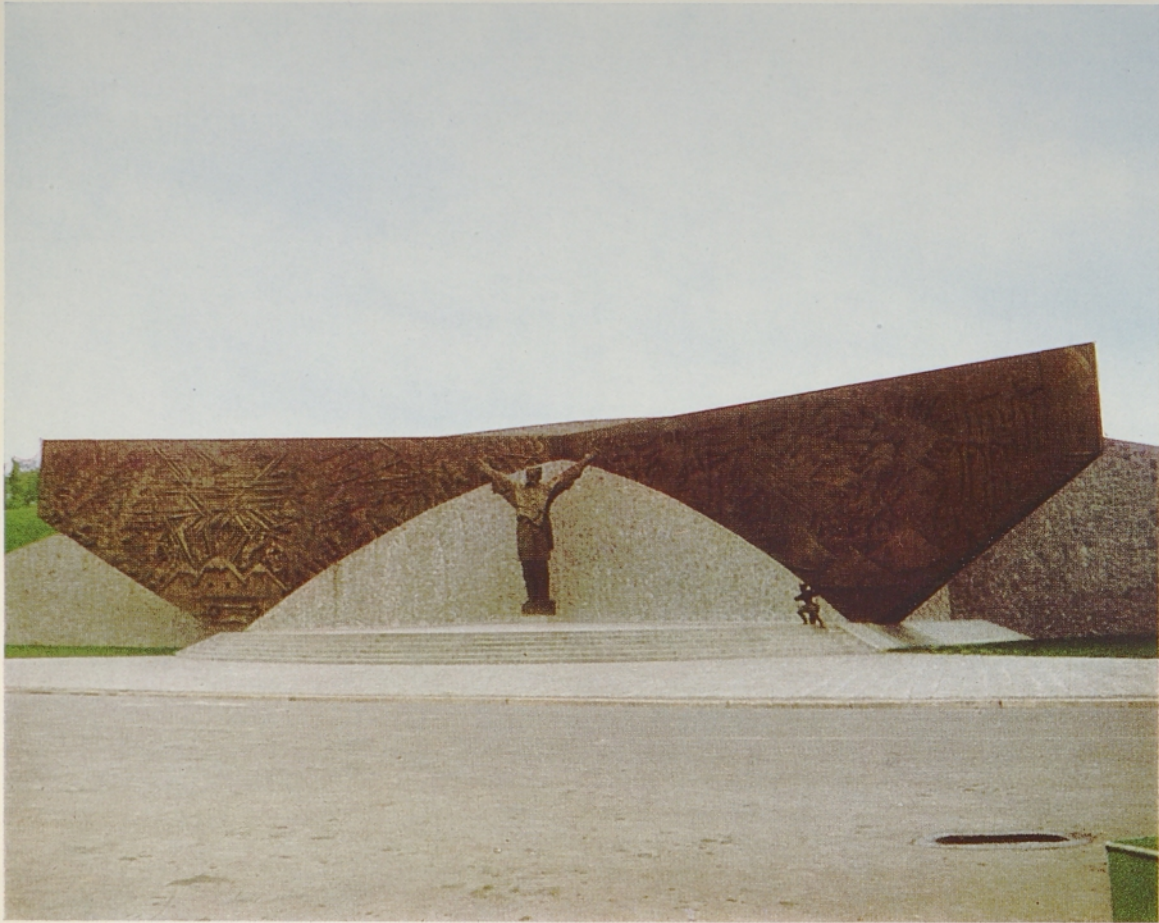
februar
1976

letnik 23

revija za slovence po svetu
magazine for slovenes abroad
revista para los eslovenos en el mundo

Slika na naslovni strani:
*Glavni vhod
v novi klinični center
v Ljubljani*

*Spomenik
Matiji
Gubcu
v Gornji
Stubici*

*Novi
klinični
center
v Ljubljani
ima tudi
na zunaj
lep izgled*

Letters to the Editor

On Saturday, December 20th, a group of volunteers directed by John Pestotnik, Chairman of Tony's Polka Party Radio Committee, in conjunction with the Board of Trustees of the Slovene Home for the Aged of 18526 Neff Rd., performed their annual 12-hour Polka Music Marathon, from 12 noon till 12 midnight, to benefit the Home's building mortgage fund. The event was held at the Slovenian Society Home Upper Hall, 20713 Recher Ave.

Radio personality Tony Petkovsek, WXEN-Stereo 106, broadcast directly from the hall throughout the day and evening. Many other radio and TV personalities in the ethnic music field were also there. Polka musicians, to include some of Cleveland's most popular polka bands, vocalists, button box players and polka fans in general, gathered for the day-long 12-hour jam session. During the evening portion, there were dancing with bands rotating on one main bandstand.

Jim Kozel, Cleveland, Ohio

News in Brief

Better Cooperation on the Way

At a castle near Ancona in Italy, on November 10th of this year, the Ministers for Foreign Affairs of Italy and Yugoslavia, Mariano Rumor and Miloš Minić, signed a treaty settling the final position of the border between the two countries, as well as some other border questions. With the coming into force of this treaty the so-called London Memorandum of October 5th, 1954 has become invalid. The fact that Yugoslavia

and Italy have reached an agreement about everything mentioned in the treaty shows that the two countries have proceeded from the conviction that peaceful co-existence and good neighbourly relations between the two countries and their peoples are in accordance with the main interests of both countries and that agreements concluded so far have created favourable conditions for further development and strengthening of their mutual relations.

By the treaty, both sides have confirmed the principle of providing the best possible kind of protection for the members of national minorities.

An important constituent part of the Yugoslav-Italian treaty is the agreement about the promotion of economic cooperation, which involves the settling of the question of the confluence of the Soča, Idrijca and Timava rivers, the investigation of possibilities for new sea, river and canal routes, and the better organizing of road traffic. A protocol agreement about the setting up of a free trading zone has been added to the agreement about economic cooperation.

JAT's Connections with the World

Starting next spring, Yugoslavia will have, with her own planes, scheduled airline connections with all continents of the world. JAT maintains that by April 1976 a new air-route between Yugoslavia and the United States (New York) will have been established. JAT's planes will fly this route three times a week in summer and, during the rest of the year, twice a week. A new regular airline connection with South-East Africa will also be set up; this be the line

from Yugoslavia to Lusaka (Zambia), via Kairo, Khartoum and Nairobi. The present line to Australia via Karachi and Singapore will probably be extended to three flights a week. In addition to this, new lines are to be set up with Leningrad, and flights to several other countries will be established.

The Film

»Assasination in Sarajevo« — A Candidate for an Oscar

The Yugoslav film »Assasination in Sarajevo«, directed by Veljko Bulajić, has been proposed by the jury of the Association of Film Workers of Yugoslavia to represent our country in the competition for the »Oscar« Academy Award. This year another fifty films will compete for this, the greatest acknowledgement the film world has to give.

Contacts with Our Fellow-Countrymen All Over the World

At the meeting of the Executive Committee of »Slovenska izseljenska matica«, held in November, the outline program of its activities in 1976 was the main topic of discussion. As can be seen from the accepted program, Matica will strengthen its contact with Slovene societies and other organizations on all continents. The main part of Maticas work is carried out in the field of culture and education. Connected with this are its endeavours to maintain national consciousness among our people temporarily or permanently living abroad.

One-Third of All

Among other indicators the figures concerning the soci-

al structure of the population show the all-round progress made by Slovenia over the last thirty years. In 1931 58 % of the population were made up by peasants, farmworkers and their families. By 1948 this proportion had fallen to 48,9 %, whereas at the time of the last census in 1971 it had fallen to 27,4 %. This was the result of the mass migration of the population from the country to towns and industrial centres. The share taken by the urban population within the total population of Slovenia has increased from 27 % in 1948 to as much as 39 % by 1971.

Slovenes are Highly-Qualified

The qualification structure of people employed in Slovenia is constantly improving. Whereas in 1966 only 5,4 % out of all people employed had university education, this figure had increased to 6,7 % by 1972. The percentage is still increasing as both universities in Slovenia, the University of Ljubljana and the University of Maribor, are closely connected with our working organizations.

Let's take a look at some of the figures concerning the registration of students at this university; in this acanumber of registered students is 14,598, out of which 986 are post-graduates. In 1945 there were 180 university lecturers, while there are now about 1500 of them. New faculties make possible the study of an ever-increasing number of of academic disciplines. A great number of scientific institutes have been set up. Since 1945 over 22,000 students have graduated at the University of Ljubljana and 858 graduates have obtained a Ph. D.

100-Year Anniversary of Cankar's Birth

This year a hundred years will have passed since the great Slovene writer, Ivan Cankar, was born. On this occasion the main celebration is to take place in Ljubljana, on May 8th, 1976. It is planned that Edvard Karmelj will give a speech. The decision to organize the main celebration in Ljubljana, which was made by the Committee for the Celebration of the 100th anniversary of Cankar's Birth, will not affect the celebration at Vrhnika, Cankar's birthplace. By a number of various events and celebrations under the motto »I have stood in the arena of life« it would be possible to provide a picture of the writer and his links with the places where he lived and worked. These are, apart from Vrhnika and Ljubljana, the Zasavje mining district, Trieste and Vienna. In this way both the artistic and the cultural-political aspects could make themselves felt, these specially characterise Cankar's personality.

New Forms of Economic Cooperation between Yugoslavia and Italy

Through the agreement about the settling of questions concerning the border between Italy and Yugoslavia and some other questions, both countries have agreed about the establishing of an industrial free zone along the Italian-Yugoslav border. The two countries have reached this conclusion, as the introduc-

Ajdovščina (Photo: Nace Bizilj)

tory part quotes, in order to contribute to the industrial development of Trieste and the border areas and in order to increase the possibilities for employment of the inhabitants of these areas. In this way Italy and Yugoslavia have, no doubt, set up an important basis for further expansion and an increase in all-round cooperation.

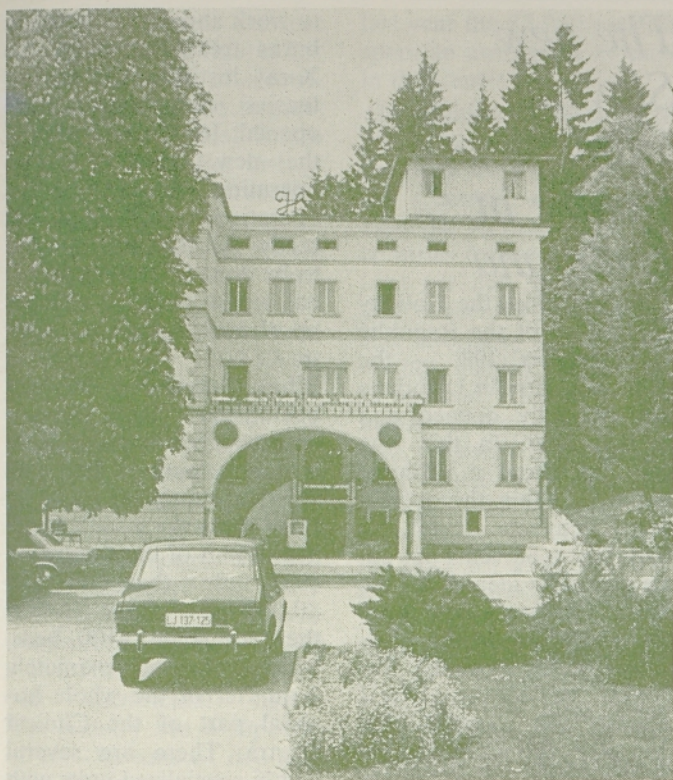
A special characteristic of the free zone will be that it will spread over the territory of two countries. It will cover an area of some 15 square kilometres, a good third of which will be on the Italian side and a bit less than two-thirds on the Yugoslav side of the state border. The final boundary line of this zone is still to be determined by an Italian-Yugoslav committee made up of 3 representatives from both countries. According to the draft plans shown in the agreement the boundary of the zone on the Italian side will run between the railway-line, from the state border up to the crossing

with the Ferneče-Opčine road, the Opčine-Bazovica road, the Bazovica-state border, and the state border territory the zone' boundary will run between Sežana-state border railway-line, state border itself and Bazovica-Lipica-Sežana road. Within the free industrial zone industry will be granted special duty and tax concessions, which should encourage investment of capital. According to the treaty the same regime as that of the Trieste free zone will be valid in the new zone, but there will be some special additional rules, necessitated by the division of the new zone into Italian and Yugoslav territory as well as by the various competences of the European Common Market. All procedures concerning the import and export of goods, their storing, commercialization, manipulation and processing, including industrial processing, will be carried out without any duty or tax obligations. Oil products, and fuels in ge-

neral, intended for use within the free zone, will be free of duty and other import taxes if they are imported; furthermore they will be free of Italian taxes if they are Italian, and free of Yugoslav taxes if they are Yugoslav. Such concessions will be valid with respect to electrical energy, too.

However, goods from countries other than Italy or Yugoslavia will not be granted such duty and tax concession, nor will the latter be valid for building and installation material or for furniture.

With respect to working relations, and to foreign currency and tax questions concerning the plants within the zone, the legislature of that country in which the centre of the enterprise including the plant in the zone is situated, will be used. The zone will be managed by an Italian committee which is

Hotel Grad Podvin

going to put forward for approval by the organs of both countries the urban plan for the zone, make sure the latter is carried out properly, and carry out other tasks set by the relevant institutions in both Italy and Yugoslavia within their competences.

Citizens of both countries have the same rights to obtain employment in the plants which will be working in the zone. Persons inside the zone can freely cross the Slovene languages are on an equal standing; the way in which they will be used will be determined by the joint committee.

ement about a common zone has been concluded between Italy and Yugoslavia for the period of 30 years. After this period runs out either side can break the validity of the agreement, but it must inform the other about this intention three years in advance. In case there is no such

cancellation the agreement is automatically extended for another five years.

Road Tunnel through the Karavanke

It looks as though the question of whether a road tunnel through the Karavanke mountains in to be built or not and where it will be built if it is at all, is no longer a matter of guesswork. A short time ago a meeting of the joint cal-financial sub-committee for the construction of the Karavanke Tunnel, was held at Bled. At this meeting the first real decision is supposed to have been made.

According to press reports both sides have finally agreed that this important tunnel should be built in the Področca-Hrušica area. The tunnel is to be 7,5 kilometres long, with 4 kilometres on the Austrian side and It has also been agreed that the capacity of the tunnel

should be 1800 vehicles per hour; on the basis of this figure a feasibility study will be made.

The question of how the project is to be financed has remained at a more or less initial stage, as only the Yugoslav side had got various priposals ready. For this reason it was agreed that the Yugoslav proposal should be studied by the Austrian experts as soon as possible so that the sub-committee will be able to discuss the matter at its next meeting to be held at the beginning of 1976.

By 1978: a Sugar-Producing Factory at Ormož

Endeavours to get a sugar factory built at Ormož have been known about for a long time but so far the actual construction of such a factory has never got off the ground because of objective reasons. However, the situation at present is quite different. The fact that our sugar supply still depends on imports makes it necessary that we should increase the growing of sugar-beet and its processing into sugar.

The situation concerning the supply of sugar is particularly critical in Slovenia. A few decades ago sugar-beet was actually grown in Slovenia, but it was afterwards abandoned. Slovenia is now entirely dependent on the import of sugar from the other Yugoslav republics and from abroad. It is thus understandable that, when drawing up the new agricultural middle-term plan, planners foresaw the growing of sugar-beet and its processing in a new factory to be built at Ormož by Autumn 1978.

Experts have determined that in North-East Slovenia, or to be more precise, within the Maribor and Pomur-

je regions, there are favourable natural conditions for the growing of sugar-beet. However, so as not to affect the growing of other important agricultural crops, such as wheat and corn, it will be necessary, to promote the drainage of land; in this way new arable areas could be obtained. The growing of sugar-beet thus coincides with the plan for hydroame- lioration, according to which 17.000 hectares of marshland are to be drained by 1980.

Experts and economists consider that the new sugar-factory will be a great asset for this rather under-developed area. The factory will get the necessary supplies of its »raw-material«, i.e. sugar-beet from the sugar-beet fields of neighbouring Croatia, too, especially from the area around Varaždin and Čakovec. The Consortium set up a short time ago at Ormož are facing a difficult task. According to calculations made so far, it will have to collect 1,400,000,000 dinars. That's how much the construction and equipment of the factory will cost. As well as this it will have to persuade individual farmers and cooperatives to grow sugar-beet on a total of about 8,000 hectares of land.

Let us still mention the fact that the self-management agreement about the setting-up of a Consortium of sugar-beet growers, large-scale consumers of sugar and other interested parties for the building of a sugar-factory at Ormož, has been signed by 36 larger working organizations from all over Slovenia. In this way the basis for one of the largest agricultural projects in the next middleterm plan has been set up.

First Train Runs on the Finished Belgrade-Bar Railway-Line: Regular Trains to Start Running in May 1976

On November 29th, 1975 on the Day of the Republic, an idea, conceived as much as 90 years ago, came true; the construction of the Belgrade-Bar railway-line was completed. The first test train which covered the whole distance marked a great working success. The railway runs through the most picturesque and varied parts of the country and therefore travelling on this line will offer a unique experience to tourists.

The whole line is 476 kilometres long. There are 254 tunnels with the total length of 114.5 kilometres, that is 24 % of the total length of the line. This figure clearly indicates the difficulties which the builders had to cope with. It's not surprising, then, that some experts consider the Belgrade-Bar railway-line to be one of the construction wonders of the world. The line includes the longest tunnels in Yugoslavia: Sozina (6,170 metres long), Zlatibor (6,139 m), Trebešica (5,170 m), and several others.

The gigantic bridge over Mala reka north of Titograd was one of the most difficult and most attractive projects along the line. The bridge is 498 metres long and reaches to a height of 204 metres above the riverbed. Along the whole line 234 bridges and 18.5 kilometres of concrete passes have been built.

The difficulties which the builders had to face are well illustrated if we consider the loss of human life

during the construction. Only the last obstacle on the line — the Mili tunnel on the valley of the river Lim took five lives in five years of construction. Many experts thought that this tunnel would never be built. However, strong willpower and perseverance led to victory. The Mili tunnel has, due to bad site working conditions, underground springs and unfavourable geological conditions, already been entered in the annals of the world's specialist literature as one of the most difficult-to-build tunnels in the world.

The final works on the line are to be finished by April 30rd, 1976 and on May 30th a regular passenger-train service is to be started. According to the preliminary time-table on May 30th, 1976 four pairs of direct express trains and a larger number of passenger, local and goods trains are to start running on the Belgrade-Bar railway line. An express train will take eight hours to cover the distance between Belgrade and Bar. The line has been included in the European time-table so that Bar will be the final stop of the »Belgrade Express« and the »Meridian Express« and will be connected by direct coaches with Berlin, Warsaw, Prague, and Budapest.

The Belgrade-Bar railway line represents also a developmental infra-structural capacity for the whole area along the line. In addition to this, it forms the basis of a large part of the developmental plans for Montenegro and Serbia-Vojvodina. The transformation of the so far limited economy of the area along the line and its joining in with the integration processes of the entire Yugoslav economy, indicates the end of small, mutually disconnected markets.

The new Slovene Clinical Centre in Ljubljana

The day before the Holiday of the Day of the Republic — November 29th — the Clinical Centre in Ljubljana was officially opened and handed over. In this way the idea about a »clinical summit« within the coordinated activities of all the hospitals in Slovenia has come true. The idea about the centre's having a new function as the top health institution in the Socialist Republic of Slovenia was actually put forward only five years ago when the first building phase was already in progress; the construction-works had actually started much earlier, in Autumn 1966. The complex of rooms for patients was built first. The construction of the corresponding functional section — the diagnostic-therapeutic service block — began three years later.

»The works involving the equipping of the new building have now been brought to an end. In November 1975 the last of the important wards started to operate: the emergency ward with its laboratory. The maternity ward, the pharmaceutical department, the sterilization department and a restaurant for the staff have also all been got going.« That's what the general director of the Clinical Centre, Zdravko Krvina told us. He went on »The hospital units have moved into the new building gradually; in 1970 the first patients were admitted to the hospital section on the 8th floor, while the other units followed gradually. In 1972 the haemodialysis section and the central kitchen started

to work and a year later the burns treatment ward, the X-ray institute and the intensive care centre were opened. In February 1975 the new laundry started operating and in June the operation-theatre block was ready. All that still remains to be done in 1976 is the final works and the tidying-up of area around the Centre.«

What is actually »hidden« behind the walls of the modern new building and what is the meaning of the name »clinical summit«?

If we first take a look at the health unit of the Centre we can note that on the 80.000 m² of floor surface there are some 1100 beds, which makes approximately a quarter of the whole hospital part of the Clinical Centre. There are several highly-specialized units with the most up-to-date equipment, making possible the treatment of even the gravest of cases; such is the burns treatment department the paediatric ward, the surgery department, the haemodialysis section, the central anaesthetic-reanimation service which makes possible the keeping going of life-functions even in cases which have been up to now hopeless. Furthermore there are units which make possible top pioneering work in the field of diagnostics and therapy: the clinic for nuclear medicine, the X-ray institute, the institute for clinical neurophysiology, the ward for cardiorespiratory clinical physiology, etc. The operation-theatre tract, with its ultra-modern equipment includes eleven operation theatres and smaller operation-rooms, which together with the emergency service, makes possible the carrying-out of the most difficult operations at a specialist level corresponding to the very top of the world's medical science. For the centre to be able to carry on its work normally

a lot of technical services are needed. The figures for the consumption of electrical energy give the impression that the Clinical Centre is a small town. For instance, the Centre's transformer alone has a power of 7000 KVA, which would suffice for a modern town with 40.000 inhabitants. The reserve generators have a power of 1700 KVA. For heating, the Centre uses over 20 tons of steam per hour, some of which comes from its own steam-producing plant; 50 boilers provide 70,000 litres of water, and 1500 cubic metres of cold water are used up every day. There are over 20,000 fluorescent lights, 2000 bulbs, 1200 night-lights and 600 bactericidal lights. The laundry has a capacity of 10—12 tons of dry and ironed linen per day and in the kitchen 3000 meals to 20 special diets can be prepared daily.

To make the picture of the new Centre complete we should, of course, mention the costs of building and equipment. The Centre cost altogether 620 million new dinars; building costs amounted to 264 million dinars, installation works 66 million dinars, and equipment 96 million dinars, etc. The figures are by no means low; one of the reasons for this is the rise in prices and inflation which also made it necessary to abandon some works planned in the original project. At the press-conference held before the Clinical Centre was officially opened, journalists were able to get some further information which rounds up the picture of the whole organization of the Clinical Centre. This institution is composed of 33 basic organizations of associated labour and employs over 6,000 people, 53 % of them being medical workers. There are a total of 4,400 beds and

last year the 83,000 patients spent an average of 17 days in the Centre.

»In addition to all these figures we should mention the price for a day's care in the Centre«, said director Zdravko Krvina. »The price varies from 140—180 dinars per day, including all the costs for therapeutic and laboratory services, medicine, nursing care, and, of course, the bed and meals. At the intensive care unit, where the medical staff must be constantly with the patient, along with many items of equipment, the price for a day's care rises to approximately 400 dinars.«

Now when the construction of the Clinical Centre in Ljubljana has been completed, Slovenia has undoubtedly got an institution which can offer health care at the highest level. »It should be pointed out,« said Director Zdravko Krvina,« that what is important is not only the most modern technical equipment but also the most capable medical staff employed here; in this way a health service at the highest level is ensured to our working people. It is from this point of view that the new Centre should be looked upon, rather than through the dinar itself. In our country everybody who is socially insured has the right and possibility to take advantage of these first-rate health services. This is in contrast with those systems in which such a right and possibility are the privilege of those who can afford to pay for a first-rate treatment themselves.

It will, of course, be necessary to make an agreement about the rationalization of work with other hospitals, particularly as far as diagnostic tests are concerned. During this year cooperation with other Slovene hospitals is to be improved,

selfmanagement agreement between the Clinical Centre and other hospitals as well as with the general health service is to be prepared, so as to make health-care in Slovenia operate as well as possible. Cooperation with some other health institutions in Slovenia is quite good even at present. Thus, for instance, in the Gorenjsko region mention should be made of the Institute for lung diseases and tuberculosis at Golnik, which is an independent unit of the Clinical Centre, and of the hospital at Jesenice. We cooperate also with the Gorenjsko general health service«, concluded Director Zdravko Krvina.

The Present Moment in Yugoslav Literature

Early in October, Belgrade was the venue of the Congress of Writers of Yugoslavia which dealt in the course of a three-day session with many problems concerning Yugoslav literature and the writer's position in society. Many reports and communications gave insight into the present moment on the Yugoslav literary scene, into important trends in the various literatures of this country, the problems confronting literature, the successes and the failures. The Congress also discussed the position of literature and the writer in the society of self-management, it being stressed that this is the first time literature has been regarded as a component part of society's life and the writer treated as a responsible moving force in society.

What are some of the features of the present moment in contemporary literature in Yugoslavia?

It is characteristic of all the literatures of Yugoslavia that a large number of different generations are taking an active part in literary life. Although they at times confront various difficulties in connection with publication, and it sometimes happens that a book does not sell too well, Yugoslav writers come up every year with some significant works, in addition to the average or poor ones, as is the case in all literatures in the world. Every year, a number of young writers assert themselves in prose or poetry, lending vitality to the Yugoslav literary scene and variety in terms of literary and creative approach, vision of the world, and attitude toward it. Enjoying full freedom of artistic creativity, Yugoslav writers express their own personal view of the world, and accept or reject various esthetic concepts, although their work is always imbued with socialist humanism as the basic orientation and criterion for assessing society and the world. As literature in Yugoslavia originates in six republics and two provinces, and is written in some twenty languages, this socialist humanism provides the link investing that literature with features of togetherness, while due respect is shown for all the differences which are an added advantage as they make for variety.

Since the period of Romanticism, poetry has never been nurtured in any one of the literatures of Yugoslavia to the extent

The moment is an exception—that is being done today. Naturally favourable one for, as the outstanding older writers approach the end of their creative period, and poets who asserted themselves on the eve of the war or after it are at the peak of their creative maturity, or nearing it, the generations

which appeared, say, at the end of the sixties have already set their imprint on the present while new pleiads of poets are emerging. Authors of various generations are writing now, using creative procedures that also vary. About a decade and a half ago, prejudices existed in relation to certain poetic forms; poetic form was taken as the yardstick of the artist's creative orientation. Now, to put it simply, it appears that all poetic forms are equally accessible to all and that each poet uses the one he finds most suitable. This variety of poetic forms has permitted exploration in language in all the literatures of Yugoslavia, especially on the part of poets. One may speak of a revival of poets. One may speak of a revival of poetic language and even, here and there, of its being reconstituted. This revival of poetic language is apparent as much in poetry as it is in prose. In addition to the standard literary language which is being enriched with new words, or some that had fallen into oblivion, certain archaic, local or provincial forms have been rehabilitated; this includes the local speech of specific areas, or the jargon of the larger towns, especially Belgrade and Zagreb. The same thing that is happening in Serbian and Croatian literature is also happening in the others, although a stronger resistance is evident in Slovene literature to classical forms, and greater stress is laid, in poetry and prose, on the need to break down established literary conventions. That this attitude to conventions should provoke some resistance is understandable and nothing special needs to be said on the subject. The third feature of modern poetry in Yugoslavia is the total absence of prejudice in regard to what was earlier known as »poe-

tic themes«. From intimate to intellectual poetry, from meditative lyricism to vau-deville lyrics, from the poetry of folk songs to that striving for identification with the world mainstream, from tradition to resistance to tradition, all forms are present, producing the precious diversity that vitalizes literature rather than precipitating confrontation at theoretical level.

The sixties were years of the novel, although those we are living in now are just as much years of the novel as the sixties, with the difference that the short story is now also experiencing a revival thanks to the presence of younger writers. Once the pride of Serbian literature, the short story was, for lack of great novels, the synonym for Serbian prose. It was later relegated to the background by the novel but in Serbian literature now, a qualitative and quantitative balance has been struck between the two. In Macedonian literature which, like Albanian literature in Yugoslavia, asserted itself only after the war when the Macedonian people won the right to free development, the novel succeeded the short story and is now much more highly developed and fostered than the latter. Nonetheless, the best Macedonian prose writers must be sought in equal measure among the novelists and the short story writers, although frequently, as is the case in other literatures, prose write in both media. The novel has a longer tradition in Croatian and Slovene literature than it has in the other literatures of Yugoslavia. What the short story was to Serbian literature in the 19th century, the novel was to Croatian literature. Although a number of interesting short story writers have come up in the last few years, the novel is still

the best that modern Croatian and Slovene literature have to offer. One of the features of modern prose is the revival of literary language to which reference was made above. It seems that exploration in this field has been somewhat bolder as prose forms lend themselves better to courageous sorties than do poetic. The danger of failure is lesser and the scope for experimentation wider. Some esthetic differentiation has been noticeable in recent years and just as there is pluralism in poetry, so is there pluralism in prose. Realism embodying the experience of modern literature has undergone a revival of sorts in recent years. But this revival of realism has not in any way interfered the farthest in modern Slovene prose. The combining of realism with fantasy, which suggested itself as a salutary formula when realists were locked in struggle with modernists, is now a literary fact no one calls into question. The war and between-wars period, modern life and times gone by, the problems of national identity and revolutionary morale, everyday interpersonal relations and the historical past, are only some of the problems preoccupying the modern Yugoslav prose writer.

If one had to describe in brief the salient feature of Yugoslav literature today, only a few words would suffice: variety of approach. This refers especially to criticism which, confronted with different literary forms and instructed by many useful and bitter historical experiences, was itself compelled to find appropriate means for delving into literary works and speaking about them. And truly there are today a number of critical approaches existing side by side: from stylistic to formalistic, from phenomenological to structural, from

psychological to sociological. The basic departure point for Yugoslav criticism is the Marxist world view which, in view of the fact that Marxist esthetics are not systematized, includes all the experience produced by modern literature. Criticism does not wield the social influence one would like it to; it is more a part and fellow-traveller of literature than a form breaking ground and opening new vistas. This may cause discontent and occasionally dissatisfaction is expressed, but historical experience shows that literature has always been better when it was followed by criticism than when it followed criticism. As an equal partner in literature rather than a tutor or leader, criticism today permits a more substantive approach to literary work than was the case in earlier years.

The various Yugoslav minority nationalities, which enjoy in socialist Yugoslavia all the conditions needed for free development, create their literatures on the same principles of socialist humanism and with the same dedication to the Yugoslav community of self-management that is typical of the other nations of Yugoslavia. Their literature, having two sources, constitutes for this very reason an interesting phenomenon. In part, it is associated with the literary tradition of its parent literature and incorporated into its flows. At the same time, it embodies the common Yugoslav literary and social experience, reflecting a world view that differs in no way from the world view found in the literatures of the various Yugoslav peoples. Irrespective of the fact that Hungarian literature has a longer tradition than, say, Albanian, or that the ties between Albanian literature of earlier periods, and the Alba-

Winter in Slovenia
(Photo: Janez Klemenčič)

nian literature that asserted itself after the war in the new Yugoslavia, are rather tenuous, the above is characteristic of all the literatures of the minority nationalities.

In thinking about modern literature in Yugoslavia, one has the impression, not very positive, that the ties

between the various literatures are frequently weaker than one would like them undertaken from one Yugoslav language to another, little information is found in the literary reviews of one language about literature of other Yugoslav languages. All the useful experience accumulated by the various Yugoslav literatures is not therefore utilized in sufficient degree.

Regardless of this, and a number of other problems, the picture of contemporary literature in Yugoslavia as reflected during the congress and before it, offers sufficient reason for a positive assessment and optimism about future development.

From »Review of International Affairs«, Belgrade

Noticias interesante

Nova Gorica. Una nueva esperanza para esta ciudad de Primorska, es sin lugar a dudas el recién firmado acuerdo internacional. Este ayudará a Nova Gorica en todo. Principalmente como estímulo en aras de un constante progreso de la zona limítrofe con Italia. El mismo se basará en la zona libre. Lo único que falta es la aceptación de la misma por las autoridades de Roma. Estas prometieron que se firmaría el acuerdo de la zona libre de Gorizia antes de fin de año.

Después de la guerra Gorizia quedó relegada a segundo término. Y esto gracias a la constante comercial que se centralizó en Trieste y Udine. Gracias al nuevo convenio internacional esta ciudad tendrá por fin otro significado. Es así que se convertirá dentro de poco en el centro de las actividades de frontera. Además ahora podrá intervenir también comercialmente en la zona libre de Trieste. El presidente de la Cámara de Comercio de Gorizia manifestó a los periodistas que esta ciudad ofrecerá dentro de poco un nuevo centro de comercio: el puerto de Tržič. No solo que lo ampliarán sino además equiparán dablemente para la mejor transacción y envío de mercaderías. Como Tržič está mucho más cerca de Gorizia que el puerto de Trieste, entonces se ven las ventajas desde ya en este nuevo punto de contacto. Claro que la última palabra la darán los pormenores que se discutan durante la interpretación del convenio. Todo depende sin embargo de la parte del acuerdo en donde se trata de la apertura de un nuevo

paso en la frontera para el tránsito de pasajeros y de carga en la actual línea demarcatoria Štandrež—Vrtojba y el paso entre el bulevar de Gabriel (Italia) y el de Erjačeva (Yugoslavia) en donde hasta ahora sólo pasan los que tienen permisos de pasada limítrofe.

La idea de la apertura del paso de frontera en Štandrež—Vrtojba ya tiene nada menos que 15 años. Nació de la necesidad conjunta para unir las carreteras (auto-rutas) de Italia y Yugoslavia que circulan a ambos lados de la frontera de estos dos países. Esta traería aparejado un gran progreso para el comercio de ambas partes de la frontera.

Esto provocaría una reserva para el «fondo económico goriziano». Claro que tendría que contribuir en la financiación, infraestructura de la región, auto-entrada y comunicación del paso de frontera Štandrež y otros. — Recién con el acuerdo que se firmó en Osimo se están abriendo las posibilidades para la apertura del mencionado paso. Es por ello que no es nada raro que después de tantos años de espera, al par de días de firmarse el acuerdo ya se hayan puesto en comisión ambos países.

Las comisiones técnicas ya se han puesto a trabajar y se pusieron de acuerdo en que debe urgirse la apertura del mencionado paso. También influyó en estas decisiones la presión que ejerció en este sentido el eco internacional que tuvo el acuerdo entre Italia y Yugoslavia. Parece ser que la comisión italiana ya quiere concretar el paso para fines del año en curso. Es por eso que ya aceleró las vías de comunicación hasta la frontera. En el mes de noviembre ya estaban llegando las

obras a su fin. La entrada o auto-entrada de frontera goriziana, a la cuál los expertos le han asignado un gran papel, ya está aceptada por el mercado común europeo como una realidad. Por lo tanto ya la consideran como uno de sus pasos de frontera.

Sežana — Hogar para los jubilados en el Carso — Kras. En la ciudad de Sežana se ha abierto un nuevo y muy buen equipado Hogar para Jubilados. El mismo puede albergar 154 pensionados a la vez. El cuidado de los ancianos es una de las tareas básicas de nuestra sociedad autogestora! Tanto más porque hemos aprendido gracias a las experiencias que los jubilados nos han dejado, que los éxitos alcanzados son el progreso obtenido por ellos. También ancianos que fueron ellos quienes nos enseñaron el camino hacia una vida nueva, bella y feliz. Es por ello que vemos muy bien el que se haya ofrecido este hogar a los jubilados. Debemos ofrecer a ellos todo lo que un anciano se merece. Darles todo lo que está al alcance de nuestras fuerzas. Es decir, salud, bienestar y seguro social. Estas fueron las palabras que pronunció el presidente de la municipalidad al entregar las llaves del nuevo hogar de los jubilados que tiene 154 camas. Además de las instalaciones pertinentes el hogar tiene salas de recreación y ambulancia permanente. Una de las novedades más interesantes es la construcción de los dormitorios que se asemejan a pequeños departamentos. En las cercanías del hogar funcionan modernos edificios con negocios, banco, correo, etc. Durante la ceremonia principal tuvo la palabra el vicepresidente del PE de Eslovenia, Dr. Agustín LAH. Este resumió en pocas pala-

bras la historia de nuestro pasado, en el cual dijo... no podemos pensar que algo así pudiera haber existido en ese entonces. Algo así como el momento que vivimos ahora, de verdad hay que valorarlo... Además señalo' que en la actualidad en Eslovenia hay aprox. 200.000 jubilados. En la actualidad tenemos cerca de 30 hogares en los cuales viven 4000 personas jubiladas. Las mismas reciben además la ayuda monetaria necesaria, tienen además la atención y mantenimiento esencial correspondientes. En el hogar de Sežana también vivirán los jubilados de la municipalidad de Ilirska Bistrica. Este municipio también aportó en la construcción del citado hogar. La contribución principal la hizo el Fondo Nacional de Seguro Social para los Jubilados e Inválidos y ambas municipalidades. Aportaron aproximadamente 30 millones de dinares.

Vladimiro Prelog nació en el año 1906 en Sarajevo. Estudió en la Escuela Superior Técnica de Praga. En el 1940 diplomó como profesor y actuó como tal en la Universidad de Zagreb. Durante la ocupación de Yugoslavia se refugió en Suiza donde hasta hoy día todavía vive y actúa como científico mundialmente conocido. En la Escuela Superior Técnica de la Universidad de Zurich ha obtenido la cátedra de química orgánica. Como profesor e investigador es allá muy conocido. Además dirige y continúa la labor de su antecesor, el prof. Ružička, quién también fuera yugoslavo-nacido en Osijek-Vladimiro Prelog ha obtenido hasta ahora grandes premios. Entre otros, por su trabajo de investigación y estudios sobre la materia ha sido candidato al premio Nóbel y otros premios y condecoraciones.

Revija za vse, ki imajo radi Slovenijo

rodna gruda

mesečna ilustrirana revija za
Slovence po svetu

Tisoči Slovencev, ki živijo raztreseni na
vseh kontinentih, jo radi prebirajo.

Naročite jo tudi vi, priporočite revijo
vašim prijateljem, znancem,
sorodnikom, vsem drugim rojakom.

slovenski koledar 1976

To je vaš koledar! Knjiga, ki jo boste
z veseljem jemali v roke vse leto. Poleg
tega smo vam pripravili tudi lep stenski
koledar s slikami, ki jih boste lahko
ponosno pokazali vsakemu tujcu z
besedami: »To je Slovenija!«

Na naš naslov: Slovenska izseljenska
matica, 61001 Ljubljana, p. p. 169,
Cankarjeva 1/II, Slovenija, Jugoslavija
pošljite izpolnjeno naročilnico in takoj
vam bomo ustregli.

NAROČILNICA

Takoj mi pošljite

mesečno revijo Rodna gruda

Slovenski koledar za leto 1976

Točen naslov:

Podpis:

Peti slovenski veleslalom

Slovensko planinsko društvo Triglav v Švici
letos že petič zapored organizira veliko
smučarsko tekmovanje »slovenski veleslalom«.
Tekmovanje bo tudi letos v znanem švicarskem
zimskošportnem središču Unteriberg (kakih 60 km
od Zürich), v nedeljo 29. februarja dopoldne.
Organizatorji želijo, da bi se tekmovalci po
možnosti zbrali v tem kraju že v soboto
28. februarja, kjer bodo v večernih urah pripravili
družabni večer.

Za vse informacije o tem smučarskem tekmovanju
se obrnite na naslov:

Jože Jelovčan
Eierbachstr. 9
8155 NIEDERHASLI
tel.: 01/ 94 42 18

Če ste se preselili . . .

izpolnite naslednji
obrazec in ga v
kuverti pošljite na
naslov naše uprave:
Rodna gruda,
61000 Ljubljana,
Cankarjeva 1/II,
p. p. 169,
Slovenija,
Jugoslavija

Ime in priimek:

Stari naslov:

Novi naslov:

Srednji vrh nad Gozd Martuljkom, pogled na Martuljkovo skupino (foto: Ivan Tušek)

